Медиумите и маргинализираните заедници

Медиумските дискурси и дискриминацијата врз припадниците на маргинализираните групи (корисници на дрога, сексуални работници, ЛГБТ, лица што живеат со ХИВ)

Главен истражувач: **Жарко Трајаноски**
Соработници: **Ирена Цветковиќ и Станимир Панајотов**

FOUNDATION OPEN SOCIETY MACEDONIA ФОНДАЦИЈА ОТВОРЕНО ОПШТЕСТВО МАКЕДОНИЈА

Коалиција “Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници”
Скопје
2011

Содржина

1. Методологија....4

1.1. Цели на истражувањето....4
1.2. Истражувачки прашања 5
1.3. Методи на истражувањето....6
1.4. Квантитативна анализа....6

2. Лингвистичко идентификување на припадниците на маргинализираните групи....12

2.1. Лингвистичко идентификување на корисниците на дрога и зависниците од дрога....13
2.2. Лингвистичко идентификување на ЛГБТ лицата....16
2.3. Лингвистичко идентификување на сексуалните работници и сексуалната работа....20
2.4 Лингвистичко идентификување на лицата што живеат со ХИВ....24

3. Вклучување/исклучување, позитивно и негативно стереотипизирање, (де)легитимирање....26

3.1. Вклучувачки/исклучувачки стратегии 27
3.1.1. Сензационалистичко претставување и заплашување 27
3.1.2. Медиумско игнорирање и маргинализирање....30
3.1.3. Медиумско вклучување....34
3.2. Предикативни стратегии....34
3.2.1 Криминализација на корисниците на дроги и сексуалните работници....34
3.2.2. Патологизација/Депатологизација на хомосексуалноста....36
3.2.3. Стереотипизирање и (де)митологизирање на ХИВ/СИДА....37
3.2.4. Морализирање....38
3.3. Аргументативни и (де)легитимирачки стратегии....39
3.3.1. Сензационалистичко аргументирање за „легализација на проституцијата“....40
3.3.2. Сензационалистички генерализации од индивидуални случаи....41
3.3.3. Во потрага по одговорност за неотворените дневни центри за лекување на зависници...41
3.3.4. Медиумско акцентирање на дискриминацијата врз хомосексуалците....42
3.3.5. Медиумско минимизирање на насилството и делегитимирање на жртвите на насилство на „геј парадата“ во Сплит....43
3.3.6. Легитимирање на борбата против насилството врз хомосексуалците....43
3.3.7. Делегитимирање на метадонската терапија....44
3.3.8. Обид за медиумско легитимирање на хомофобија....44
3.3.9. Медиумско фокусирање врз дискриминацијата и насилството врз трансексуалците....45
3.3.10. Делегетимирање на хомофобијата....45
3.3.11. „Благодарница“ од Јанко Илковски....46

* *Де/легитимација на активизмот и дилемата за интеграција или асимилација –* СтанимирПанајотов....58
Appendix1:Прашањазафокусгрупизановинари....85

1. Методологија

1.1. Цели на истражувањето

Дел од секојдневните дискриминаторски практики кон припадниците на маргинализираните групи се репродуцираат и во медиумите, било преку текст и говор кој дерогира, навредува или омаловажува, било преку други стратегии за маргинализирање или исклучување од медиумските дискурси. Од друга страна, медиумите произведуваат и дискурси кои настојуваат да ги идентификуваат проблемите во врска со дискриминацијата и социјалното исклучување на припадниците на маргинализираните заедници. Имено, некои медиумски дискурси ги репродуцираат постоечките дискриминаторски практики, а некои, пак, можеме да ги третираме како дел од социјалните практики кои се обидуваат да ја елиминираат дискриминацијата кон маргинализираните групи – како дел од борбата за еднакви човекови права.

„Медиумите и маргинализираните заедници" е истражување на медиумските дискурси, кое има за цел да ја истражи нивната улога во однос на (борбата против) дискриминацијата кон припадниците на маргинализираните групи: корисници на дрога и зависници од дрога, сексуални работници, ЛГБТ, лица што живеат со ХИВ. Како „медиумски дискурси" не ги разбираме само „начините на кои реалноста е репрезентирана во електронските и печатените медиуми", туку и начините на кои реалноста е обликувана од страна на медиумите. Една од основните претпоставки на ова истражување е дека медиумските дискурси имаат моќ не само да ги претставуваат, туку и „да ги обликуваат социјалните практики согласно определени интереси во даден контекст", односно, дека самите медиумски дискурси легитимираат или делегитимираат одредени социјални практики. На пример, некои медиумски дискурси настојуваат да ги легитимираат нехетеросексуалните активности, а други настојуваат да ги делегитимираат; некои медиуми го претставуваат позитивно, а некои негативно лекувањето од зависност од дрога или лекувањето од ХИВ, менувањето на пол, давањето на сексуални услуги за надомест, преоблекувањето во облека што традиционално му се припишува на друг пол итн.

„Медиумите и маргинализираните заедници" е истражување што се обидува да проникне во начините на кои медиумските дискурси ја конструираат „македонската реалност" во поглед на споменатите социјални практики. Притоа, истражувањето ја зема предвид и улогата на медиумите и медиумските работници (првенствено новинарите) во: конституирањето и одржувањето на нееднаквоста; привилегирањето и маргинализирањето на одредени групи граѓани; идентификувањето на потребите и проблемите на припадниците на маргинализираните заедници; борбата против дискриминацијата итн.

1.2. Истражувачки прашања

Истражувачите настојуваа да ги опфатат следниве три групи истражувачки прашања:

1. Како припадниците на маргинализираните групи се именуваат и посочуваат? Дали се почитува достоинството и правото на приватност на припадниците на маргинализираните групи при известувањето за нив?

2. На кој начин медиумските дискурси ги претставуваат маргинализираните групи како што се сексуалните работници, ЛГБТ-лицата и корисниците на дроги во македонскиот медиумски контекст? Кои белези, карактеристики, квалитети и одлики им се припишуваат? На кој начин медиумските дискурси ја (де)легитимираат сексуалната работа, употребата на дрога, хомосексуалноста итн.? Дали медиумските дискурси ги зацврстуваат или преиспитуват постојните стереотипи и предрасуди за припадниците на маргинализираните групи?

3. Како медиумите, новинарите и уредниците ги третираат проблемите на дискриминацијата, стигмата и социјалното исклучување, говорот на омраза и насилството врз припадниците на маргинализираните групи? Од која перспектива, и со помош на кои аргументи се (де)легитимираат исклучувањето, дискриминацијата, насилството, говорот на омраза и нетолеранција, како и борбата за сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници?

1.3. Методи на истражувањето

1. Мониторинг на селектирани медиуми, според однапред зададени клучни зборови;
2. Квантитативна анализа на медиумските содржини добиени како резултат на мониторингот и компаративна анализа со резултатите од претходното истражување;
3. Фокус групи со новинари, врз основа на однапред подготвен прашалник (в. Додаток 1), во кој ќе бидат разработени истражувачките прашања;
4. Квалитативна (дискурзивна) анализа на селектирани написи или прилози релевантни за дискриминацијата врз припадниците на маргинализираните групи;
5. Студии на случај, со примена на методите на критичка анализа на дискурси, на актуелна тема;

1.4. Квантитативна анализа

Во периодот од 1.4.2011 до 1.6.2011 беа набљудувани повеќето електронски медиуми во Република Македонија.[1] Мониторингот на вестите и прилозите се одвиваше во однос на следниве клучни теми/термини:

- Сексуална работа / проституција - настани каде што се споменуваат сексуални работници, права на сексуалните работници, насилство врз сексуални работници, дискриминација и сл.;

- Зависност од дрога, Центар за зависности - Кисела Вода, Центар за зависности во рамки на Клиничкиот центар или конкретни настани каде што се споменуваат корисници на дрога и зависници од дрога;

- Хомосексуалност, бисексуалност, трансродовост, менување на пол, или конкретни настани каде што се споменуваат хомосексуалци, лезбијки, транссексуалци, интерсексуалци, квир-лица итн;

- Лица кои живеат со ХИВ/СИДА или настани поврзани со овие лица и оваа проблематика;

- Дискриминација на маргинализираните групи, како и сите варијанти на посочените дискриминациски термини: „педери“, „курви“, „проститутки“, „наркомани“ и сл.

Во посочениот период селектиравме вкупно 154 написи и прилози. Од нив 70 се однесуваат на теми поврзани со ЛГБТ-лицата или хомосексуалноста, 46 се однесуваат општо на зависноста од дроги и лицата кои користат дроги или се зависни од дроги, 18 се однесуваат на сексуалната работа или сексуалните работници, 15 на лицата кои живеат со ХИВ или теми поврзани со оваа проблематика, а 5 опфаќаат повеќе посочени групи и теми.

Како што може да се забележи, најчести теми поврзани со маргинализираните групи кои беа фокус на нашето истражување беа темите поврзани со хомосексуалците, бисексуалците, лезбијки и трансродовите лица. Кога електронските или печатените медиуми третираат тема поврзана со ЛГБТ-лицата, тоа најмногу се прави во рубриката „Свет“ или „Балкан“ (и варијациите како „Светот е вест“, „Луда планета“ и слично). Понатаму, следува рубриката „Занимливости“ (и варијациите како „Интересно“, „Стајл“ (Style), „Живот“ и сл.), потоа рубриките „Македонија“ или „Актуелно“, „Култура“, „Колумни“, „Хроника“ и други рубрики.

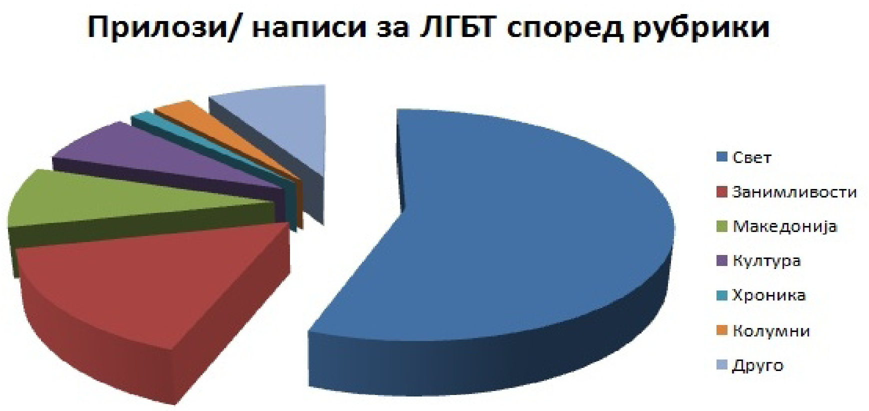

Најголем дел од овие прилози зборуваат за хомосексуалци, хомофобија или геј-паради. Бисексуалците и интерсексуалците се споменуваат само во еден напис, односно на едно место на кое поворката на гордоста во Хрватска е именувана како поворка на гордоста на лезбијките, хомосексуалците, бисексуалците и интерсексуалните лица. Лезбијките, освен во претходно споменатиот напис, се споменуваат во уште само три написи од кои два се однесуваат на првата лезбијска венчавка одржана во Неапол, а еден на пренесена изјава од холивудската глумица Лив Тајлер, која гласи: „Ги обожавам лезбијките!“.

Трансродовите лица во медиумите се тематизираат најсензационалистички. Детектиравме пет написи што се однесуваат на трансродови лица или на промена на полот. Од нив, два се однесуваат на трансродовата пејачка Дана, која учествуваше на Евровизија, два на македонскиот шоумен Боки 13, и една колумна во која промената на полот претставува тема преку која се проблематизираат други нешта.

Зависниците од дроги и корисниците на дроги се следни по однос на застапеноста во медиумите. Кога електронските или печатените медиуми третираат тема поврзана со зависноста од дроги или користењето на дроги најчесто ги сместуваат своите написи или прилози во рубриката „Хроника“ (или варијацијата „Црна хроника“). Понатаму, следуваат рубриките „Скопје“, „Македонија“ или „Актуелно“, „Свет“ и други рубрики.

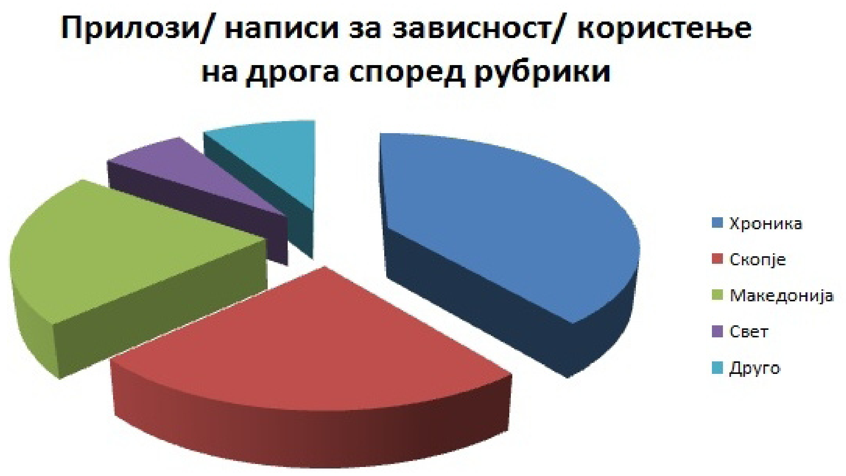

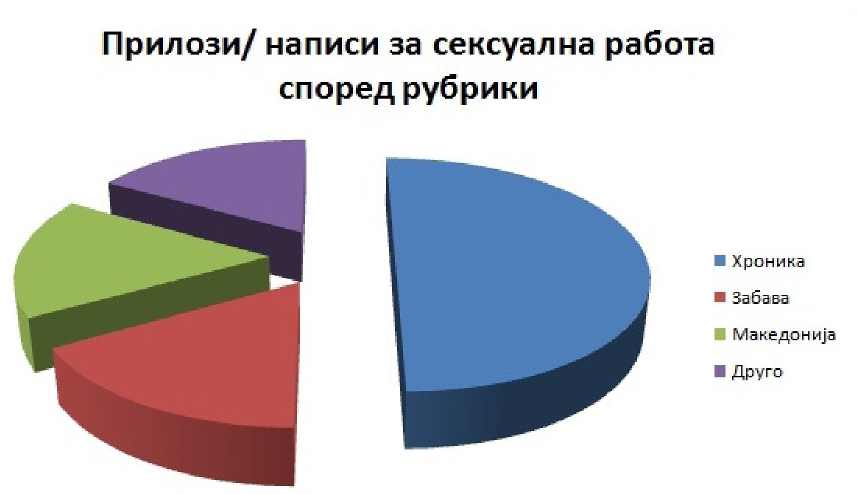

Сексуалната работа е помалку застапена како тема во медиумите. Најчесто се среќава во печатените медиуми, а многу поретко во електронските. Кога електронските или печатените медиуми третираат тема поврзана со сексуалната работа, најчесто, своите написи или прилози ги сместуваат во рубриката „Хроника" (или варијацијата „Црна хроника"). Понатаму, следуваат рубриките „Занимливости" (или варијации како „Луда планета", „Забава" и сл.), „Македонија", „Актуелно" и други рубрики.

Лицата што живеат со ХИВ или темите поврзани со ХИВ и СИДА се најмалку застапени во медиумите, во споредба со темите поврзани со другите маргинализирани групи што беа фокус на нашето истражување. Кога електронските или печатените медиуми третираат тема поврзана со ХИВ, најчесто, своите написи или прилози ги сместуваат во рубриката „Македонија". Понатаму, следуваат рубриките „Занимливости" (и варијациите како „Гламур", „Калеидоскоп"), „Здравје", „Исповед" и други рубрики.

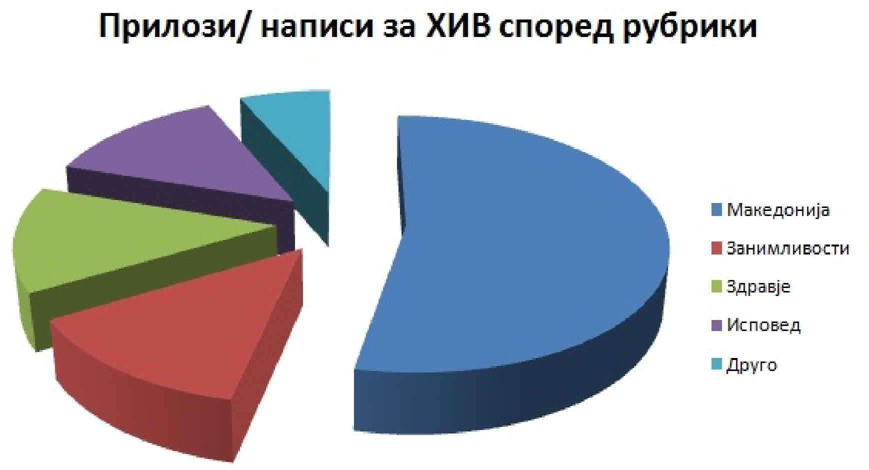

2. Лингвистичко идентификување на припадниците на маргинализираните групи

Лингвистичкото идентификување најчесто подразбира вреднување и оценување, па самата употреба на одредени називи укажува на лингвистичко вклучување или лингвистичко исклучување на идентификуваните лица. Наједноставна и најчеста форма на лингвистичка и реторичка дискриминација е кога лингвистички се идентификуваат лица и групи преку омаловажувачко, навредливо или потценувачко именување. Лингвистичкото исклучување многу често се користи за да се прикријат лицата што се одговорни за одредени дискриминациски активности и има очевидни дискриминациски последици.[2]

Во текот на набљудувањето на медиумите, истражувачите беа сосредоточени на прашањата: Како се именувани припадниците на маргинализираните групи? Како лингвистички на нив се реферира? Какви референцијални стратегии се користат од страна на новинарите и уредниците? Дали се почитува достоинството и правото на приватност на припадниците на маргинализираните групи при известувањето за нив?

Припадниците на маргинализираните групи се именуваат и опишуваат на различни начини имајќи го предвид контекстот на написот или прилогот. Во однос на лингвистичкото идентификување на припадниците на маргинализираните групи опфатени со нашето истражување, забележително е намалувањето на бројот на наслови во кои експлицитно се среќава омаловажувачко, навредливо или потценувачко именување, во споредба со претходните години. Но, иако дел од новинарите сметаат дека постои политика на коректно именување и опишување[3], овој оптимистички став не може да се потврди со голем дел од резултатите од нашата анализа.

2.1. Лингвистичко идентификување на корисниците на дрога и зависниците од дрога

Според новинарите, корисниците на дроги и зависниците од дроги во медиумите, главно, се именуваат како „наркозависници“ и тој термин се смета за политички коректен наместо терминот „наркомани“ кој е исклучен од употреба во повеќето редакции. Новинарите се свесни дека некои медиуми сѐ уште го употребуваат терминот „наркомани“, а пејоративните термини како „дрогераш“, „џанак“ и слични на нив, сметаат дека е можно да се сретнат исклучиво во колумни.

Резултатите од нашето истражување покажуваат дека повеќе новинари и медиуми сѐ уште ги користат дискриминациските термини „наркомани“ и „наркоманија“, како и терминот „наркозависници“, наместо термините „корисници на дрога“ и „зависници од дрога“. Голем дел од новинарите сѐ уште не се во состојба да направат разлика меѓу „зависници од дрога“ и „корисници на дрога“ (уште помалку меѓу „корисници на лесни дроги“ и „корисници на тешки дроги“), а тоа се дистинкции што најчесто не се прават ниту во статистичките извештаи на МВР.

Пример 1: „Наркоманите пијат метадон во автобус“

На ден 27 јуни 2011 година, во дневниот весник „Вест“, објавен е напис со наслов „Наркоманите пијат метадон во автобус“, во кој доминира употребата на дискриминацискиот термин „наркомани“, дури и во контекстот „дневни центри за наркоманите“. Иако анонимниот извор од Министерството за здравство укажува дека „иде¬ја на Министерството за здравство е во секоја општина да има центар за зависности“, а изворот од невладиниот сектор зборува за „дневни центри за третман и превенција од злоупотреба на дро¬ги“, новинарот го употребува дискриминацискиот израз „центри за наркомани“. Во текстот е наведена изјава од медицинско лице, кое недвосмислено посочува дека станува збор за пациент, меѓутоа новинарот никаде во текстот не го користи медицинскиот термин „пациент“ за лицата кои немаат каде да примаат метадонска терапија, туку ги претпочита термините „наркомани“ и „наркозависници“[4].

Со ваквото лингвистичко исклучување, практично, се прикриваат лицата кои се одговорни за дискриминација (со неотворањето на центри за метадонска терапија во секоја општина), тие дури воопшто и не се посочени во текстот, а негативно се претставуваат дискриминираните лица, не се почитува нивното достоинство, ниту нивното право на приватност (како пациенти). Зависниците од дрога се дополнително исклучени и со самото тоа што не им е дадена можност да се слушне нивниот глас во медиумите, додека се известува за работи кои лично ги засегаат како пациенти.

Пример 2: „Се повеќе деца наркомани..."

На ден 26 јуни 2011 година, на телевизијата „Алфа", во рамки на Дневникот, прикажан е прилог со наслов „Сè повеќе деца наркомани и сè поголема достапност на дрогата". На 4 април 2011 година, во дневниот весник „Вест" (во рубриката „Црна хроника") е објавен напис со наслов „Сè повеќе деца наркомани" и наднаслов „За една година нови 58 наркозависници во Куманово".

Во првиот прилог новинарката ги употребува дискриминаторските термини „наркомани" и „наркоманија"[5], и покрај тоа што ниту еден од изворите не ги споменува тие термини (ниту интервјуираниот „зависник од хероин", ниту психологот, ниту соговорникот од „тетовскиот Центар за намалување на штети од употреба на дроги "). Исто така, новинарката не прави разлика меѓу термините „зависници од дрога" и „корисници на дрога".

Во насловот на написот „Сè повеќе деца наркомани" уредникот се одлучил за сензационалистичкиот и стигматизирачки термин „наркомани", иако новинарката во текстот го претпочита помалку дискриминацискиот термин „наркозависници", преземајќи го од изјавата на единствениот извор.[6] Написот завршува со шокантната информација дека „За последните 10 години во Куманово од предозираност починале околу стотина регистрирани наркозависници." Употребата на термините „наркомани" и „наркозависници" е пример за лингвистичко исклучување, со кое практично се прикрива одговорноста на медицинските и државните институции за смртта на стотици зависници од дрога.

Пример 3: „Девет илјади регистрирани наркомани..."

Во дневниот весник „Вечер", во рубриката „Црна хроника", е објавен текст со наслов „Девет илјади регистрирани наркомани се дрогираат со хероин" и наднаслов „Македонија ја продолжува борбата со дрогата" (30 март 2011). Текстот се засновува главно на полициски извори, и во најголемиот дел се зборува за производството на дрога (недозволено и дозволено), за трговијата со дрога, за борбата против трговијата со дрога, за кривичните пријави и запленетите количества на дрога итн. Единствено во мал дел од текстот со наслов „Во земјава има 9000 наркозависници", се наведува како извор Министерството за здравство според кое „во земјава биле регистрирани 9000 корисници на дрога". Информацијата за „9000 корисници на дрога" (во кои спаѓаат и корисниците на марихуана, како „најчесто користена дрога") необично се преобразува во „9000 наркозависници", а во главниот наслов фигурира како „Девет илјади регистрирани наркомани" што „се дрогираат со хероин".

Сензационалистичкиот наслов, употребата на дискриминациските термини „наркомани" и „наркозависници", намерното игнорирање и побркување на изразот „корисници на дрога" (од информацијата на Министерството за здравство) со „наркозависници", како и сместувањето на „регистрираните наркомани" во контекст на полициските статистики за производството на дрога, трговијата со дрога и борбата против трговијата со дрога, се пример за лингвистичко идентификување и врамување, кое ги зајакнува негативните стереотипи и предрасуди што ја поттикнуваат дискриминацијата кон корисниците на дрога.

Пример 4: „НВО предупредуваат за пораст на бројот на наркозависници"

На ден 4.4.2011, во дневниот весник „Нова Македонија", е објавен напис со наслов „НВО предупредуваат за пораст на бројот на наркозависници". Ударната порака на написот се темели на извори од „невладините организации за борба против наркоманијата"[7], израз, којшто наводно е позајмен од изјавата на претставничката на една таква организација.[8]

Во новинарскиот напис се информираат граѓаните за состојбата со зависници од дроги на ниво на град Скопје и за состојбата со нелегалната трговија со дроги на ниво на град Скопје без притоа да се направи јасна и суштинска дистинкција меѓу овие две сосема различни проблематики. На тој начин медиумскиот напис прави стигматизирачка и неоснована корелација меѓу зависноста од дроги и криминалот[9], базирана на предрасуди. Истовремено, во овој новинарски напис не се прави дистинкција меѓу „дилери на дроги“ и „зависници од дроги “[10].

Употребата на стигматизирачкиот термин „наркозависници“ и именувањето на здружението за унапредување на превенцијата, третманот и социјалното вклучување на лицата што користат дроги како „невладини организации кои се борат против наркоманијата“ укажува на намерно одржување на дискриминацијата и социјалното исклучување на лицата што се зависни од дроги и лицата што употребуваат дроги. Поистоветувањето на кривичното дело „неовластено производство и пуштање во промет на дрога“ со „зависноста од дроги“ претставува обид за стигматизирање и исклучување на припадниците на оваа и онака маргинализирана група преку неоснована криминализација на болеста на зависност. Криминализацијата на болеста на зависност во медиумите го одржува создавањето на страв од лицата кои се зависни од дроги кај општата јавност и ги одржува стереотипите и предрасудите поврзани со овие лица како насилници и криминалци.Криминализацијата на болеста на зависност во медиумите го одржува создавањето на страв од лицата кои се зависни од дроги кај општата јавност и ги одржува стереотипите и предрасудите поврзани со овие лица како насилници и криминалци.

2.2. Лингвистичко идентификување на ЛГБТ лицата

Според новинарите, најчесто во медиумите се користи називот „хомосексуалци“, иако во поново време некои новинари сметаат дека е модерен изразот „гејови“. Поретко се користи терминот „педер“, но се користи терминот „педерски“ за да се опишат негативни аспекти на различни нешта. Еден од новинарите истакна дека кога се пишува во негативен контекст за овие групи понекогаш свесно се користи навредливиот термин „топли браќа / топли сестри“. Новинарите

сметаат дека многу ретко се пишува, односно воопшто не се пишува, за транссексуалци и трансродови лица.

Резултатите од нашето истражување укажуваат на повеќе примери во кои сè уште омаловажувачки се употребува изразот „педер“, како и на други референцијални стратегии со кои се повредува достоинството на ЛГБТ-лицата.

Пример 1: „ Најден првиот педер“

Порталот „Таратур“, на 7.4.2011, сензационалистички известува дека е „најден првиот педер“, повикувајќи се на археолошки откритија од Чешка, каде биле пронајдени „посмртни останки од првиот човек од пештерско доба за кој се верува дека бил хомосексуалец“[11]. Во написот, археолозите се цитираат и како експерти за одредување на сексуална ориентација на скелети од времето на бакарното доба: „Многу е поверојатно дека човекот имал поразлична сексуална ориентација, дека бил или хомосексуалец или трансвестит“[12] (изјава на раководителката на ископувањето Камила Ремисова Весинова). Во написот, „скелетот“ се стигматизира како „педер“ затоа што лицето било наводно погребано „на начин на кој во тоа време само жените се испраќале на другиот свет“ и затоа што било очигледно дека „овие остатоци му припаѓаат на маж, кој од неговите сожители бил сметан за жена“. Ваквото лингвистичко идентификување е показател дека новинарот не прави разлика меѓу „пол“ и „род“, како и меѓу „сексуална ориентација“ и „родов идентитет“ (ниту меѓу термините „трансвестит“ и „транссексуалец“), што како последица доведува до дискриминаторско именување, кое ги зајакнува постоечките негативни предрасуди кон хомосексуалците и трансродовите луѓе.

Пример 2: „Јебологија“

Во колумната „Јебологија“, објавена на 30.5.2011 во „Вечер“[13], авторот Драган П. Латас експлицитно го употребува дискриминацискиот термин „педери“ во омаловажувачки контекст:

„Дури ни педерите, овојпат, нема да гласаат за него.“ Хомофобичниот дискурс на Латас е „крунисан“ со хетеросексистичкото објаснување на главниот термин од насловот на колумната: „Јебологија учи дека е подобро да легнеш еднаш со Снежана него седум пати со џуџињата.“ Со ваквите референцијални стратегии од страна на уредникот на „Вечер“, отворено се гази по достоинството на хомосексуалците.

Пример 3: „Гејови“ и „пендреци“

На порталот „Плусинфо“ беа објавени два сензационалистички наслови: „400 пендреци за 200 гејови!“ (подоцна преименуван во „400 полицајци ќе ја обезбедуваат геј-парадата во Сплит“), и „Хаос во Сплит: Гејовите ги извадија пендреците!“ (подоцна преименуван во „Хаос во Сплит: Хомосексуалците нападнати од организирана група“ - 11.6.2011). Сензационалистичките наслови и фотографии, како и „хумористичното“ асоцирање на „гејови“ со „пендреци“, го дефокусира вниманието од опасноста од насилство (во првиот наслов) и реалното насилство (во вториот дефокусирачки наслов, кој дезинформира дека „гејовите“ употребувале насилство („пендреци“). Употребата на терминот „парада“ (во контекст на „геј-парадата“ или „парадата на гордоста“) го затскрива фактот дека учесниците на маршот на гордоста сакаат слободно, без дискриминација, да го остварат своето право на мирен протест како и другите луѓе.

Пример 4: „Лепа Брена мења пол“

Авторот на колумната објавена во „Вечер“ (7.4.2011) во еден пасус прави комплетна збрка меѓу „полова или сексуална ориентација“, „менување на пол“ и „травестити“:

„Ајде ќе ја поддржам каузата државата да ги партиципира операциите за промена на полот. Оти по таа логика мислам дека треба да дојдеме до солуција Македонија, која недвосмислено има женско име, да додадеме и машко - Македон, па секој по својата полова или сексуална ориентација да ја нарекува земјава Македон или Македонија. Со ова вие визионерски ќе го решите проблемот со Грција и ЕУ и НАТО и конечно на препоните на новите травестити земјата да тргне напред и

да влезе во аналот на Европа...аналите де...“

Дискриминацискиот однос кон припадниците на сексуалните малцинства, авторот на колумната го затскрива со подбивање, омаловажување и неразликување на „полов идентитет“ од „родов идентитет“ и „сексуална ориентација“, и на „трансексуалци“ од „трансвестити“. Во други свои колумни, во сличен омаловажувачки „хумористичен“ стил ги користи потценувачките изрази „топли браќа“ и „хомоси“[14].

Пример 5: Дана – тра(нс)вестит?

Во неколку новинарски прилози за „Евровизија“ учесничката Дана Интернационал беше етикетирана како тра(нс)вестит: „Новинарот со намера да го збуни, му го постави ова прашање на Влатко, мислејќи дека тој нема да ја избере Дана, затоа што е травестит“[15]. Иако во содржината на еден друг напис беше лингвистички идентификувана како „Привлечната транссексуалка“, во насловот на текстот „транссексуалката“ беше преименувана во „транссексуалец“ („Транссексуалецот повторно на „Евросонг“, „Утрински весник“, 11 март 2011)“. Ниту во еден напис не беше спомнато дека сегашното име на Дана е Шерон, а повеќето написи лингвистички ја идентификуваа со нејзиното име пред промената на полот. Така, насловот „Јарон Коен веќе 20 години е женско“ (Вест, 9 мај 2011), не само што погрешно лингвистички ја идентификува Шерон (Дана), туку и ги доведува во заблуда читателите со нејзиното именување како Јарон Коен, дезинформирајќи дека „тој пред 20 години го сменил полот, станал женско и оттогаш го користи само уметничкото име Дана Интернешенел“.

Неправењето разлика меѓу „транссексуалец“ и „трансвестит“ и сензационалистичкото идентификување на лицата кои го смениле полот исклучиво со името пред промената ги зајакнува стереотипите и предрасудите кон трансексуалците и го повредува нивното достоинство.

Пример 6: „Ева Лонгорија е лезбејка“, а во „Ромео и Џулиета“ нема „геј моменти“

Во сензационалистичкиот наслов „Ева Лонгорија е лезбејка?!“[16], актерката се идентификува како потенцијална „лезбијка“ само затоа што „се одлучи да учествува во лезбиски филм“. Контроверзни и сензационалистички наслови предизвика претставата „Ромео и Џулиета“, во која „женските улоги ги играат мажи“: „Нема геј моменти во Ромео и Џулиета“ (со наднаслов: „Актерот Оливер Митковски тврди дека новата премиера е стрејт“)[17] и „Носиме фустани ама пак сме мажи“ (со наднаслов „Премиера на комплетно машката „Ромео и Џулиета“).[18] Иако двата медиумски настана не се поврзани, забележителен е контрастот и двојните медиумски стандарди. Од една страна, странската актерка медиумски се етикетира како „лезбијка“ затоа што се одлучила да учествува во „лезбиски филм“ (комедијата „Без мажи“). Од друга страна, домашната претстава се идентификува како „стрејт“ (во која „нема геј моменти“), иако се „рекламира“ со сензационалистичкиот заклучок: „Ромео ќе љуби маж место жена!“ Со акцентирањето и зајакнувањето на изјавата на режисерката „во претставата нема поврзаност со хомосексуалност или травестија“ и изјавата на еден од актерите „Немаше ништо вулгарно, никакви знаци на травестија или геј моменти“ се зајакнуваат негативните стереотипи и предрасуди дека некоја претстава во која би имало „геј моменти“ и „травестија“ би била „вулгарна“ и општествено неприфатлива.

2.3. Лингвистичко идентификување на сексуалните работници и сексуалната работа

Според новинарите, изразот „сексуална работа“ поретко се користи во медиумите, затоа што не се третира како работа, односно како самостоен избор на работа. Најчесто се користат изразите „проституција“, „проститутки“, „ороспии“, а терминот „курва“ може да се сретне во колумни.[19]

Резултатите од нашето истражување укажуваат на повеќе примери на лингвистичко идентификување со кое се повредува достоинството на сексуалните работници.

Пример 1: „Откриено дувло на проституција...“

Во „Утрински весник“, на 22.6.2011, е објавен напис „Откриено дувло на проституција во Карпош“, кој се потпира на „сознанијата од полициската истрага“, според која „станот што го изнајмила гостиварката на улицата „Бранислав Нушиќ“ повеќе од една година бил дувло на проституција, во кој постојано навраќале најразлични клиенти“. Полицискиот израз „дувло на проституција“, зајакнат во насловот, ја фаворизира полициската верзија на настанот, која го пренебрегнува клучниот момент дека полицијата била повикана да ги заштити жртвите на насилство кои биле претепани, од страна на маскирани лица. Повеќето наслови во медиумите комплетно го занемарија насилството врз жените, фаворизирајќи ја полициската верзија на настанот: „Откриен бордел во центарот на Скопје“, „Уапсена ’мадам‘ во скопска јавна куќа“, „Жена-макро во Скопје ’услужила‘ околу 150 клиенти“, „Гостиварчанка во притвор поради посредување при проституција“, „Притвор за жена-макро“...

Во весникот „Вест“, на 22.6.2011, е објавен наспис со наслов „Полицијата уапси раскрвавени проститутки“ и наднаслов „Откриен бордел во стан во скопски Карпош“[20]. Иако во првата реченица жртвите на насилство, кои побарале помош од полицијата, се именувани како „сексуални работнички“, во ударниот наслов се преименувани во „раскрвавени проститутки“. Текстот воопшто не е фокусиран на проблемот на насилството врз сексуалните работнички, ниту испитува зошто жртвите на насилство биле уапсени откако побарале полициска заштита, туку во наднасловот изведува парадоксален заклучок дека е „Откриен бордел во стан во скопски Карпош“. Лингвистичката идентификација „раскрвавени проституки“ во контекст на „откриен бордел“, ја затскрива полициската дискриминација врз сексуалните работнички, кои, наместо да бидат заштитени по пријавата на насилство, биле третирани од страна на полицајците како криминалци.

Написот „Гостиварка држела бордел во Скопје“ (со наднаслов „Претепани проститутки барале помош од државата)[21] започнува со информацијата дека „полицијата открила бордел откако двајца маскирани насилници ги претепале сопственичката и неколку проститутки што ’работеле‘ во

изнајмен стан“. Употребата на терминот „работеле“ во наводници го дефокусира вниманието од проблемот на насилството врз сексуалните работнички, кои во натамошниот дел на текстот не се третирани како жртви на насилство, туку како „снаодливи девојки“ и соучеснички во криминал. Во рамката „снаодливи девојки“, се пренесуваат изјави на очевидци кои го слушале разговорот меѓу „полицајците и девојките“, во кои се омаловажуваат изјавите на жртвите, со што се прикрива дискриминацискиот однос кон жените-жртви на насилство од страна на полицијата.

Пример 2: „Проститутка нападната и ограбена...“

Во „Утрински весник“, на 3.5.2011 во рубриката „Хроника“ е објавена куса информација „Проститутка нападната и ограбена во Скопје“: „Проститутка била нападната и ограбена од клиенти во Скопје, кои не само што не и’ платиле за услугата, туку и ја удирале со тупаници и клоци, бидејќи им побарала пари...“ Краткиот опис на случајот се базира на информации од полицијата, „од каде што најавуваат мерки за пронаоѓање на напаѓачот“. Политиката на „Утрински весник“ овозможува коментари од читателите, во кои повеќето се сексистички или омаловажувачки кон „проститутките“ и „проституцијата“, и го дефокусираат вниманието од проблемот на насилството врз сексуалните работнички[22]. Реткост се коментарите што го доведуваат до прашање лингвистичкото идентификување „проститутка“, свртувајќи го вниманието кон проблемот на насилството и насилниците, кои најчесто остануваат неказнети[23]. Реткост се и насловите во рубриката „Хроника“ во кои се користи лингвистичката идентификација „сексуална работничка“ („Претепана и ограбена сексуална работничка“, „Дневник“, 3.5.2011). Во насловот, пак, „Ограбена проститука“ („Време“, 3.5.2011), фокусот е врз чинот на ограбување, со што се минимизира чинот на насилство (претепувањето откако сексуалната работничка одбила услуга): „се обидел да ја обљуби, но откако таа одбила, насила и зел 25 евра и почнал да ја удира со тупаници и клоци по телото и по главата, а потоа ја избркал од возилото“.

Пример 3: „Собранието е сифилистична распуштеница...“

Во колумната „Собранието е сифилистична распуштеница со демократска шминка“, се критикува работата на македонското собрание на следниов начин: „...националниот сифилис што го посеа таа ороспија...“, „„...распуштеницата беше инструмент на институционалниот погром врз основите на македонското постоење...“ (Глобус, 19.4.2011, стр. 82). Иако со употребата на изразите „сифилистичка распуштеница“ и „ороспија“ авторот Бранко Тричковски лингвистички го идентификува Собранието, со таквите етикети го повредува достоинството на сексуалните работници и придонесува за поттикнување на стигма и дискриминација кон нив.

Пример 4: „Ороспии со гордост“

На 6.4.2011, во „Вечер“, во рубриката „Фотофиниш“ (Photophinish), беа објавени неколку фотографии од Ројтерс со наслов „Ороспии со гордост“. Фотографиите го покриваа настанот „Слатвок Торонто“ (Slutwalk Toronto), и на нив се прикажани учеснички на женското феминистичко движење, кое застана во одбрана на правата на сите жени, а особено правата на жртвите на насилство, мизогинија и хомофобија. Лингвистичкото идентификување на жените што протестираат како „Ороспии со гордост“, без да се објаснат причините зошто тие жени го усвоиле изразот „ороспии“, ја затскрива причината за нивниот протест, а тоа е токму претставувањето на жените-жртви на насилство како „ороспии“, предизвикани од мажите насилници.

На 20.6.2011, во „Нова Македонија“ е објавен написот „„Евтините“ протестираа од Монтреал до Лондон“, со фотографија на жени што протестираат држејќи транспаренти „Не значи не“, под која пишува „Жртвата никогаш не може да биде виновник, порачаа протестантките“. Написот почнува со реченицата „Илјадници жени облечени евтино, како ороспии, протестираа завчера во повеќе градови низ светот, предизвикани од изјавата на еден канадски полицаец, според кого „младите жени не би биле жртви на сексуални напади кога не би се облекувале како ороспии“[24].

Погрешно парафразираната изјава, и оценката „несмасната изјава на полицаецот“, ги ослабува пренесените изјави на учесничките на протестот дека „жртвата никогаш не може да биде виновник“. Наспроти зајакнувањето на лингвистичките идентификации „Евтините“ и „Проститутките“ и сензационалистичкото претставување на жените што протестираат, во обата текста воопшто не се адресира едно од нивните клучни барања – оставка на британскиот секретар за правда Кенет Кларк, поради неговата дубиозна дистинкција меѓу „реално силување“ (real rape) и „силување на состанок“ (date rape).

Пример 5: „Уапсени танчарки“, приведени „проститутки“

Насловот на написот „Уапсени танчарки“ (Вечер - 3.7.2011) сугерира дека полицијата уапсила „две бугарски државјанки и една Македонка“ затоа што биле танчарки, иако во содржината на написот се објаснува дека „биле уапсени од полицијата поради илегална работа“.

Насловот „Приведени коцкари и проститутки“ (со надназлов „Алфа тимот на МВР за шест месеци легитимирал шест илјади граѓани“)[25] се осврнува на статистиката на МВР, која „покажува дека по основ на нарушен јавен ред и мир се приведени од страна на Алфите 178 лица“. Не е јасно зошто во насловот се истакнати само „коцкари и проститутки“, имајќи предвид дека од вкупно приведените 178 лица само „по седум лица се приведени за комар, хазардни игри, проституција и за употреба на пиштол и пиротехнички средства“.

Ваквиот начин на лингвистичко идентификување и претставување, кое воопшто не го поставува прашањето зошто се лишуваат од слобода лица за нарушен јавен ред и мир, ги зајакнува негативните стереотипи за сексуалните работнички како криминалци.

2.4 Лингвистичко идентификување на лицата што живеат со ХИВ

Медиумските конструкции на концептите и претставите за ХИВ и СИДА зависат во голема мера од начините на именувањето и терминолошкото разликување. Кај дел од новинарите не постои

високо ниво на чувствителност за значајноста на процесите на именување и терминолошко разликување за луѓето што живеат со ХИВ. Новинарите многу ретко го објаснуваат значењето на кратенките ХИВ[26] и СИДА,[27] а неретко зборот „сида“ се употребува со мали букви, како да не е кратенка. За луѓето што живеат со ХИВ најчесто се употребуваат следниве изрази: „луѓето со ХИВ/СИДА“, „лицата со ХИВ/СИДА“, „лицата заразени со ХИВ“[28], „заболени од ХИВ и од сида“, „болните од ХИВ и од сида“, [29] „пациенти заразени со ХИВ/СИДА“, „носители на ХИВ вирусот“ итн.

Биомедицинската терминологија честопати создава конфузија кај новинарите, која се репродуцира преку моќта на медиумот.

Пример 1: Во текстот „Одбиле да го лечат оти бил ХИВ-позитивен“ (Вест, 6.4.2011), се известува дека нашата Коалиција посочила на „случајот на 32-годишен тешко болен зависник од дрога, кого не го примале во ниту една болница оти бил ХИВ-позитивен“. Но, во извештајот на Коалицијата воопшто немаше никаква информација за ХИВ-статус. Беше посочено дека станува збор за случај на неукажување на лекарска помош, кое било условено со барање на медицинска потврда за ХИВ-статус.

Најголема забуна предизвикуваат медиумските дискурси во кои воопшто не се прави разлика меѓу ХИВ и СИДА, или меѓу лице со ХИВ-позитивен статус и лице што живее со СИДА. Во некои текстови читателот може да стекне впечаток дека постои некаква болест која се нарекува „ХИВ Сида“ и дека таа болест е заразна како маларијата и туберколозата.

Пример 2: Во написот„ОН предупредуваат на опасноста од незаразни болести“ (Здравје, ??) стои: „Иако вниманието на светската јавност е вперено кон заразните болести како ХИВ Сида, маларија и туберколоза, новите податоци покажуваат дека незаразните болести во 2008 година однеле 36 милиони човечки животи“ .
Реткост се написите во кои им се остава простор на стручни лица да ја објаснат разликата меѓу ХИВ и СИДА.

Пример 3: Во написот „Да се ослободиме од предрасудите: „Ние не сме чума““ (24 часа здравје, 23.5.2011, стр. 9), има посебна рамка „Од ХИВ до СИДА за 7 до 10 години“, со изјава на д-р Милена Стевановиќ: „Според светските статистики, потребни се 7 до 10 години од инфекцијата со ХИВ-вирус да се помине во стадиумот наречен СИДА.“

3. Вклучување/исклучување, позитивно и негативно стереотипизирање, (де) легитимирање

Новинарите и уредниците користат разновидни стратегии на медиумско претставување на припадниците на маргинализираните групи. Во текот на набљудувањето на медиумските содржини, истражувачите беа фокусирани на следниве групи прашања, соодветни за три типа на медиумски стратегии:

1. **Вклучувачки/исклучувачки стратегии:** Дали на припадниците на маргинализираните групи им се дава адекватен простор во медиумите и дали за нив се известува на несензационалистички начин? Дали припадниците на маргинализираните групи се вклучуваат или исклучуваат кога се пишува за нив, или за темите што лично ги засегаат? Какви стратегии на медиумско исклучување или маргинализирање можеме да идентификуваме?
2. **Предикативни стратегии:** Какви особини, квалитети и одлики им се припишуваат на припадниците на маргинализираните групи (корисниците на дрога, сексуалните работници, ЛГБТ-лицата, лицата што живеат со ХИВ)? Дали при претставувањето преовладуваат позитивни или негативни особини, карактеристики, квалитети и одлики? Од која перспектива се изразуваат таквите припишувања и дали се зајакнати или ослабени?
3. **Аргументативни стратегии:** Дали при известувањето за припадниците на маргинализираните групи преовладуваат аргументи со кои се легитимира борбата против дискриминацијата, или, пак, аргументи со кои се оправдува или легитимира исклучувањето, дискриминацијата и потиснувањето на корисниците на дрога, сексуалните работници, ЛГБТ-лицата, лицата што живеат со ХИВ? Од која перспектива се изразуваат таквите аргументи и дали се зајакнати или ослабени?

3.1. Вклучувачки/исклучувачки стратегии

Иако медиумите во 2011 година објавија значителен број содржини што непосредно ги засегаат човековите права и потребите на припадниците на маргинализираните групи, гласот на ЛГБТ-лицата, корисниците на дрога, сексуалните работници и лицата што живеат со ХИВ не беше адекватно застапен во медиумите. Новинарите истакнаа дека кога пишуваат за припадниците на маргинализираните групи најчесто изјави земаат од портпаролите на МВР, од социолози, од психолози, од експерти за човекови права и од активисти или од претставници на невладиниот сектор, додека од припадниците на маргинализираните групи многу тешко добиваат изјави. Новинарите сметаат дека темите поврзани со маргинализираните заедници се застапени во медиумите единствено доколку има некој повод (презентација на резултати од некое истражување или прес-конференција на некои невладини организации), доколку треба да се пишува во негативен контекст, ако се случи некаков инцидент или ако приказната е сензационалистичка[30].

3.1.1. Сензационалистичко претставување и заплашување

Иако, во принцип, начинот на известување за припадниците на ранливите групи треба да биде ослободен од сензационализам, според новинарите, сензационалистичкиот пристап е чест и неминовен. За некои новинари сензационализмот нужно не мора да биде причина за негативно претставување на овие заедници[31]. Во одделни случаи, сензационалистичкиот пристап е забележителен и кога се пишува за болести и за судски постапки, наспроти чл. 8 од „Кодексот на новинарите на Македонија“, кој наложува дека „Начинот на информирање, во случаи на (...) болести, на судски постапки, мора да биде ослободен од сензационализми.“

Сензационализам кон ЛГБТ

Пример 1: Предизборен сензационализам

На официцијалниот почеток на изборната кампања, на 15.5.2011, весникот „Вечер“, на насловната страница, сензационалистички ја објави ударната вест: „Шеќеринска нема да отвора фабрики, ама ќе ги штити хомосексуалците!“[32] Сензационалистичките медиумски напади кон политичарите што застануваат во одбрана на правата на хомосексуалците ги мобилизираат негативните предрасуди кон хомосексуалноста и поттикнуваат дискриминација и социјално исклучување.

Пример 2: Предевровизиски сензационализам

На насловната страница на „Вест“ (9.5.2011), под фотографијата на пејачката „Дана Интернешенал“, како ударен наслов, стои изјавата на македонскиот претставник на Евровизија, Влатко Илиевски: „Не би и’ простил ни на Дана“[33]. Сензационалистичкото претставување на сексуалноста на Дана, проследено со сензационалистичкото фокусирање на роденото име (пред промената на полот), и игнорирањето на нејзиното лично име (Шерон Коен), ги зајакнува негативните стереотипи кон транссексуалците и поттикнува непочитување на нивната сексуална приватност и на правото на промена на личното име, како човеково право.

Пример 3: „Боки 13 го менува полот“

По сензационалистичкиот наслов „Лепа Брена мења пол“ (колумна во „Вечер“ - 7.4.2011), на 9.5.2011, повеќе медиуми сензационалистички ја пренесоа веста „Боки 13 го менува полот“, објавена на „Нетпрес“, пренесена од српскиот „Блиц“. Истиот ден, порталот „Курир“ ја објави веста: „Боки 13 го менува полот, но не во женски“. Сензационалистичкото поистоветување на транссексуалците со трансвеститите, поттикнува трансфобија кон трансродовите луѓе, како што може да се забележи и од објавените нетолерантни коментари на електронското издание на „Вечер“.

Сензационализам кон сексуалните работници

Сензационалистичките наслови „Откриено дувло на проституција во Карпош“ („Утрински весник“, 22.6.2011) и „Откриен бордел среде Скопје“ („Нова Македонија“, 22.6.2011), ја претпочитаат полициската верзија на настанот, игнорирајќи го насилството врз сексуалните работнички што побарале заштита од полицијата по упадот на маскирани насилници во нивниот стан. Од друга страна, сличен сензационалистички пристап имаме во статијата „Откриен бордел среде Охрид, притворена мадам од Бугарија“ („Вест“, 8.3.2011) и во прилогот „Бугарка водела бордел среде Охрид“ („Сител“, 7.3.2011). Во овие медиумски содржини, сензационалистичкиот пристап ги пренебрегнува битните разлики (меѓу оддавање на проституција, посредување во вршење проституција, принудна проституција и трговија со луѓе) и поттикнува стигматизирање на сексуалните работници.

Сензационализам кон зависниците од дрога

Употребата на дискурси на страв и шок во тематизирањето на проблемот со дроги влијае врз конструирањето и обликувањето на јавната перцепција на зависниците. Медиумското продуцирање на дискурси за зло, опасност и смртност како и игнорирањето на успешни лични приказни и искуства со лекување и третман на поранешни зависници ја зајакнува стереотипната слика за зависниците и за корисниците како „изгубени души“ и го одржува познатиот мит за невозможноста за лекување на зависноста. Примери за ваков вид сензационализам имаме во написот „Сè повеќе деца-наркомани“[34] како и во написот со сензационалистички наслов „Најмладиот наркозависник има само 11 години“[35].

Сензационализам во однос на ХИВ/СИДА

Начините на кои медиумски се конструира СИДА-та како болест, честопати се проследени со сензационалистички претставувања и заплашувања[36]. Иако сензационалистичкото претставување и заплашување не беше забележително како во претходните години, можат да се наведат

неколку примери. Сензационалистичкиот наслов „Со ХИВ расте опасноста од срцеви болести“[37],се повикува на научна студија што ја демонстрирала „поврзаноста на ХИВ со срцевиот застој...“. Иако кусиот информативен текст наликува на останатите текстови напишани во „научно-едукативен“ стил, заклучокот на текстот е заплашувачки: „Во текот на седумте години истражување, 186 испитаници добиле застој на срцето.“[38]

Сензационалистичкиот напис „Нов лек против сида“ започнува со извичната реченица „И сидата може да се излекува!“, вест што „секако, ќе израдува милиони луѓе насекаде во светот“. По догматските охрабрувачки тврдења на почетокот на написот[39], следуваат обесхрабрувачки информации: „медицинската постапка е тешка операција, бара вистински донатор, и со себе носи одреден ризик од смрт“, а „... стручњаците не се сосема сигурни дали Браун е 100 отсто излекуван...“. Во заклучокот на кусиот текст, ХИВ е сензационалистички опишан како „колера на современото време“, а конфузното поистоветување на ХИВ со СИДА кулминира во завршната „утешувачка“ поента: „не мора нужно секое лице кое е носител, да заболи од оваа болест“.

3.1.2. Медиумско игнорирање и маргинализирање

Многу често проблемите и потребите на припадниците на маргинализираните групи остануваат во зоната на медиумска невидливост поради намерното игнорирање од страна на новинарите или медиумите. Иако новинарите и медиумите не треба да ги игнорираат проблемите и потребите на припадниците на маргинализираните групи, особено случаите кога има сериозни индиции за прекршување на нивните човекови права, медиумското игнорирање е честа појава.

Пример 1: Медиумско игнорирање и маргинализирање на повиците за борба против хомофобијата и трансфобијата

Соопштението на Македонскиот Хелсиншки комитет „Хомофобијата стана државна политика на Република Македонија“, објавено на 17.5.2011, беше игнорирано од страна на поголемиот дел од медиумите[40]. Мал дел од медиумите известија за прес-конференцијата на Коалицијата на плоштадот „Македонија“, по повод Интернационалниот ден за борба против хомофобијата и трансфобијата, која беше придружена со изложба на отворено, „Слики против хомофобијата“. Иако пораката „Хомофобијата е државна политика во Македонија“ беше изнесена и при промоцијата на извештајот на Советот на Европа во јуни, 2011 година („Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe“), само еден медиум ја пренесе пораката[41], а загрижувачките податоци за состојбата во Македонија беа игнорирани од медиумите.

Пример 2: Медиумско игнорирање на пациентите кои се лекуваат од зависност

Повеќе медиуми известија за предизборните намери на градоначалникот на општината „Кисела Вода“ за дислокација на Центарот за зависници во Кисела Вода и за изградба на нов општински центар во кој би се третирале само зависници од Кисела Вода[42]. Во сите објавени написи беа пренесени изјавите на градоначалникот, мислења на граѓаните, или мислења на стручни лица, но во ниту еден напис не беше пренесена ниту една изјава за тоа што мислат за таа идеја лицата што се лекуваат во Кисела Вода. Гласот на пациентите од центарот за зависности во Кисела Вода не допре до медиумите ниту откако мал дел од медиумите известија за граѓанската петиција против идејата за дневен центар во Кисела Вода во близина на училиште и градинка[43] . Ниту пациентите, кои се најмногу засегнати од проектот „дислокација“, ниту пак невладините организации што се занимаваат со намалување на штети, не беа консултирани од страна на новинарката, една од ретките што се осмелија да истражуваат зошто во скопските општини не се отвораат планираните центри за зависници[44].

Пример 3: Маргинализирање на смртните случаи на затвореници кои се лекуваат од зависност

Во рамки на истражувачкиот период дел од медиумите пренесоа вест за два смртни случаи на зависници во скопскиот затвор „Идризово“. Во првиот случај веста за смртта е пренесена во дневните весници „Шпиц“[45] и „Утрински Весник“[46], а понатаму, во дневниот весник „Шпиц“[47] е објавено интервју со таткото на починатиот заровеник. Во вториот случај, веста за смртта е пренесена во дневните весници „Време“[48], „Вечер“[49], „Утрински Весник“[50], „Дневник“[51], „Нова

Македонија“[52], „Лајм“[53], „Коха“[54].

Медиумското покривање на двата случаи, во најголем дел, е само кусо пренесување на веста, без покажување интерес за проблематичните околности под кои е настаната смртта, како и за одговорноста на надлежните институции и субјекти. Најголем дел од медиумските написи и новинари воопшто не го поставуваат прашањето како е можно да се предозира некој во затвор со терапија што би требало да се дава во строго контролирани услови и количини, и како е можно да постои илегален пазар на дрога во казнено-поправниот дом[55].
За жал, новинарите ретко ги проблематизираат официјалните изјави и извештаи во кои честопати се маргинализираат околностите во кои настапила смртта, а се истакнуваат податоци од криминалното и медицинското досие на осудениците-пациенти. Уште поретко новинарите се осмелуваат да ги постават клучните прашања и да побараат одговорност во случаите на сомнителна смрт на затвореници-пациенти на метадонска терапија[56].

Пример 4: Игнорирање на сексуалните работници за теми кои најмногу ги засегаат

Сексуалните работници се игнорираат од страна на медиумите дури и во написите за теми што најмногу ги засегаат нивните права, како што е темата „легализација на проституцијата“. Изјави на сексуални работници, или на нивното регистрирано здружение „Стар“, отсуствуваат и во ударниот напис „Со проституција за еден месец се купува гарсоњера“ („Глобус“, 17.5.2011), и покрај забелешката дека „За легализација на оваа дејност кај нас најмногу се зборува во круговите на проститутки.“ И во ударниот напис „Трет обид за легализација на проституцијата“ („Вест“, 25.8.2011), во кој се тематизира предлог-законот поднесен од еден пратеник, отуствува изјава од сексуален работник и од здружение на граѓани.

Пример 5: Игнорирање на проблемите на лицата кои живеат со ХИВ

Лицата што живеат со ХИВ во Република Македонија, со големо задоволство го поздравија писменото обраќање на претседателот на Република Македонија, г. Ѓорге Иванов, до македонската јавност во колумната „Македонија е подготвена да придонесе кон глобалните напори за справување со сидата“[57] . Во колумната, претседателот ги поддржува „сите напори за зајакнување на националниот одговор кон ХИВ и сидата“, обврзувајќи се дека во секоја пригодна можност ќе ги даде своите „искрени заложби и придонес во борбата против стигмата и дискриминацијата кон лицата што живеат со ХИВ или со сида“. Притоа, ги повика сите граѓани „да имаат разбирање и да подадат рака кон оние што се носители на ХИВ или боледуваат од сида и да им помогнат во водењето нормален и продуктивен живот.“
За жал, новинарите не го подадоа своето перо кон предизвиците, разочарувањата и бројните проблеми[58] на кои укажаа лицата што живеат со ХИВ во отвореното писмо, иако тоа претставува одлична појдовна основа за истражувачко и ангажирано новинарство.

3.1.3. Медиумско вклучување

Иако медиумите сѐ почесто се (себе)перципираат и како агенти за социјално вклучување, кај нас, се вистинска реткост медиумските содржини што се обидуваат да ги претстават проблемите на припадниците на маргинализираните групи на несензационалистички начин.

Пример 1: Исповед: „Во туѓа кожа“

Иако темата „промена на пол“ стана омилена мета на медиумските сензационалисти, написот „Во туѓа кожа“ (Форум, 12.8.2011) се обидува да ги претстави проблемите на македонските транссексуалци од нивна гледна точка, притоа почитувајќи го етичкиот кодекс (кој налага начинот на информирање за медицински случаи да биде ослободен од сензационализми). Преку личните приказни се истакнати проблемите на насилството и дискриминацијата со кои секојдневно се соочуваат македонските граѓани што ќе се одлучат на промена на пол, а фотографиите

илустрираат две клучни поенти: „Во Македонија не се врши хируршка промена на пол“ и „Општеството ја отфрла промената на полот“.

Пример 2: „Исповед: живеење со СИДА“

Во две продолженија[59], новинарката на изданието „24 часа здравје“ успешно ја привилегира гледната точка на лицата што живеат со ХИВ, претставувајќи ги нивните проблеми, користејќи комбинација од исповед, изјави на експерти, и искуства од активисти на „Заедно посилни“ (првата работна група за поддршка и самопомош на лицата со ХИВ, во рамки на невладината организација ХЕРА).

3.2. Предикативни стратегии

3. 2.1 Криминализација на корисниците на дроги и сексуалните работници

Според новинарите, интересот за апсења на уредниците и на публиката е главната причина што за сексуалните работнички и корисниците на дроги главно се зборува во негативен контекст, при некоја акција на полицијата. На тој начин, во медиумите се истакнуваат, но и одржуваат, негативните стереотипи, бидејќи корисниците на дроги и сексуалните работници се претставени како криминалци или лица што го кршат законот.[60]
Сексуалната работа, во медиумите, не се третира како работа (односно како самостоен избор на работа), туку најчесто како форма на криминал. Иако оддавањето на проституција (како и издавањето на простории за вршење на проституција) не е кривично дело, туку прекршок против јавниот ред и мир[61], новинарите, најчесто, само ги пренесуваат полициските известувања во кои сексуалните работници се претставуваат како криминалци. Иако „уживањето наркотични дроги и психотропни супстанции“ е исто така само прекршок против јавниот ред и мир, при пренесувањето на полициските извештаи новинарите многу често ги портретираат корисниците на дрога, па дури и пациентите-зависници од дрога како криминалци.

Загрижувачки е фактот што новинарите ретко се обидуваат да ги преиспитаат полициските извештаи, во кои корисниците на дрога и сексуалните работници се претставуваат како криминалци, дури и кога тие бараат заштита токму од страна на полицијата во случаи на повреда на нивните права.

Пример 1: Криминализација на зависниците

Во дневниот весник „Време“, на 20.4.2011, во рубриката „Хроника“ е објавен напис со наслов „Најмладиот наркозависник има само 11 години“. Во написот се тематизираат трендовите на зголемување на бројот на „наркозависници“ и на намалување на старосната граница кај „наркозависниците“, а воопшто не се тематизираат можностите за лекување на зависноста. Најзагрижувачки е последниот пасус: „Наркозависниците, според стручњаците, кога ќе се најдат во стадиум на криза се најчести извршители на криминални дела, сè со цел што е можно побрзо и полесно да стигнат до пари. Според полицијата лани биле извршени 590 кривични дела од зависници“.
Криминализацијата на зависноста преку ваквите дискриминациски дискурси има сериозни последици врз здравствените и социјалните политики, но, пред сè, врз јавната перцепција на проблемот со дрогите, како загрижувачки проблем со кој треба да се справува полицијата, а не здравствениот и социјалниот систем. Овој медиумски напис воспоставува корелација меѓу зависноста од дроги и криминалот што е стигматизирачка, неоснована и базирана на предрасуди. Зависноста од дроги не е кривично дело туку болест на зависност сместена во класификацијата на болести според Светската здравствена организација, па оттаму, со зависноста од дрога треба да се справуваат здравствените и социјалните работници, а не полицајците.[62] ?
Поистоветувањето на зависниците со криминалци претставува дискриминациска стратегија и говор, преку кои се стигматизираат и исклучуваат припадниците на оваа маргинализирана група. Зависниците од дрога се лица на кои им е потребна здравствена заштита, и во никој случај не би требало негативно да се стереотипизираат како криминалци.

Пример 2: Криминализација на сексуалните работници

Написот „Полицијата уапси раскрвавени проститутки“ („Вест“, 22.6.2011) ги портретира сексуалните работници како криминалци што треба да се апсат, и покрај тоа што, најпрво, станува збор за жртви на насилство што побарале заштита од полицијата, а освен тоа, не станува збор за апсење поради „оддавање на проституција“ (што е прекршок, а не кривично дело), туку поради сомнение за „посредување при вршење проституција“. Некои медиуми комплетно го игнорираа насилството врз сексуалните работнички и нивниот повик до полицијата, пренесувајќи ја единствено полициската верзија според која „Екипи на скопската полиција по претходно преземени оперативни мерки и документирани сознанија уапсија триесет и седумгодишна гостиварка поради сторено дело посредување при вршење проституција“ („Откриен бордел среде Скопје“, „Нова Македонија“, 22.6.2011). Медиумското портретирање на жртвите на насилство како криминалци, и медиумско-полициското игнорирање на проблемот на насилството врз сексуалните работници се рефлектира и во еден коментар од читател на написот „Претепани проститутки барале помош од државата: Гостиварка држела бордел во Скопје“: „Не е важно што биле претепани - важното е што биле проститутки“.

3.2.2. Патологизација/Депатологизација на хомосексуалноста

Минатата година постоеше агресивен тренд на патологизација на хомосексуалноста, поттикнат од медиумското истакнување на собраниските изјави на медицинските „експерти“ од ВМРО-ДПМНЕ („хомосексуалноста е болест“ – д-р Гинев) и од тужбата на „експертките“ по „Педагогија“ против Ирена Цветковиќ (поради јавните критики на нивниот учебник во кој хомосексуалците и лезбијките се претставени како учесници на „изопачен, неприроден и ненормален сексуален живот... личности со психички потешкотии и пречки“).[63] Во 2011 година можеме да кажеме дека започнува тренд на депатологизација на хомосексуалноста, поттикнат од медиумските реакции по судската пресуда со која падна тужбата од авторките на „Педагогија“[64] , а особено по одлуката на Комисијата за заштита од дискриминација со која беше препорачано менување на спорните делови од учебникот[65]. Иако повеќето медиуми ставија фокус токму на решението за ревизија

на учебникот[66], некои се обидуваа да ја извртат информацијата: „КЗД бара итна ревизија на учебникот за трета година: Од цела „Педагогија“ ги фрустрира само сексот“ („Вечер“).
За промената на дискурсот - од агресивен хомофобичен дискурс, во кој се валкаат жртвите[67], кон дискурс што почнува да го анализира поведението на агресивните хомофоби - не придонесоа само судската пресуда и решението на Комисијата за заштита од дискриминација, туку и одредени написи на специјализирани медицински лица. На пример, авторката на написот „Кога некого ирационално го мразите“[68] им дава совет на хомофобичните (лицата што ирационално мразат хомосексуалци) да побараат стручна психолошка помош за да не дозволат ирационалната омраза како „нездрава емоција“ да „премине во агресија и да се манифестира кон личности што со ништо не ја предизвикале“. И авторката на анализата „Власта уверена дека хомосексуалноста е болест“ („Фокус“, април 2011), ја нормализира хомосексуалноста, притоа обидувајќи се да ја патологизира хомофобијата[69].

3.2.3. Стереотипизирање и (де)митологизирање на ХИВ/СИДА

Медиумското претставување на СИДА-та како „колера на современото време“ наликува на првичните известувања од пред неколку децении кои ги поттикнуваа читателите погрешно да веруваат дека СИДА-та е е многу заразна болест и дека се пренесува како грипот[70]. Асоцирањето на СИДА-та со смртна зараза („колера“, „чума“), е поврзано со предрасудите во јавноста кои се адресирани во насловот: „Да се ослободиме од предрасудите: „Ние не сме чума“[71].
Сепак, за негативно стереотипизирање и митологизирање не придонесуваат само неинформираните новинари, туку и некои стручни лица на кои им се дава простор во здравствените рубрики во весниците. На пример, во рубриката „Дерматологија“ се дава несоодветна и нецелосна информација што се подразбира под превентивни мерки за заштита од „Болести што се пренесуваат со сексуален контакт“, меѓу кои спаѓаат и „вирусните инфекции како оние предизвикани од хуман имунодефицитарен вирус (ХИВ)“: „Превентивни мерки на заштита се најдобар начин да се справите од СТД – инфекциите т.е. да се избегнува сексуален однос со инфицирано лице.“ [72]
Токму поради ваквите нестручни совети за превенција од СТД, за поздравување се медиумските написи кои препорачуваат користење на кондоми како средство за превенција.

Така, на пример, во написот „Со кондом за здравје“[73] една популарна пејачка истакнува дека: „Главниот муабет како амбасадор веќе четири години ми е користењето кондоми“ и дека „Глупаво е да пропагираш сексуално репродуктивно здравје, а да не внимаваш на себеси, нели?“

Во овој контекст, особено битни се демитологизирачките написи кои посочуваат дека одговорноста за користење на мерки за превенција лежи на секој/а што практикува секс, независно од ХИВ-статусот[74].

3. 2.4. Морализирање

Според новинарите, традиционалните морални вредности кои произлегуваат од религијата, но и традиционалните практики (како бракот и репродукцијата), поттикнуваат маргинализација, дискриминација и социјално исклучување на припадниците на некои маргинализирани групи. Според нив, и десната конзервативна идеологија влијае врз формирањето, зајакнувањето и одржувањето на негативните стереотипи и предрасуди.

Пример 1: Дискриминаторско морализирање за Божик и Велигден

Напливот на христијански морализаторски дискурс имаше силен одек во медиумите по Божиќните „еволуционистички“ пораки на архиепископот на МПЦ[75] и „веста“ дека „МПЦ-ОА има лек за хомосексуалците“ (Нова Македонија, 3.2.2011).[76] Но, медиумите ги игнорираа експлицитните дискриминациски пораки од велигденското послание на Митрополитот Петар, објавено на еден од сајтовите на МПЦ[77].

Пример 2: Лекување од зависност во женски манастир

Во написот „Свети Георгиј Победоносец лекува наркозависнички“[78] доминира христијанскиот морализаторски дискурс, а манастирот се промовира како успешно лекувалиште на зависност од дрога која е претставена како „потоп“[79]. Манастирот е претставен како „клиника“ која нуди

„спас од зависностите од дрога“ и „воскреснување“ за излекуваните девојчиња[80]. Земањето на дрога е претставено како „грев“, а сестрата ја објаснува успешната терапија преку „покајание“[81].

Во написот не се преиспитуваат практиките на „лекување“ во манастирот, и воопшто не се поставува прашањето дали манастирот е овластена инстутуција за лекување на зависности или пак место каде што се практикува кривичното дело надрилекарство[82].

Пример 3: „Борбата против пороците“

Во медиумите е се поприсутен конзервативниот морализаторски дискурс во кој се предупредува за опасноста од „пороците“. На пример, во написот „Како е да си млад во 2011-та“ (Нова Македонија, 12.8.2011), посегањето по дрога, алкохол, и проституција е опишано како „девијантни појави“ и „препуштање на пороци“. Во написот „Охрид полека станува Амстердам“ (Нова Македонија, 29. 4. 2011) „допирот со дрога во Охрид“ е опишан како порок кој „ги демне и учениците од основните училишта“. И во написот „Шприцот го заменија со мотика“ (Утрински весник, 11.4.2011) зависноста од дроги е опишана како влез во канџите на злото, скршнување од вистинскиот пат – како порок која мора да се остави зад себе. Морализаторските медиумски дискурси против „пороците“ се сродни со политичкиот дискурс за елиминирање на пороците на владејачката конзервативна партија[83].

Ваквите морализаторски дискурси ги зајакнуваат негативните стереотипи кон припадниците на маргинализираните заедници и го поттикнуваат стигматизирањето и социјалното исклучување.

3.3. Аргументативни и (де)легитимирачки стратегии

Врската помеѓу стереотипизирањето и аргументирањето не секогаш може јасно да се разлачи. Од една страна, стереотипите и предрасудите можеме да ги согледуваме и како случаи на лажна генерализација, а од друга страна, честопати можеме да ги идентификуваме предрасудите како

премиси кои се користат во процесот на заклучување. Следствено, многу од случаите кои ги анализиравме во второто поглавје можат да се разгледуваат и како примери за аргументативни или (де)легитимирачки стратегии.

3.3.1. Сензационалистичко аргументирање за „легализација на проституцијата“

Во ударниот текст „Со проституција за еден месец се купува гарсоњера“ (неделник „Глобус“, 17.05.2011) се наброени повеќе аргументи во прилог на легализација на проституцијата, како и придобивки од легализирањето. Клучниот аргумент е економски („топосот на финансии“),[84] од гледна точка на државните интереси, кои се загрозени со самото тоа што државата е принудена да се задолжува, наместо да ги стекне тие пари во форма на данок на проституцијата. Според авторот, противниците на легализацијата на проституцијата манифестираат „лажен морал, бидејќи легализација на проституција не значи и нејзино одобрување или стимулирање“, туку тоа е „единствениот начин оваа општествена појава да се стави под контрола и државата да се бори со криминалот во оваа субкултура“.

Авторот се повикува на повеќе укажувања на експерти (без да ги наведе) „дека легализирањето на проституцијата ќе има голем бенефит“: „ќе се воспостави здравствена контрола на лицата кои се занимаваат со проституција, ќе се намали бројот на илегалците... ќе се заштити населението од сексуално преносливи болести пред се од сидата, ќе се заштитат децата од сексуална експлоатација, буџетските трошоци за борба против проституцијата ќе се намалат бидејќи дејноста ќе биде законски регулирана.“

И во ударниот напис „Пратеникот Самка Ибраимовски со предлог-закон: Трет обид за легализација на проституцијата“ (Вест, 25.8.2011) изложени се аргументите на предлагачот, кој поаѓа од фактот дека е „подобро да се контролира и набљудува отколку да се молчи за проституцијата која сите ја гледаме, а се правиме дека ја нема“: „Според Ибраимовски, корисна од легализирањето на проституцијата би била повеќекратна, зашто државата ќе ја контролира, ќе собира данок, а вработените ќе мораат да одат на редовни здравствени прегледи.“

Авторот на текстот ги образложува и контрааргументите на претставници од владејачката партија, пренесувајќи зошто „нема шанси таква работа да помине во Собранието“: „според нив, легализирањето на проституцијата ќе доведе до зголемување на трговијата со бело робје и други криминални дејанија“.

Обата текста се објавени на насловна страница, со сензационалистички наслови, без обид да се навлезе подлабоко во темата, без да се образложи за каков вид легализација станува збор, и какви последици би имала таквата легализација [85].

3. 3.2. Сензационалистички генерализации од индивидуални случаи

Сензационалистичкиот напис „Наркоманите пијат метадон во автобус“ (Вест, 27.6.2011) извлекува заклучок кој се однесува на „наркоманите“, иако станува збор за само еден случај кога пациент бил виден и фотографиран како зема терапија во градски автобус во Скопје.
Наспроти сензационалистичкиот заклучок од насловот, пренесената аналогија на претставникот од невладиниот сектор не е зајакната, иако претставува критички глас кон тенденцијата земањето терапија на јавно место да се стигматизира: „Тоа што зависникот пиел метадон во автобус не е страшно. Исто како дијабетичар кога прима инсулин на јавно место.“

3.3.3. Во потрага по одговорност за неотворените дневни центри за лекување на зависници

Написот „Локалните власти не сакаат да одредат локации за дневни центри: Од зависниците бегаат како од чума“ (Време, 05.05.2011) е еден од ретките истражувачки написи кој ја следи шемата на аргументација „топос на одговорност“[86] . Надоврзувајќи се на случајот „дислокација“, написот претставува сериозен обид ненаметливо да со отвори горливото прашање за лекувањето на зависниците имајќи ја предвид поголемата слика, а не само општината Кисела Вода. Во почетокот се информира за повикот на Министерството за здравство до сите општини да најдат

објект на својата територија „во кој ќе се отвори дневен центар за лекување наркозависници", повик на кој не одговорила ниту една од скопските општини. Понатаму новинарката контактира релевантни лица од 7 општини во рамки на град Скопје и ги пренесува нивните изјави од кои јасно се чита тенденцијата за бегање од одговорност и неиздржано аргументирање за неспроведувањето на одлуката. Најчести аргументи се дека општините немаат соодветени простории, но ниту една од општините не аргументира како е можно да не се најде соодветна просторија за отворање на центар за лекување. Некои од градоначалниците се обидуваат одговорноста да ја префрлат на централно ниво или на Град Скопје. Некои пак предлагаат други начини на спроведување на третманот. Пренесените изјави недвосмислено ја отсликуваат негрижата на локалните власти за дел од нивното население на кое му е потребна медицинска грижа[87].

3. 3.4. Медиумско акцентирање на дискриминацијата врз хомосексуалците

Клучната констатација во насловот на написот „Против хомосексуалците 90% од граѓаните" (Вест, 23/24.05.2011) е изведена од податокот од анкетата на МЦМС дека „Хомосексуалноста во Македонија не ја оправдуваат 90% од граѓаните".
Заклучокот „Против хомосексуалците 90% од граѓаните" нема основа во резултатите од анкетата[88] ,па сензационалистичкиот наслов-заклучок може да се толкува како форма на argumentum ad populum. Притоа, воопшто не е јасно зошто токму процентот за хомосексуалците е акцентиран во насловот, кога од содржината е јасно дека анкетата покажува поголем процент неоправдување на други појави: „Според анкетата најголема неоправданост имаат самоубиството (98,5%), земањето лесни дроги (96,7%) и проституцијата (94,8%)."
Вадењето од контекст и акцентирањето на статистички податоци од анкети и истражувања, без никаков критички осврт на нив, честопати придонесува за зајакнување на негативните стереотипи и дискриминаторски ставови на хетеропатријархалното мнозинство кон сексуалните и други малцинства.

3.3.5. Медиумско минимизирање на насилството и делегитимирање на жртвите на насилство на „геј парадата" во Сплит

Написот „Прва, а можеби и последна геј парада во Сплит: Насилство со фашистички поздрави!" (Вечер, 12.6.2011) започнува со пренесување на следнава полициска статистика: „Во првата геј парадата, а можеби и последната што се одржува во Сплит, повредени се десетина лица од кои двајца полицајци и двајца новинари, а приведени се 137 лица од кои 25 се малолетници, соопшти локалната полиција, којашто успеа да спречи вистинско насилство и крвопроливање."

Со ваквото медиумско претставување, како жртви на насилство се потенцирани „двајца полицајци и двајца новинари", а се игнорира фактот дека главни жртви на насилството беа лицата со поинаква сексуална ориентација и оние кои го поддржаа нивното право на мирен собир и протест. Новинарот ја легитимира „локалната полиција, којашто успеа да спречи вистинско насилство и крвопроливање", сугерирајќи дека тоа што се случило не било „вистинско насилство и крвопролевање". Со ваквите стратегии, се минимизира дискриминацијата и насилството врз лицата кои го практикувале своето човеково право на мирен собир, а тие самите не се претставени како жртви, туку како поттикнувачи на насилството.

3. 3.6. Легитимирање на борбата против насилството врз хомосексуалците

Написот „Да престане насилството врз хомосексуалците" (Вест, 18.5.2011) започнува со констатацијата дека „Македонија е на самото дно од листата на европски земји во однос на почитувањето на еднаквоста на хомосексуалците". Текстот се осврнува на „уличната изложба на светскиот ден за борба против хомофобијата", објавувајќи фотографија со легенда: „Со фотографии во рацете на кои беше прикажано насилството што се врши врз оваа популација, беа повикани граѓаните да ги прифатат овие луѓе како еднакви".
Освен порталот „Окно", кој целосно ја покри изложбата („Интернационален ден за борба против хомофобијата и трансфобијата", 17.05.2011), неколку други медиуми фокусот го ставија на ироничното доделување на благодарници.[89]

3. 3.7. Делегитимирање на метадонската терапија

Во написот„Лутата жолта ја заменуваат со лесни дроги“ („Нова Македонија“, 28. 04. 2011) се пренесува следнава информација од полицијата: „Хероинот помалку се троши на црниот пазар во Тиквешијата. Според информации од полицијата, намалената побарувачка е поради отворањето на метадонскиот центар, каде што наркозависниците секојдневно добиваат бесплатна „терапија“.

Ставањето во наводници на зборот терапија го делегитимира лекувањето на зависноста со метадон, ја промовира метадонската терапија како замена на една дрога со друга и на тој начин ги делегитимира зависниците од дрога како пациенти. Ваквите аргументативни стратегии ги зајакнуваат негативните стереотипи кон зависниците од дрога како „криминалци“, ја поттикнуваат дискриминацијата кон пациентите на метадонска терапија, и ги подриваат медицинските напори за нивно успешно лекување.

3. 3.8. Обид за медиумско легитимирање на хомофобија

Во написот „Седмо издание на „мото-фестивал“ во Скопје: Кале ќе грми со мотори и со музика“ (Време, 10.06.2011), во поднасловот „Не дискриминираме, тоа се пораки и шеги“, новинарката му дава простор на организаторот на фестивалот да ги „објасни“ знаците на плакатот на кој „се забранува геј-секс, говеда, кучиња“. Според новинарката, организаторот објаснил дека „знаковите кои се поставени на овој плакат немаат цел да дискриминираат, туку треба да пренесат порака но и шега“: „Знакот кој одредени луѓе го протолкуваа како хомофобичен треба да покаже дека на овој настан луѓето мора да се однесуваат долично. Ние немаме намера да се мешаме во нечија интима“.

Врамувањето „Не дискриминираме, тоа се пораки и шеги“ ја привилегира и легитимира гледната точка на организаторот на фестивалот, кому не му е првпат да објавува дискриминаторски и хомофобични содржини на плакатот[90] . Практично, дискриминацијата се легитимира со тоа што чинот на дискриминација се претвора во „шега“, а притоа се игнорираа официјалната реакција

на Градот Скопје, кој „по објавувањето на промотивните плакати за мотофестивалот веднаш реагираше до организаторот на манифестацијата со барање да се отстранат наведените примери на дискриминација“.

3. 3.9. Медиумско фокусирање врз дискриминацијата и насилството врз транссексуалците

По насловната животна приказна „Тетовец е првиот Македонец кој ќе го смени полот: Ако не станам жена, ќе се самоубијам“ (Вест, 22.08.2011), беше објавено продолжение „Насилство врз првиот македонски транссексуалец кој јавно проговори дека од маж сака да стане жена: Ивана претепана во парк во Тетово“ („Вест“, 31.08.2011). Во првиот напис новинарката се фокусира на проблемот на дискриминацијата, а во вториот на проблемот на насилството кое се случува по објавувањето на ударната сторија: „Транссексуалецот од Тетово, кој под псевдонимот Ивана за “Вест” ја раскажа својата животна приказна, брутално е претепан во парк во Тетово.“ Иако СВР Тетово потврдува дека „лицето што го нарекуваме со псевдонимот Ивана... било претепано“ и дека „напаѓачот го признал инцидентот“, сепак, во написот се легитимира и полициското објаснување дека „осомничениот за насилството“ имал „мотив за тепачката“.

Коалицијата ги поздравува новинарските настојувања за обезбедување на полициска заштита на припадниците на маргинализираните групи во случаи на насилство.

3. 3.10. Делегетимирање на хомофобијата

Во прилогот „Власта уверена дека хомосексуалноста е болест“ (Фокус, април) авторката се обидува да аргументира во прилог на тезата дека не е хомосексуалноста опасна за личноста, туку дека општеството е опасно за здравјето на ЛГБТ граѓаните. Аргументативната стратегија на авторката е со помош на научни аргументи да ја патологизира агресивната политичка волја која настојува да ја патологизира хомосексуалноста, исто така со помош на научни аргументи[91].

3. 3.11. „Благодарница“ од Јанко Илковски

Поводот за пишувањето на колумната „Спасиба“ е ироничната благодарница што Коалицијата му ја додели на авторот Јанко Илковски за најдобра колумна во која ја брани „каузата државата да ги партиципира операциите за промена на полот“, за колумната „Лепа Брена мења пол“. Како иронична реакција, колумната се обидува да го омаловажи процесот на политизација на сексуалната ориентација со помош на неколку шеми на аргументација:

1. Фактот што на акцијата на 17-ти мај на плоштад Македонија дошле помалку геј луѓе од колку што тој лично ги познава, авторот на колумната го користи како доказ за недостатокот на проблеми на ЛГБТ луѓето во Македонија[92].

2. Сексуалната ориентација не е јавно, туку приватно прашање: „Го прашувам мојот пријател геј кој со дечкото седи на иста маса со мене, зошто не иде да протестира. Ми вели Ти, бре, нормален си? Срамота е и некултурно јавно некому кажувам што правам во спална, тоа е моја работа.”

3. Хомосексуалците (пријателите на авторот) немаат потреба од активисти и видливост затоа што: а) законот важи за сите („Права на суд, кој згреши, нека му пресудат, па нели законот е еднаков за сите?”); б) не сакале да бидат политички искористени и изманипулирани („„...не сме будали да бидеме во нечија агенда, па не сме толку глупави.”).

За поисцрпна дискурзивна анализа на аргументативните стратегии на Илковски (обидот да го делегитимира ЛГБТ-активизмот, и притоа да ја легитимира сопствената хомофобичност) во анализата „Де/легитимација на активизмот и дилемата за интеграција или асимилација”.

ЗАБЕЛЕШКИ

[1]Од телевизии: А1, Сител, Канал 5, Алфа, Телма, Алсат, МТВ 1 и МТВ 2 , како и веб сајтовите кои имаа објавено вест поврзана со нашите теми на интерес. Од печатените медиуми беа набљудувани дневните весници Дневник, Утрински весник, Вест, Нова Макеоднија, Вечер, Шпиц и Време и неделниците Форум, Фокус, и Глобус.

[2] Погледни во одделот за референцијални и предикативни стратегии кај *Reisigl & Wodak, 2001, Discourse and discrimination: Rhetorics of racism and Anti-Semitism,* Routledge, p. 45.

[3] Дел од новинарите кои учествуваа на првата фокус група го истакнаа лицемерието кај уредниците, но и новинарите во однос на „политичката коректност". Имено, според нив, некои новинари и уредници професионално се придржуваат до стандардите кога се пишува за овие теми, но нивниот приватен став е сосема поинаков, најчесто нетолерантен и дискриминациски. Токму поради тоа многу ретко во медиумите се истражува или посуштински се разгледуваат теми поврзани со маргинализираните групи.

[4]„Скоп¬је нема дневни центри за третман на наркозависниците".

[5] „Наркоманијата во тетовско е во пораст, а опаѓа и старосната граница."

[6] „Најголем пораст на наркозависници има кај 18-годишници, што е навистина загрижувачко. Едно дете нема ни 15 години, а 9 лица се малолетни на возраст од 15 до 17 години. Од вкупно 912 лица, 564 се Македонци, 222 Албанци и 130 од останатите националности. Најмногу се користи хероин", вели Виолета Богдановска, началничка на Одделението за превенција при СВР Куманово."

[7] „Количеството на запленетите наркотици во Скопје е сигнал дека полицијата малку успева да открие и да спречи препродавање дрога, велат од невладините организации за борба против наркоманијата"

[8] „Недостигаат организиран системски приод на проблемот и координираност и комуникација помеѓу институциите и невладините организации за борба против наркоманијата." (Кети Тодорова, „Доверба").

[9] Зависноста од droги не е кривично дело туку болест на зависност сместена во класификацијата на болести според Светската здравствена организација.

[10] Зависниците од дрога се лица на кои им е потребна здравствена заштита и не смее да се поистоветуваат со лица кои вршат кривично дело- неовластено производство и пуштање во промет на дрога.

[11]„Најден првиот педер", http://www.taratur.com/node/22342

[12] Но, во друг напис, наместо терминот „трансвестит" се споменува терминот „трансексуалец" („Во енеолитски гроб пронајдени остатоци на хомосексуалец или трансексуалец", http://www.mia.com.mk/default.aspx?vId=82673000&lId=1&pmId=.)

[13] Колумната е објавена во екот на предизборната кампања, со намера да се оцрни лидерот на опозицијата и неговите хетеро-сексистички испади за време на кампањата.

[14] „Па еднаш, замалку ќе бев жртва на топли браќа."... „Ме свести еден домицилен белграѓанин, фаца пар-екселанс кој беше најинформираниот мадефакер кој го знам. Ми објасни дека дечките на Гадафи се хомоси, скоро сите до еден." (Јанко ИЛКОВСКИ, „Либиска приказна од војска", http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=190E51568DC286418CC8C262BE029C6D).

[15] „Не би и простил ни на Дана", Вест, 9 мај 2011. Етикетата травестит се среќава и во прилогот „Дана Интернешенл - дали повторно ќе и успее?", А1, 10.03.2011: „Како и да е, никој веќе нема да биде шокиран од моментот - травестит на Евросонг."

[16] Курир, 16 Јули 2011, http://www.kurir.mk/magazin/scena/36517-Video-Eva-Longorija-e-lezbejka

[17] Вечер, 8 јуни 2011.

[18] Нова Македонија, 8 јуни 2011.

[19] Еден новинар укажа дека терминот „курви" ги означува само сексуалните работнички од отворената сцена, односно од улиците, а кога се мисли на сексуални работнички од затворените сцени чии услуги се значително поскапи тогаш се употребуваат термини како „ВИП проституција", „проститутки" и слично.

[20] Во почетокот на написот дознаваме дека „Две маскирани лица завчера попладнето упаднале во стан во скопски Карпош и претепале неколку млади девојки, кои, раскрвавени, почнале панично да бегаат од станот и да бараат помош од полицијата која веднаш пристигнала во зградата и утврдила дека нападнатите, всушност, се сексуални работнички што им ги давале сексуалните услуги на клиенти кои им ги наоѓала мадам Елизабета Е. (37) од Гостивар."

[21] „Дневник", 22.06.2011, стр. 10 (Хроника)

[22] На пример: „Nejsi ovaja mlada zena je mlogo poevtina od mojata supruga koja mija zema cela plata a ponekogas pomunuvam i CEL MESEC BEZ SEKS."; „Ako ne i platis na prostitutka, dali e toa grabez ili siluvanje?"; „Човек како што се плаши од власта,така треба да се плаши и од проститутка,незнаиш што може да ти напраи." (коментарите се пренесени без редакција).

[23] На пример: „Постои ли казна за овие насилници?! Девојката го избрала да го работи тоа што го работи и без недолични коментари ве молам. Правото на избор на професија не ви дозволува некому да судите. Гледајте си по дома, можеби сопругите ви ги задоволуваат комшиите и тоа без пари! Sex Work is Work!“

[24] Всушност се работи за следнава изјава: „...women should avoid dressing like sluts in order not to be victimised.” (http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-13320785) Во написот „„Проститутки“ на протест“ (Шпиц, 21.06.2011), изјавата се парафразира вака: „оценил дека жените во помала мера би биле жртви на сексуално насилство – доколку „не се облекуваат како проститутки“.

[25] Вечер, 4 јули, 2011, стр. 12 – Црна хроника.

[26] Исклучок претставуваат лекарите: „вирусните инфекции како оние предизвикани од хуман имунодефицитарен вирус (ХИВ)...“ („Болести што се пренесуваат со сексуален контакт“, Нова Македонија, 07.06.2011, стр. 30 (Дерматологија, д-р Гордана Дубровиќ Стојановиќ, специјалист дерматовенеролог)).

[27] Значењето на акронимот СИДА е објаснето само во еден контекст: „Поради непостоењето соодветен третман и терапија за ХИВ се до 2005 година, голем дел од овие луѓе починале од болести карактеристични за синдромот на стекнат имунолошки недостаток (СИДА).“ („Желбата за живот е посилна од стравот од смрт“, 24 часа здравје, 16.05.2011, стр. 8.)

[28] „Со ХИВ расте опасноста од срцеви болести“, А1, 27.04.2011

[29] „Болните од ХИВ и од сида се дискриминирани“, Нова Македонија, 17.05.2011, стр. 7

[30] Новинарите нагласија дека за овие теми секогаш има расположение да се пишува доколку се обезбеди да зборува припадник на целната група чии човекови права се прекршени. Меѓутоа, тие не се толку мотивирани да објавуваат позитивни или успешни животни приказни на овие лица. „Само лошата вест се продава“- изјави еден од новинарите. На тој начин новинарите свесно ги оддржуваат негативните стереотипи за припадниците на маргинализираните групи.

[31] Според нив, сензационалистичкиот пристап најмногу се користи во насловите кои имаат за цел да ја продадат приказната, додека во текстот сензационалистичкиот пристап може да се избегне: „насловот мора да биде сензационалистички за да ја продаде приказната кај публиката“ (фокус групи со новинари).

[32] Сензационалистичкиот наслов воопшто не соодветствува на содржината на текстот, во кој главно се анализираат најразлични одговори на прашањата поставени до кандидатката за премиерка на СДСМ на нејзината Facebook страница. Единствено во една реченица се споменува дека „Шеќеринска ветува независно судство, опфаќање и на хомосексуалците во законот за антидискриминација, но не ветува отворање на фабрики туку единствено да им помогне на оние кои тоа го прават.“

[33] Сензационалистичкото претставување на Дана како да е сеуште маж („...всушност, се вика Јарон Коен“) продолжува и во текстот „Израелската претставничка на Евросонг спобудале по Македонците: Дана го сака Влатко ама им праќа бакнежи на танчерите“ („Вест“, 11.05.2011).

[34] Вест, 04.04.2011 година, рубрика Црна хроника. Написот ја покрива кумановската трибина “Младите против дрогата” и завршува со реченицата „за последните 10 години во Куманово од предозираност починале околу стотина регистрирани наркозависници“.

[35] Време, на 20. 04. 2011, во рубриката Хроника. Во овој напис доминира дискурсот на страв и шок кој дополнително емотивно е зајакнат со поврзувањето на овој проблем токму со младата популација. Во написот воопшто не се тематизираат можностите за лекување на зависноста.

[36] Според Mei Li Lean, „претставувањето на СИДА внесе многу страв кај читателите заради две главни причини: за да се едуцира јавноста користејќи тактики на страв, и за да се охрабрат луѓето да ги променат нивните сексуални животни стилови“ (Mei Li Lean, „AIDS and its Associates: A Discourse Representation of the Disease, Critical Approaches to Discourse Analysis Across Disciplines“, 1 (1): 19-35, p. 23).

[37] „Со ХИВ расте опасноста од срцеви болести“, А1, 27.04.2011

[38] Погоре во текстот е дадена информација дека станува збор за истражување спроведено врз 8.500 возрасни лица, а воопшто не е дадена информација колку проценти изнесува 186 од 8.500 (околу 2.2%).

[39] Дека пациентот Тимоти Реј Браун „се излекувал“ по успешно трансплантирана коскена срцевина (која „се зема од лице кое е имуно на овој вирус [ХИВ] и се трансплантира на заболениот од сида“).

[40] Со ретки исклучоци (како агенцијата Макфакс и „Глас на Америка“) медиумите ја игнорираа пораката на Хелсиншкиот комитет дека „Неспоиви се нашите стремежи за полноправно членство во Европската Унија и коефициент од -2 во Индексот и Мапата на ИЛГА Европа, коефициент кој не става во иста категорија со државите од блискиот и далечниот исток“.

[41]„Претставен извештајот за дискриминацијата на ЛГБТ-популацијата: Стразбур против половото жигосување“, Дневник, 23.06.2011.
[42] *Центарот за зависници ќе се сели во Бардовци*, Вест, 19.04.2011, рубрика Скопје, *Зависниците од Кисела Вода ќе се селат во Бардовци*, Шпиц, 19.04.2011, рубрика Скопје, *Ќе се дислоцира болницата за зависници*, Утрински весник, 19.04.2011, рубрика Скопје, *Изборите ги размрдаа и општините,* Време, 19.04.2011, рубрика Скопје, *Болницата за зависници ќе се дислоцира од Кисела Вода,* Нова Македонија, 19.04.2011, рубрика Скопје, *Од зависниците бегаат како од чума*, Време, 05.05.2011, рубрика Скопје, *Кисела Вода се откажа од центарот за зависници во „11 Октомври“,* Дневник, 05.05.2011, рубрика Метропола...
[43] „Граѓаните од Кисела Вода со петиција против дневен центар: Зависниците подалеку од градинка“, Време, 04.05.2011
[44] *Од зависниците бегаат како од чума*, Време, 05.05.2011, рубрика Скопје.
[45] *Почина уште еден затвореник во Идризово,* Шпиц, 22-25 април 2011, рубрика Хроника
[46] *Почина осуденик во Идризово,* Утрински Весник, 21-22 април 2011, рубрика Хроника
[47] *Кој му даде дрога на син ми во затвор, кој го уби?*, Шпиц, 17 мај 2011, рубрика Хроника
[48] *Умрел затвореник,* Време, 8 јуни 2011, рубрика Хроника
[49] *Почина затвореник,* Вечер, 8 јуни 2011, рубрика Црна хроника
[50] *Почина затвореник во „Идризово“,* Утрински Весник, 8 јуни 2011, рубрика Хроника
[51] *Затвореник почина во Идризово,* Дневник, 8 јуни 2011, рубрика Хроника
[52] *Почина затвореник во Идризово,* Нова Македонија, 8 јуни 2011, рубрика Хроника
[53] *Почина 29 годишен затвореник,* Лајм, 8 јуни 2011, рубрика Македонија
[54] *Еден затвореник почина во затвор*, Коха, 8 јуни 2011, рубрика Актуелно и *Почина од прекумерна доза*, Коха, 9 јуни 2011, рубрика Актуелно
[55] Во двата случаи објаснувањата за смртта се идентични, односно официјалните извештаа говорат дека во одредено време и на двајцата затвореници им се слошило и биле префрлени во Ургентниот центар во Скопје каде што е констатирана смрт. Единствено весникот „Шпиц“ објави интервју со таткото на еден од починатите затвореници кој побара одговор на прашањето: *„Кој му даде дрога на син ми во затвор, кој го уби?“* (Шпиц, 17 мај 2011, рубрика Хроника).

[56] Единствено во написот објавен во Шпиц („Почина уште ден затвореник во Идризово“) освен официјалната изјава на Управата за извршување санкции се цитираат и некои затвореници според кои осуденикот починал поради ненавремено пружање на медицинска помош, а во написот во „Коха“ („Еден затвореник почина во затвор“) новинарот се повикува на „неофицијални извори од затворот“ според кои постои сомневање дека осуденикот „се предозирал со таблетите кои му биле дадени како терапија и дека починал“.
[57] „Првпат внимание за прашањето на ХИВ на највисоко ниво“, („Нова Македонија“, 7.7.2011), по повод колумната „Македонија е подготвена да придонесе кон глобалните напори за справување со сидата“ („Нова Македонија“, 27.06.2011).
[58] „...ограничен број на достапни тераписки можности, често отсуство на тестови за следење на инфекцијата... значителен број случаи на дискриминација, па и на неукажување медицинска нега од страна на приватни и државни здравствени установи и случаи на дискриминација од страна на други државни институции...“
[59] „Исповед: живеење со СИДА – Желбата за живот е посилна од стравот од смрт“ (24 часа здравје, 16.05.2011, стр. 8-9). „Да се ослободиме од предрасудите: „Ние не сме чума“ (24 часа здравје, 23.05.2011, стр. 9).
[60] Еден новинар истакна дека токму извештаите на МВР понекогаш ги истакнуваат негативните стереотипи врзани за оваа категорија на луѓе, односно дека често во изјавите на портапаролите на МВР се истакнува дека овие лица се опасни, дека се насилници, но и дека тие потекнуваат од дисфункционални семејства.
[61] Во табелата „Видови прекршоци против јавниот ред и мир за кои се поднесени барања за поведување прекршочна постапка во периодот 2001-2010 година“, во графата за „Оддавање, наведување или посредување при проституција чл.19“ за 2010 има само еден случај.
[62] За жал, поголем дел од новинарите воопшто не си го поставиле прашањето врз основа на кои надлежности вработените од МВР даваат медицински информации за регистрирани зависници, и зошто таквите информации не ги дава Министерството за здравство (резултати од фокус групи).
[63] За редакциско патологизирање на хомосексуалноста во Македонија, како повод послужија и резултатите од едно истражување во Хрватска: „Истражување меѓу средношколците: Хомосексуалноста е болест, мнозинството против влез во ЕУ“ (Вечер, 22 ноември 2010).

[64] На пример: „Професорките го изгубија спорот со колумнистката Ирена Цветковиќ: Нема клевета во хомофобични цитати од учебник“ (Вест, 10.03.2011).

[65] „Комисијата за заштита од дискриминација бара итно да се измени учебникот по Педагогија за трета година. Во него пишува дека хомосексуалноста е болест, а осветн тоа се етикетираат луѓето со оваа сексуална ориентација.“ (Телма, Во учебник по педагогија хомосексуалноста – болест, 18.07.2011)

[66] На пример „К.З.Д: Итна ревизија на учебникот „Педагогија (за трета година)“ (Макфакс, А1)), „Да се смени учебникот по педагогија за 3-та година поради дискриминација на хомосексуалците“ (Канал 5), Учебникот Педагогија да се смени оти хомосексуалците ги прави изопачени (ПЛУС ИНФО).

[67] За жал, електронските медиуми овозможуваат објавување на агресивни хомофобични коментари во кои се патологизираат хомосексуалците.

[68] Станува збор за стручно лице кое објавува статии во подлисток „Живот“, рубрика „Здравје“ (Вест, 03.06.2011) http://www.vest.com.mk/default.asp?ItemID=6C53A4A8037A924D834A348CC2CEBAFC. Во статијата „Побарајте стручна помош“ (24 часа здравје, 18.04.2011) истата авторка експлицитно одговара дека „хомосексуалноста не е болест и, според тоа, не се лекува“. На лицето кое изјавува дека чувствува страв дека е хомосексуалец и кое прашува „Ако по некој случај се воспостави дека сум хомосексуалец, дали тоа се лекува?“, му дава совет да побара помош од психолог.

[69] Повеќе за овој напис видете во студијата на Станимир Панајотов „De/legitimization of Activism and the Dilemma of Integration or Assimilation“.

[70] „Раните извештаи за СИДА ги натераа многумина читатели да поверуваат дека станува збор з амногу заразна болест и дека се пренесува како грипот“ (Mei Li Lean, „AIDS and its Associates: A Discourse Representation of the Disease, Critical Approaches to Discourse Analysis Across Disciplines“, 1 (1): 19-35, p. 27).

[71] 24 часа здравје, 23.05.2011, стр. 9

[72] „Болести што се пренесуваат со сексуален контакт“, Нова Македонија, 07.06.2011, стр. 30 (Дерматологија, д-р Гордана Дубровиќ Стојановиќ, специјалист дерматовенеролог)

[73] „Со кондом за здравје“ (Рок пејачката Дани Димитровска со личен пример во кампањата против СИДА), Вест, 5 јули 2011, стр. 21 (рубрика „Секси ќоше“)

[74] На пример, изјавата во написот „Да се ослободиме од предрасудите: „Ние не сме чума““.24 часа здравје, 23.05.201: „- Во еден однос помеѓу ХИВ-позитивно и ХИВ-негативно лице, одговорноста за користење на кондом ја делат и двете страни.“ Во истиот напис, новинарката дава можност да се чуе гласот на лицата што живеат со ХИВ, и јавно да се споделат нивните грижи во случај на незаштитен однос: „Можеби ќе звучи чудно, но токму ХИВ-позитивните се наоѓаат во посериозен ризик поради можноста од коинфекција со други причинители на заразни болести, како и од реинфекција со друг поттип на ХИВ, што може сериозно да го наруши здравјето и да го отежни лекувањето, вели Александар, кој е координатор на групата за поддршка и самопомош на лицата со ХИВ „Заедно посилни“, во рамки на невладината организација ХЕРА.“

[75] „Неприродно е да има брак меѓу луѓе од ист пол и општеството, државата треба да ги згрижи хомосексуалците, вели дедо Стефан.“ – „Општеството да ги згрижи хомосексуалците - предлага Архиепископот“, http://www.kanal5.com.mk/default.aspx?mId=37&eventId=69628

[76] Во насловот на текстот е истакнато патологизирањето на хомосексуалноста од МПЦ-ПОА, со образложение дека „Со посветеност кон Бога и со молитви може да се надмине хомосексуализмот, што претставува болест на страстите“ и дека „Постојат многу примери на луѓе што со помош на вербата во Бога веќе не се свртени кон истиот пол. “ Од друга страна, изјавата на „Кочо Андоновски од Хелсиншкиот комитет е ставена како поднаслов: „Доколку МПЦ-ОА се нуди да излечи некого од нешто, тогаш се претставува како надрилекар, а тоа според нашиот правен систем претставува кривично дело“.

[77] Во посланието, Митрополитот Петар предупредува дека „Живееме во опасни и тешки времиња на глобализација, кога се газат и основните човечки права...“, а притоа „со закон се дозволува да се спречува животот – бременоста; да се убиваат децата во утробите на мајките; да се случуваат неприродни – хомосексуални бракови; хомосексуалците да посвојуваат деца; на зависниците да им се дозволува во мали количини употреба на дрога; зависниците да не одговараат за престапите; да се толерира педофилството и семејното насилство...“ Велигденско послание – Митрополит Петар, http://www.mpceanz.org.au/veligdenska-poslanica-2011/

[78] *Свети Георгиј Победоносец лекува наркозависнички,* Нова Македонија, 24 јуни 2011, рубрика Хроника

[79] „Ова древно светилиште што како втор кораб ги отвара своите врати за да ги спаси младите од „потопот“...“

[80] „Кога слушнав од еден свој пријател за манастиров помислив дека е клиника и искрено бев скептична. Тука ми ги отворија очите. Тука воскреснав...“

[81] „Тука се запознаваат со тоа што е грев и се запознаваат со големата божја милост. Им помагаме да се спознаат себеси и да ја спознаат темната страна на личноста и да почувствуваат покајание, да зажалат што тоа го направиле. Ги подготвуваме да го сфатат тоа преку откривање на суштината на гревот и приближување до бога.“

[82] Според Член 209 од кривичниот законик, „Тој што без пропишана стручна подготовка се занимава со лекување или со давање медицинска помош, ќе се казни со затвор до една година и со парична казна.“

[83] Пратеникот Ѓорчев во Кочани - Спортската сала во „Никола Карев“ ќе биде готова до септември, http://radiokocani.com/: „Додека едни се залгаат за легализација на дрогата ние нудиме алтернативни решенија за елимирање на овој порок. Со изградба на спортски објекти да ги насочиме најмладите кон вистинските вредности.“

[84] „Топосот на финансии може да се опише со следново правило на заклучување: ако специфична ситуација или акција чини премногу пари или причинува загуба на данок, тогаш треба да преземаме акции што ги намалуваат трошоците или помагаат да се избегне загубата“ (Reisigl & Wodak, 2001, *Discourse and discrimination: Rhetorics of racism and Anti-Semitism,* Routledge, p. 78)

[85] Пред се, за човековите права на сексуалните работници, чии аргументи се игнорирани, иако станува збор за прашање кое непосредно ги засега.

[86] Оваа шема може да се сумира преку следнава формула: „бидејќи државата или група лица е одговорна за јавувањето на извесни проблеми, таа или тие треба да дејствуваат за да пронајдат решенија за овие проблеми“.

[87] Новинарката на крај на сите градоначалници им поставува едно многу важно прашање: „Колку од нивните жители се регистрирани наркозависници?“ Ниту еден од градоначалниците не успева да одговори, што уште повеќе ја потенцира негрижата, но и игнорантскиот однос на локалните власти кон лицата што се лекуваат од зависност. Написот завршува нетенденциозно, поентирајќи дека во метрополата постојат регистрирани 5035 зависници од дроги и само две установи кадешто зависниците добиваат терапија.

[88] Затоа што во овој контекст не станува збор за прашање кое се однесува на хомосексуалците, туку на хомосексуалноста, а граѓаните не се прашувани дали се за или против, туку дали оправдуваат или не оправдуваат.

[89] „Доделени македонските „геј френдли“ благодарници“ (А1 - 17.05.2011); „„Благодарница“ за колумната на Јанко Илкоски – „Лепа Брена мења пол““ (+инфо - 17.05.2011), „Ламбе доби „геј френдли“ благодарница (Press24 - 17.05.2011)“.

[90] Минатата година, на постерот имаше дискриминаторска порака „Забрането за педераси“, која беше повлечена со јавно кинење на плакатот пред новинарите, по реакцијата на Коалицијата.

[91] Повеќе, видете во статијата „ Де/легитимација на активизмот и дилемата за интеграција или асимилација”.

[92] „...како тоа лажните и декларативните душебрижници за правата на геј популацијата не можат да соберат повеќе геј популација дури и на митинг, а камо ли на вакви настани, одошто јас лично познавам и имам пријатели од геј средината? Каде се оние силни музичари, манекени, стилисти, уметници кои лично ги познавам, кои се геј, а не ви даваат поддршка?“

Де/легитимација на активизмот и дилемата за интеграција или асимилација

Претставување на ЛГБТ-лицата во македонските медиуми (април-јуни 2011): Општи услови и студии на случај

Станимир Панајотов

Општи тенденции во периодот на набљудување на медиумите

Во овој текст ги разгледувам и традиционалните (печатени) и новите (електронски) медиуми во дадениот период, како и начинот на кој двата типа на медиуми претендираат да ги прикажуваат и коментираат темите поврзани со сексуалните разлики и со ненормативните сексуалности. Преку методот на дискурзивна анализа (*Fairclough*), со цел да се анализира нивото на прогрес или опаѓање при известувањето за хомосексуалноста и „нехетеросексуалноста“, се обидувам да ја разоткријам колективната шема и преокупација во начинот на кој медиумите ја рефлектираат сексуалната разлика. Специфичниот тек на анализата на која работев ги вклучува начините на кои сексуалната ориентација е де/легитимизирана и начините како тоа се поврзува со видливоста на ЛГБТ-лицата во македонското општество. Вклучени се и аналитички студии на случај од неколку написи што користат стратегии за политичка делегитимација и еден блог кој, од друга страна, открива спротивни политички гледишта со цел *политички* да се легитимира самата идеја за рамноправно сексуално граѓанство.[93]

Додека во повеќето земји од регионот, и пошироко во Европа, каузата на ЛГБТ-активизмот се воспоставува, или со дејствување „во рамките на дискурсот и борба за права“, или со „негирање на претпоставките на дискурсот во целост“ (Downing and Gillett 2011: 2), а понекогаш со обете, се чини дека, македонските медиуми, периодов, не поддржуваат ниту една од двете наведени стратегии. Главно, тие се однесуваат на поинаков, и донекаде неочекуван, начин: отстапуваат место на широк спектар на хомофобични стојалишта, иако со понизок интензитет, прикривајќи го ова под знакот на „медиумски плурализам“, којшто, пак, има ефект на целосно релативизирање

на споменатиот општествен проблем - хомофобијата и ефективната политика на исклучување на сексуалното граѓанство од тековната политичка агенда во Р. Македонија. Згора на тоа, дел од написите што ги анализирав откриваат дека удобниот став на релативизирање и затскривање на темите поврзани со ЛГБТ е, помалку или повеќе, суштински претставен во рамките на медиумскиот простор.

Со присуството на експертски став во македонските медиуми и начинот на кој тие ги претставуваат ЛГБТ-лицата и известуваат за нив, постојат издржливи докази дека квалитетот на содржината варира во голема мера. Досега, извршените анализи (види Коалиција, 2011 год.)[94] покажуваат дека медиумите (особено таканаречените „традиционални медиуми“) потклекнуваат пред генералните гледишта и стереотипи[95] за ЛГБТ-лицата и се склони да ги репродуцираат без критички осврт на вистината, без проценка, без приговор и без нивна деконструкција (без оглед на тоа дали постои де факто редовно преклопување на нивниот сопствен јазик со реалноста за која тврдат дека ја претставуваат). Досегашната општа тенденција дава простор за искажување на сопствените лични мислења, како јавно согледување (или поуки); поддржува негативни, „хиперсексуални“ претстави за ЛГБТ-лицата на субјективно ниво и без никаква критика ги соединува ЛГБТ-лицата (поточно поборниците за нивните права) со политичката опозиција во земјата. Во сензационалистички наслови што имаат многу малку заедничко со сексуалните разлики, овој мотив повторно се појавува во различни пригоди (дали во областа на забавата или политиката)[96] и затоа е постојан во текот на моето набљудување на медиумите во споменатиот период.

Наспроти ова, за време на набљудување на медиумите во споменатиот период (април-јуни, 2011 г.), постои уште еден генерализиран аспект што треба да се спомене: македонските медиуми покажуваат постојан интерес за известувањето за теми поврзани со ЛГБТ-лицата, и на домашен и на меѓународен план (секако на селективен начин). Се чини дека медиумите се свесни дека темата за сексуалната разлика / хомосексуалноста е меѓу најкритичните теми, и токму неа ја искористуваат, со цел, да бидат прифатени како професионалци што се во тек со случувањата. Она што ги одредува како професионалци, секако не е фактот дека континуирано известуваат

за овие прашања. Можеме да кажеме дека постојат многу малку примери што ја потврдуваат постојаната уредничка политика на оваа тема. Се чини дека не постои разлика во споредба со набљудувањето во 2010 година во однос на прашањето како медиумите ги претставуваат ЛГБТ-лицата. На пример, медиум кој традиционално нуди прогресивен став на поддржување и вклучување на ЛГБТ-лицата (во сите сфери на општеството) е „Форум", додека на спротивната страна се наоѓа „Вечер". Врз основа на анализираните прилози во споменатиот период, не постои издржлив доказ дека, во споредба со минатото, се променети уредничката политика и тенденциите при известувањето за ЛГБТ-темите.

Не треба безрезервно да ги оптовариме медиумите со преиспитување на нивната субјективност во однос на „значајните" теми поврзани со ЛГБТ-лицата. Но, треба да се забележи дека она што недостасува во одреден дискурс (за дискурс и анализа на дискурсот, види: Kuhar 2003: 17) е способноста самиот да биде дефиниран, што е случај во македонските медиуми. Постои идеолошки клучен момент во она што недостасува, бидејќи „дискурзивните практики понекогаш имаат клучни идеолошки ефекти" (Fairclough and Wodak 1997: 258), а она што недостасува е токму ваквиот ефект. Во нашиот случај известувањето за одредени настани и неизвестувањето за други може да „создаде и репродуцира нееднакви релации на моќ, на пример, меѓу социјалните класи, меѓу жените и мажите" (ibid.), вклучувајќи ги и сексуалните малцинства. Со оглед на тоа што медиумскиот дискурс е секогаш селективен, она што недостасува му дава слобода да биде критички расположен и здраворазумски, или во краен случај „неутрален", исто како кога претставувањето е во ефект, па „дискурсот може да биде, на пример, расистички или сексистички и да помине како претпоставка (често лажна) за кој било аспект од социјалниот живот како чист здрав разум."

При нивната селективност (што не треба предвремено да се критикува), поголемиот дел од медиумите претпочитаат едноставно да ја пренесат и повторно да ја издадат информацијата преземена од меѓународната размена на информации, само со нејзино преведување (затоа, поважно е да се размисли на каков начин медиумите ги селектирале настаните во текот на мониторираниот период, отколку да се праша дали навистина самите ги селектирале). За релевантните настани што доминираат во споменатиот период, на домашен и на меѓународен план,[97] известуваат поголемиот дел од медиумите. Од аспект на квантитетот, повеќето од (дневните) медиуми нудат информации за овие настани; а, сепак, од аспект на квалитетот, тие ги покриваат истите информации, кои, се чини, ги копираат едни од други, со многу мали или со незабележливи разлики. Коментарите на новинарите, на државните лидери, на креаторите на мислењето, и на едиторијалите за овие настани се ретки и речиси ги нема, а кога ги има, не се позитивни (напротив, коментарите во набљудуваниот период ги оставаат претставници со антигеј ставови, на пр. во „Вечер"). Всушност, може да се каже дека, кога се работи за *настани со дефинирана социјална засегнатост*, јавната свест што ја изнесуваат медиумите е резултат на репродуцираната информација од меѓународната размена на информации.[98] Надвор од досегот на засегнатите медиуми во периодот на набљудување останаа значајни настани и јавни изјави (како што е пресудата на Судот за случајот на Цветковиќ, во нејзина корист и значењето на оваа одлука, или критиката, од страна на европските парламентарци, на македонското антидискриминациско законодавство, од кое беше исклучена сексуалната ориентација како основа за дискриминација), што значи дека, или медиумите и нивните уреднички политики не се подготвени да препознаат „настан", или имаат недостиг на новинарски потенцијал за анализа на одредени случувања. Постои и трета можност што не треба да се исклучи: имено, дека потенцијалот на медиумите може да се дефинира со политичко содејство на власта и нивната неоконзервативна политика, дури и да постојат доволно критички новинарски извори и уредничка волја во македонските медиуми.[99] Всушност, доколку ги разгледаме како аналитички индикатор коментарите во медиумите, забележуваме дека ефектот е поголем кога даден медиум или новинар коментира на одредена тема или за тековен настан што има сензационалистичка или гернерализирачка вредност.[100] Така, се чини дека медиумите се однесуваат како да имаат капацитет и волја да понудат коментари (анализи), главно, кога темата за хомосексуалност го зголемува тиражот, или, пак, само нудат информации со цел да останат забележани како релевантни (за пазарната состојба како фактор за развојот на социјалната одговорност на медиумите, в. Bervar 2002: 21).

Различни медиуми : различни преокупации?

Анализата е поделена на два дела: де/легитимизација од страна на новите медиуми и делегитимизација од страна на старите медиуми, но, и покрај тоа, направен е обид да се следи начинот на кој слични теми се коментирани на различни начини. Иако може да се каже дека и старите и новите медиуми имаат слични гледишта (врз основа на зацртаната содржина, во која се вклучени и написите и коментарите), основната разлика, која е причина за различниот тип на содржина (и аналитички производ), е тоа што, додека корисничките коментари во старите медиуми не го карактеризираат ставот на медиумот (освен начинот на кој се контролираат, ако воопшто се контролираат), јадрото на новите медиуми се базира врз коментарите и ставовите на корисниците. Втората важна разлика е тоа што, додека во старите медиуми содржината (барем уредничката) се врзува за авторитет, во новите медиуми е сè уште дискутибилно дали содржината е авторитативна, бидејќи, често, дискурсот и слободата на мислењето се тесно поврзани со независноста од авторитет (односно, онлајн корисниците, ако ништо друго, имаат неизјаснет, флексибилен став кон „авторитетите"). Гледано од овој аспект, во рамките на периодот на набљудување, двата вида на медиуми дадоа многу различни перспективи. Додека традиционалните медиуми можат да се карактеризираат со неутрални до непријателски ставови[101] (освен коментарите, од кои повеќето грубо ги осудуваат медиумите и општеството и ги оценуваат како конзервативни), новите опфаќаат цел спектар ставови - од афирмативни до негирачки. Поради овие причини најдобро е двата вида медиуми да се разгледуваат во релација, затоа што создаваат два различни вида типологија на ставови на изразување.

1. Политиката и делегитимирање на активизмот и еднаквоста

Не може да се каже дека во споменатиот период на набљудување доминирале одредени настани или теми поврзани со ЛГБТ-лицата. Поголемиот дел од материјалите се однесуваат на настани како што се прославата на Меѓународниот ден против хомофобијата и трансфобијата во Скопје, Евро-прајд во Рим, парадата во Сплит и др. Во таа смисла, дел од новинарското однесување во медиумите треба да се толкува во согласност со парламентарните избори веднаш по периодот

на набљудување. Сексуалната ориентација е линија на раздор во македонското општество и политика, но ова не беше во целост забележливо во медиумите, во споменатиот период.[102] Залагањето за еднакви права за ЛГБТ-лицата, вообичаено, се поврзува со опозиционата политичка партија СДСМ,[103] иако заклучоков не се засновува на одржлива политика, туку на повремено споменување на оваа тема при парламентарни дискусии и индивидуални изјаснувања. Бидејќи опозицијата е левичарски ориентирана, очекувано е да се залага за поширока општествена еднаквост, принципиелно, вклучувајќи ги и ЛГБТ-лицата. Сепак, поради недостигот на издржлив став, се чини сомнително тоа што опозицијата толку лесно се поврзува со агендата на ЛГБТ-лицата од страна на сите медиуми што нудат простор за реторика насочена против еднаквоста. Со самото тоа што поддршката на ЛГБТ-лицата од страна на СДСМ не е постојана, таа премногу лесно се израмнува со уделот на движењето што сè уште се наоѓа во зародиш, со оглед на тоа дека воопшто не постои политичка соработка меѓу споментатите. Според мене, станува збор за импликација дека споредувањето на политичката опозиција и движењето/активизмот е форма на делегитимизација и на опозицијата и на активизмот, тргнувајќи од неодамнешното владино пласирање на семејните вредности, неоконзервативизмот и национализмот.[104]

Најдобриот пример за таква асоцијативна опседнатост се текстовите на новинарот и креатор на јавното мислење, Јанко Илковски, во неговите колумни во „Вечер".Тие нудат проникливо откровение за тоа како македонското новинарство и креаторите на јавното мислење се во согласност со Европа, која „се труди да ја лимитира најзлокобната од своите последици, додека го одобрува мислењето што ги создава овие последици" (Downing & Gillet 2011: 2), а тоа е, всушност, конфликтот меѓу промените во менталитетот и неопходната транспозиција на законодавството на ЕУ. Во овој напис (но, и во други), авторот се труди да ја покаже политичката зависност меѓу активистите и опозицијата. Поводот за појавувањето на написот[105] (издавањето на годишниот извештај на Коалицијата 'Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници' за 2010 година и одржаната прес-конференција) нема ништо заедничко со идеологиите на која било партија во моментов. Во написот станува очигледно како човек може да се приклони кон идејата за уценување на политичките противници: бидејќи ова е точно, присутниот дискурс има многу малку заедничко со самата Коалиција, но сепак, мислењето на авторот е поврзано со

делегитимирањето на нејзините активности како неискрени и поврзани со политичка агенда.[106] Ова е постигнато со предлагањето на стереотипот за хомосексуалноста како родова трансгресија, иако на посуптилен начин, преку метонимички верига на асоцирање. Публикацијата е обременета со алузии што циркулираат околу презентацијата на извештајот, со обид да се извлече важност од деталите и тие да се претставаат како значајни факти. Симптоматична во овој материјал е паравоената реторика на „бранење на општеството од бранителите“. (Авторот нема намера да биде бранител на никој друг освен на ЛГБТ-лицата; всушност, авторот се обидува да докаже дека денешните бранители/активисти немаат никакво влијание ниту легитимност). Илковски прави паралела меѓу партиската идеологија на СДСМ и хомосексуалноста како трансгресија и маскарада. Ова е проследено со недостиг од суштина и од храброст во наведувањето дека хетеросексуалноста е бајрактарот на човековиот разум. Она што е уште позначајно е дека написот има за цел да ја претстави единствената организирана група за заштита на правата на сексуалните малцинства како инфериорна и недоволно способна да се справи со темите што ја засегаат - показниот јазик како што се атрибутите „блуден“ и „злобен” треба да ги деградираат ЛГБТ-лицата и да ги претставаат како манипулативни и управувани. Заради оваа „карактеристика“, Коалицијата се смета за политички зависна од денешната опозиција: се мисли дека залагањето за одбрана на интересите на сексуалните малцинства е само маска за да се извлече профит од нив. Конечниот заклучок би бил дека социјалните проблеми рефлектирани и анализирани од страна на Коалицијата се измислени споредни продукти на комерцијалната потткласа на самовработени активисти. Исто така, крајниот аргумент би бил дека активистите се еден вид надворешно (паразитско) тело во општеството, чија цел не е да им служат на оние што се дискриминирани, туку единствено на интересите на номенклатурата (технократската елита на политиката, која се појавува како модел за корупцијата на граѓанските активисти). Заклучокот е дека самата огранизација служи како данок за политичката мобилизираност на сексуалните малцинства. На крајот, авторот го предлага заклучокот дека напорите за претставување на прашањата на ЛГБТ-заедницата во јавноста се толку големи, што можеби се работи за финансиски интерес, кој ја движи напред таквата организација.[107] Така се внесува второ „туѓо“ тело: фигурата на основачите, која се смета за втората движечка сила (покрај политичката опозиција) на агендата на активистите.

Аргументот против организирано сексуалено дисидентство преку финансиска помош од страна на екстранационални тела е моќен и дефинитивно не е нов. Тој претставува уште една реакција и посебна локална форма за објаснување на нечија хомофобија. Заради слабата социјална поддршка во која се рефлектира стравот да не се биде означен како хомосексуалец или како некој што го поддржува ова гледиште (а во случајот на Македонија и политички обоен), многу лесно е да се наметне дека социјалната индиферентност и/или невидливост е природна состојба.[108] Ова се надоградува на фактот дека државата никогаш не ги решавала социјалните тензии поврзани со сексуалната ориентација и нејзината „контроверзност“. И таквиот аргумент не е нов во Македонија, и постојано се употребува за да се изделат прашањата за хомосексуалноста како нedржавни/противдржавни и како нелегитимни за социјалната агенда и политика на големо, препишувајќи му ги на политичкиот непријател и лишувајќи ги јавните активисти од тежината на нивната сопствена социјална вмешаност, а на тој начин проширувајќи го амбисот меѓу прифаќањето и агресивноста во општеството.

Во друга колумна[109] истиот автор ги напаѓа активистите. Испровоциран од здобивањето со „благодарница“ при годишното доделување на „геј-награди“ од страна на Коалицијата, Илковски зајадливо изнесува слични аргументи со цел да го делегитимизира социјалниот активизам во поголема мера. Не може да се рече дека авторот, всушност, зборува за постојна рамноправност или хомосексуалност, па дури и за постојни активисти. Сè е подложено на идејата дека активистите зависат од истата опсесија спомената погоре: политичката опозиција, која во умот на авторот е еднаква на сè, почнувајќи од предавниците до комунистите, до застапниците на антисемејните вредности. Припишувањето на особини како што се неразбирливоста и моралната/финансиската корупција на опозицијата и на активизмот, му одат во прилог на авторот кога тврди дека ова се начините на кои ќе го присилите суштински конзервативното општество да прифати сексуална разлика. Во согласност со ова, постојат три одредувачки аргументи што му одат во прилог на ставот против постоењето на политички активизам насочен кон прашања поврзани со сексуалноста.

Според прaвиот аргумент, недостигот од социјална поддршка (на пр., недостиг од граѓанско присуство, односно видлива поддршка на јавни случувања, како што е Меѓународниот ден

против хомофобијата и трансфобијата) не е резултат на страв (на пр., од тоа да се биде сметан за хомосексуалец) или резултат на внатрешна хомофобија. Според размислувањето на авторот, недостигот на поддршка го рефлектира фактот дека ЛГБТ-лицата во Македонија немаат значаен проблем со нетолерантноста и дискриминацијата. Згора на тоа, како втор аргумент, се јавува доказот за недостиг на ЛГБТ-теми во македонското општество, а тоа е наводниот факт дека „геј-пријателите на авторот" сметаат дека видливоста на хомосексуалноста е неприфатлива. Тоа што Илковски, и самиот, признава дека има геј-пријатели, без разлика дали е точно или не, е симптоматичен аргумент: авторот тврди дека *дури и* хомосексуалните мажи, како и останатите граѓани ги оспоруваат активностите и актвизимот за видливост на сексуалните малцинства во општеството и дека *дури и тој* има геј-пријатели. Ова, самото по себе, не го докажува недостатокот од вакви теми, туку го воведува, на чисто популистички начин, поимот на внатрешна хомофобија (дури и на него да се гледа само како на застапник на говорот на омраза - стратегија што уште повеќе ги делегимитира противниците), само затоа што тој имал геј-пријатели, кои самите се репресираат/асимилираат. Следствено, логична е сексуализацијата преку приватизација на сексуалната разлика: „Срамота е, и некултурно е јавно некому да кажувам што правам во спалната соба, тоа е моја работа". На тој начин, не само што се поздравува асимилацијата, туку и хомосексуалноста се редуцира на сексуализација. Така, од самиов дискурс, не произлегуваат други последици за ЛГБТ-лицата, а особено не за активистите. Очигледно, нивниот единствен проблем е тоа што тие сакаат да го споделат со општеството она што го прават во кревет. Третиот аргумент поврзан со ова, воведува загриженост дека можеби и постојат некакви проблеми кај ЛГБТ-лицата, но постои слеп и праведен судски систем на којшто не му е потребно посебно штимање кон овие проблеми – постојат, и секогаш ќе постојат, судови и закони од кои ЛГБТ-лицата ќе можат да побараат правна заштита. Така, активизмот се противи на таквата постојна правда, и, наводно, ние, геј-луѓето, „не сме толку глупави да бидеме дел од нечија агенда."

Целата аргументација во двата наведени примери не е само насочена кон делегитимизација на активистите, туку и, наизглед, го штити неодамнешното политичко статус кво,[110] кое е маскирано како универзално и непристрасно, поради слепост. Она што загрижува е дека делегитимизацијата на активизмот не е толку важна како што е важно нудењето на „здрав разум" за да се докаже дека живееме во праведно и нормално, толерантно општество.[111] Со оглед на тоа што активистите се прикажани како паразитска структура, се чини дека тие се појавуваат како елемент меѓу структурните недостатоци во законодавството и недостигот на освестеност меѓу граѓаните. Двата недостатоци се негирани. Ова негирање, чијшто зародиш се наоѓа во јавното мислење во Македонија, има потенцијално разорувачки ефекти.[112] Се чини дека „помалото зло" при делегитимирањето на активистите е тие да се доведат во врска со политичката корупција поврзана со опозицијата; дури и да се биде „алатка" на оваа опозиција, не се чини толку опасно како аргументот дека авторот го негира постоењето на насилство базирано на сексуалност.[113] Тој тоа го прави со посредство на аргументот за корупцијата, т.е. дека секое насилство е само продукт на фантазијата на активистите, која треба да произведе замислена конфликтна состојба за да се заштитат социјалните ентитети, кои не постојат. Сè со цел да се претставаат активистите како затворен и зол круг на профитери.

Во реалноста, целата стратегија на делегитимизација може да се сведе на партиско-политичко определување на прашањата поврзани со ЛГБТ-граѓаните во Македонија, припишано однадвор. Но, повисоката цел е да се делегитимизира политичката опозиција (и затоа „хомофобијата" што ја проповеда авторот изгледа благонаклонета од аспект на асимилационизмот). Сепак, на крајот, не можеме да ја издвоиме политичката од сексуалната ориентација: јасно е дека „имањето геј-пријатели" не значи и дека им мислиш добро, главно, затоа што, за авторот, заедничкото прикажување на хомосексуалноста и опозицијата се комплементарни и дискредитирачки (останува да се види дали авторот би бил подготвен да ги дискредитира своите „геј-пријатели" врз основа на тој аргумент, доколку тие не ја делат неговата политика).

Досега користев драматични зборови (како што се „опсесија" и "зајадливо"), од причина што и влијанието на еден таков аргумент е драматично: ова значи дека со изедначувањето на политичкиот активизам и политичката опозиција, на политичката и сексуалната ориентација, како целосно адаптирани едни на други, граѓанскиот активизам се претставува и делегитимира како неавтентичен и се *испревртува неговата социјално-политичка пракса во обратна смисла*. („Тие (ЛГБТ-лицата) не обрнуваат внимание на вас затоа што се мудри и затоа што сакате да ги

искористите за политички и лични материјални цели“). Размислувајќи *преку* Маркузе, може да се каже дека со такви аргументи, ослободителниот потенцијал на малцинствата се трансформира во репресивна контрола на рамноправните фундаментални слободи - дури и пред некои од нив да се претставаат како такви. Зајадливото, перверзното овде лежи во фактот дека тишината, невидливоста на ЛГБТ-лицата и темите поврзани со нив не се само резултат на хомофобија, туку тие повторно се воведуваат со цел и понатаму да ја одржат, притоа исфрлајќи ги активистите надвор од социјалната арена. Токму на овој начин таквата аргументација го прави во јавноста хомофобот поголем „геј-пријател“ отколку ЛГБТ-активистите. Конечно, ЛГБТ-активизмот е застарен и бесмислен, доколку општеството дозволува такво толкување. Но, она што е забележливо е дека вкупната анализа што ја изложив овде не ја објаснува „нормализираната хомофобија“ како што е онаа на Илковски и неговите желби. Всушност, стратегијата на делегитимирање не е едноставно негирање на активизмот како трет елемент што се испречува меѓу владејачката сила и народот, во совршениот свет на политичко претставување. Таа служи не само да ги делегитимира активистите и политичката опозиција, туку и да ги *деполитизира*.

Примерот со Илковски покажува колку е лесно тоа да се направи преку ресексуализација, но случајот што се обидов да го прикажам е многу покомплексен. Комплексен е и поради тоа што моќта на таквата ресексуализација посочува дека постои или постоел противпроцес на десексуализацијата, што е еден од најважните аспекти во работата на ЛГБТ-активистите.[114]

Да заклучиме, **прво**, случајот е парадигматичен, според тоа што посочува дека е невозможно да постои политика (официјален претставник) надвор од политиката; **второ**, а поврзано со првото, не постојат независни претставници на јавната и еманципациската политика, затоа што, она што го одредува ваквото размислување, е фактот дека сè се консумира и дефинира преку репрезентативната политичка рамка. Токму поради овие две причини, неопходниот ефект на делегитимизација на активизмот се изедначува со деполитизација, далеку пред да се воспостави успешна политизација / политика на сексуалноста. Противсилата на делегитимизацијата, преку нездрави аргументи на корумпираност и козависност (кои во случајот на Македонија не се подразбираат сами по себе, само поради постоењето на опозиција) единствено докажува дека

на полето на политизирањето на родот и сексуалноста може да се стори многу повеќе .[115]

Во позадината на ова се наоѓа скриен слој на народната идеја за рамноправност. Како и останатите земји во регионов, така и Македонија редовно се рекламира како толерантна. Оваа идеја за толеранција е историски одредена во делот што се однесува на етничките малцинства, а не и на сексуалните, иако, сепак, се употребува во поширок дискурс на толерантност (се користи и во општата реторика на сега повторно избраната неоконзервативна влада, и некритички од страна на НВО. На тој начин, рамноправноста се делегитимизира и преку затворена состојба на суштински седиментирана форма на толеранција).
Делегитимизацијата на рамноправноста преку толеранцијата во медиумите се реализира преку склоноста хомосексуалноста да се венча со европеизацијата. Фигурата на сексуалниот девијант пропагира супраполитичка незаконитост на ЕУ преку споредба со националниот отпадник, кој е поттикнат и финансиран од некои замислени иредентисти на меѓународното геј-шаренило во ЕУ. Вистинскиот предмет на исмејување, од неоконзервативна перспектива, е секако ЕУ, нејзините фондови, геј-парламентарците и лезбијките-парламентарки, и елегантните стручњаци од невладините организации како модел на увезената западна шема на блуд.[116] Искажано во јавноста, ова сценарио на заговор служи како симболично ублажување за општата публика и за општеството, чија деполитизирана состојба уште подолго се одржува поради знаењето дека некаква, барем морална, корупција е возможна во царството на мечтите на ЕУ-политиката. Со овозможувањето на таков олеснителен канал за пренасочениот социјален гнев, медиумите (овде „Вечер“) изгледаат херојски поради наводниот отпор против западниот неморал само затоа што лансираат „малцинска диктатура“, чиј резултат може да се сумира со следниов коментар
(од 2009 г.):

„Сите се грижат за хомосексуалците и нивните права, а никој не се грижи за моите и вашите права (ние и тие – оние што се со праволиниска сексуална ориентација). Јас, како и милиони како мене, се чувствувам обесправен со тоа што присилно живеам со вакви идиосинкрези.“ [117]

Додека едни жалат по изгубената хетеросексуална безбедност, вистинските ЛГБТ-граѓани и натаму остануваат во рамките на уништената претстава на делигитимизаторот. Небаре целиот реакционерен дискурс е вдахновен со контрареакција на нападот на нормализирање што е (а) *нелегитимно* испитан од окото на Западот и (б) *свесно* казнет поради тоа што е (мисли дека е) – толерантен, но е обвинет за нетрпеливост и за двојни стандарди создадени од хомосексуални активисти и од ЕУ. Оттука е и ниското ниво на заинтересираност за граѓанскиот активизам и недостигот на доверба во третиот сектор.[118] Толеранцијата, на големо сметана за нормална, не само како *етнички* квалитет на граѓанинот и како квалитет на македонштината, како да е заглавена меѓу своите корени, кои потекнуваат од Османлиското царство, и глетката на хетерогениот ЕУ-модел на толеранција, чија идеја за толерантност оди спротивно на „природната толерантност" на Македонците (Јасно е дека постои проблематично проширување на поимот „толеранција", а да не го споменуваме поимот „рамноправност"). Некаков трет начин, како што се интеграција, промени на менталитетот и правни промени, се негира. Оваа непријатна етничка толеранција му се спротиставува на своето граѓанско ремоделирање и на аргументите околу активизмот што се докажува со финансиската корупција и корпоративизмот.

-Де/легитимација со „позитивен" знак?-

Во нејзиниот натпис „Власта убедува дека хомосексуалноста е болест",[119] Андријана Георгиев има присоберено цел склоп на аргументи соодветно спротиставени на делегитимизацијата на хомосексуалноста.[120] Уште на самиот почеток, авторот нагласува дека успешната стратегија во борбата за еднакви права подразбира *делегитимирање* на хомофобијата, како преобразена форма на (страв од) хомосексуалност и, оттаму, (институционализиран) страв.

Во секој случај, постои проблем при објаснувањето на хомофобијата и патологизирањето на хомосексуалноста со психоаналитички термини: понекогаш ова може да изгледа како реакционерен одговор[121] што нуди дискурс многу сличен на патологизирањето на сексуалните разлики. Ова само ја отсликува истата стратегија за делегитимирање на противникот преку воспоставување на медицински норми и вистини (односно, монопол на знаењето). Секако, клучната разлика

што треба да се оправда е дека „вистината е директно поврзана со постојните стандарди што ја исклучуваат хомосексуалноста како ментална болест - прифаќајќи социјализирани научни факти.[122] Свесна за ова, Георгиев не ја сведува нејзината аргументација на делегитимирачка стратегија само во поглед на оваа точка. Затоа, треба да забележиме дека самиот напис, во голема мера, го одразува авторскиот дискурс со тоа што ги разграничува медиумот-домаќин („Фокус") и останатите македонски медиуми. Оваа саморефлективност е значајна, бидејќи појаснува дека, во македонската јавност, веќе постои контрадискурс против хегемонската моќ на хомофобичната делегитимизација. Она што станува јасно во согласност со ваквиот еманципаторски дискурс е дека единствената причина што ја попречува македонската политичка волја да навлезе во рационална дебата за сексуалната ориентација е повтореното претставување на погрешни лични мислења како нормализирани.[123] Авторот открива дека во рамките на дискурсот на антидискриминација, сексуалната ориентација, а посебно машката хомосексуалност, се дискутира на начин кој ја рефлектира народната психологија, без разлика дали изедначувањето на политичката репрезентација и народното мислење дискриминира (можеби токму заради оваа хомологија).[124]

Во овој материјал постои, иако на многу поинаков начин, и изедначување меѓу политичкото повторено претставување и рамноправноста/борбата за активизам. Авторот стравува дека со дискутирањето за изнесените лични карактеристики и позадини на членовите на Комисијата за антидискриминација, ова тело ќе стане политички манипулирана алатка што, од своја страна, може да поттикне дискриминација. Сепак, дури и „антистереотипното" претставување, како што е ова, укажува на првичните стереотипи на „начин што го привлекува нашето внимание кон отсуството на „очекуваните" атрибути" (Gross 2002: 14), односно, преку негативно претчувство од страна на читателот.

Иако од различни причини, сомнежот во спојот меѓу политиката и активизмот (во вториот случај, активизмот имплицитно е присутен штом пријавувањето на случаи поврзани со неопфатената основа за дискриминација (сексуалната ориентација) би биле разгледувани од телото) покажува сличен страв со различни последици. Јасно е дека двајцата автори користат стратегија на

делегитимизација. Интересно е тоа што додека првиот автор го осудува активизмот, а вториот владејачката политичка структура, обајцата посегаат по реторика на хомологна манипулација: во првиот случај, базирана врз одредувањето на сличноста меѓу активистите, политичките противници и корупцијата; во вториот случај, базирана врз одредувањето на сличноста меѓу државната заштита (Комисијата), парламентарците и психоаналитичката патологизација. Основната разлика е тоа што Георгиев го претпоставува (прет)постоењето на социјални проблеми на ЛГБТ-лицата и се труди да ги докаже последователните препреки како услови за интеграција (барем во поглед на нестереотипна, немедицинска перцепција), додека Илковски целосно го негира постоењето на таквите проблеми, со поширока политичка цел, да постави старомодна политизација на сексуалните разлики, и тоа, со тенденција кон (хетеросексуална) асимилација. Но, втората и поважна разлика е тоа што, додека во првиот случај, севкупната аргументација е поставена против активизмот (а негацијата на социјалното значење на ЛГБТ-темите е чист нуспроизвод на специфичната аргументација), во вториот случај, отпорот против ставовите на владејачката партија е да се легитимира идејата за хомофобијата со делегитимирање на членовите на таа класа, сè со цел - еднакви права на ЛГБТ-лицата.

2. Обид за афирмативен дискурс во инфо-кругот

Во овој дел ја анализирам содржината на еден блог со геј-тематика, кој е политички активен и жесток, што ретко се случува во македонската јавност. Потоа, од една страна, да ги толкувам начините на кои авторите досега се обиделе да ги легитимираат сопствените ставови и, од друга страна, да ги делегитимираат ставовите на други.

Во овој дел е потребно објаснување на блогерството и другите нови медиуми како алтернативи на традиционалните медиуми. Како што веќе споменав, клучната разлика што го предодредува нашето разбирање на содржините на новите медиуми е тоа што нивниот дикурс се потпира на субјективно знаење. Ова, самото по себе, не е пречка за легитимноста на знаењето, напротив, значајно е тоа што постои препознавање на субјективноста. Иако повеќето корисници на блоговите и форумите го знаат ова, сепак, тие можат и да промовираат универзалност и темелна

валидност на сопствените аргументи.

Иако блогерите и оние што коментираат придонесуваат за значајна плурализација на медиумската дистрибуција на знаењето (со активности како што се хиперврска, преводи итн.), за мултимедиумска новинарска култура и за спротиставување на стереотипите во новите и старите медиуми[125] (со тоа што првите ја имаат моментната моќ буквално да агрегираат хипертекстуален сензационализам), мора да ја земеме предвид демографската изолација на читателската публика, која не ни дозволува да заклучиме дека, на пр., плурализмот или визибилноста се активни или ефективни. Додека блогерите имаат тенденција да ги надгледуваат или коментираат старите медиуми (како медиуми што почесто продуцираат стереотипи) и недостигот на свесност за социјална правда кај нив, не постои повратен процес кај читателската публика: читателите на старите медиуми не се потпираат на информациите во блоговите во толкава мера (а кога тоа го прават, го прават заради споредба и ретроспектива). Ова истовремено и ја зголемува визибилноста до степен на преиспитување, но квалитетот на нејзиното воспоставување останува. Доколку новите медиуми ја споменат плурализацијата, тоа е ефективно само за изолирана читателска публика што веќе ги поддржува изнесените ставови; оттаму, може да се заклучи дека ова не е ефективно ниту за зголемувањето на визибилноста ниту за спротиставувањето на стереотипите во *демографски поглед.* Самиот блогерски профил е изолиран: припадник на високата средна класа, жител на средно-голема урбана средина, високообразован (в. ги, на пр., аргументите на Нејкова 2009; исто така Lovink 2007). Блогерите, вообичаено, ја цитираат и ја критикуваат антигеј реториката со употреба на дискурсот на антимоќ, кој е често обележје на традиционалните медиуми, но од граѓанско и, често, аполитичко гледиште, во прво лице. Дури и кога блогерите се надгледувани и цитирани од страна на старите медиуми, и тоа во примери кога тие се авторитативни, ова е претежно во контекст на презентирање на она што „луѓето“ мислат и тоа, секако, во другите форми на новите медиуми). Нивото на стручност што е дел од легитимноста на блогерството лесно се урива, а уште полесно доколку дискурсот е „напишан во прво лице, од страна на граѓанин“. Ова има позитивни последици врз прилично непристрасните читатели, но проблемот е тоа што не постои никаков авторитет, ниту социјална тежина со оглед на тоа што, главно, не е забележана обратна читателска публика, сè дури векторите се со релативен

стил, и се одликуваат со слоевитост и демографска стабилност. Можеби единствениот позитивен ефект е тоа што блогерите креирале само маргинална, „содржински дискурзивна алтернатива“ (в. Дичев 2009). Накратко, видливоста на ЛГБТ-лицата во новите медиуми е непродуктивен феномен за Македонија. Темите поврзани со ЛГБТ-лицата се фрлени меѓу блогерската заедница и форумските корисници, исполнети со провокативни аргументативни кулиминации и дебати, па, единствено во овој поглед, може да се сметаат за плоден канал за промени на менталитетот.

Клучната помош што ја нудат новите медиуми е симболичкиот вид на видливост. Блогот што го разгледувам има активистички начин на мислење и може себеси, како медиум, да се преиспита и да ја преиспита сопствената условеност, нешто што треба да се преиспита секогаш кога се одвива комуникација, затоа што „нашите појави се, без исклучок, секогаш во контекст на одредена контроверза што се засновува на нашето право да го водиме животот на начин што хетеросексуалците го земаат здраво за готово“ (Gross 2002: 252). Со постепената медиумска пробојност, предизвикана од новите и, делумно, од традиционалните медиуми, преку прописи и професионални стандарди, кои се неизбежни за ЕУ интеграцијата, и со поставувањето на законски услови за заштита на малцинствата, интересот за ЛГБТ-лицата и видливоста на лобистите и активистите не се зголеми, иако резултатот од периодот на набљудување е понеутрален. Затоа мора да направиме разлика меѓу медиумски типови и вектори на информации. Таков флексибилен вектор на плурализација е блогерството.

Во текот на периодот на набљудување постоеја само два активни блога ориентирани кон ЛГБТ-теми. Едниот („Мистери“ (*Mystery*), http://mystery.blog.mk) е нов и личен дневник, кој експлицитно, од социјален аспект, не навлегува во теми поврзани со ЛГБТ-лицата, туку разгледува интрасоцијални проблеми и фрустрации. Затоа тој има неколку елементи што не нудат материјал за анализа. Вториот активен блог („Геј & д сити“ (*Gay & The City*), http://outboy.blog.mk) е дизајниран како медиум на заедницата за оставање коментари и служи како место за вести и платформа за ставовите на авторот и како место за тековните дебати во однос на сексуалната ориентација во Македонија, во регионот и пошироко.

Во рамките на блогот се споменуваат сите настани поврзани со ЛГТБ-лицата во текот на изминатиот период, заедно со бројни други теми кои не се присутни во конвенционалните медиуми. Во контекст на предизборниот период, блогот разгледува контроверзни теми, како што е врската меѓу владејачката партија ВРМО-ДПМНЕ и нејзиното хомосексуално изборно тело/функционери. Ова е значајна промена на вниманието, затоа што ја воведува хомосексуалноста во врска со, од неодамна, повторно избраната хомофобична влада. Во една од објавите[126] авторот создава профил на репресиран хомосексуален партиски член. Всушност, овој профил многу не се разликува од редовниот профил на затворените ЛГБТ-лица во општеството. Клучната разлика во сето ова, а можеби и лекцијата што се учи, е дека, заради кариерата и членството во партија, човек е решен да ја задуши и скрие сопствената сексуалност зад хетеросексуалниот живот и „да остане во плакарот“, главно, од политички причини, при што следната причина би била социјален притисок. Противречноста меѓу сексуалноста и партиската идеологија е клучна овде. Даден е следниот пример:

„И така, членовите, гласачите и симпатизерите на ВМРО-ДПМНЕ со хомосексуална ориентација, им веруваат на своите политички идоли и успешно ја кријат својата болест. Не сфаќаат како премиерот си дозволил да падне толку ниско, па се сретнал со министерот за надворешни работи на Германија, Гвидо Вестервеле, патем јавно деклариран хомосексуалец од Демохристијанската партија на Меркел, сестринската партија на ДПМНЕ.“

Блогот е особено интересен за набљудување, бидејќи нуди критика насочена кон различнии сфери од социјалниот живот. На пример, истакнати се повеќе противречности и недоразбирања што не се поврзани само со владејачката партија. А, што се однесува до владејачката партија, во блогот е забележан уште еден проблем поврзан со хомосексуалноста, а тоа се двојните стандарди во законодавството. Како што забележува авторот, исклучувањето на сексуалната ориентација како основа за дискриминација, од страна на Џелал Бајрами, беше објаснето како разумно, поради недоследност со македонското законодавство, наспроти присуството на сексуалната ориентација во законот за работни односи.[127] Понатаму, авторот ги критикува и владејачката партија и опозицијата и на тој начин поентира, пркосејќи му на тврдењето дека (ЛГБТ-)

активизмот и опозицијата се сосема идентични. Во дискурсот на блогот постои имплицирана комплементарност, а не опозиција меѓу двете партии.[128]

Во согласност со желбата да се пронајде политичка аналогија во сексуалната политика на авторот, блогот, во предизборниот период, на ЛГБТ-публиката и на останатите, се обидува да им ја претстави и програмата на Либерално-демократската партија. Во одреден период, блогерот ја презентира програмата на ЛДП и ветената надеж за промена (која е посредна со надежта за некакво, отколку за соодветно претставување) и апелира до ЛГБТ-граѓанството и другите поддржувачи, и, воопшто, до либералите во поширока смисла на зборот. Иако авторот не се идентификува со партијата (и не се споменува членство во неа), условот за политичко претставување на основа на сексуална еднаквост е доста нагласен. Апелот да се гласа за ЛДП се карактеризира со аргументот за „себичноста“ и со силните антивладини чувства.[129] Сепак, дури и овде се појавуваат суштински нерационални аргументи што, се чини, му се спротиставуваат на изјаснетиот политички менталитет. Објавениот текст што го цитирав завршува со политичко-теолошки извик „Нека Бог ни ја чува државата и слободниот македонски граѓанин во неа“. За разлика од ова, на неколку наврати, кај блогерот може да се сретне недоследност. На пр., во друг објавен текст од периодот на набљудување, тој цитира мислење од друг интернет-корисник на тема за истополов брак, каде што, се чини дека, се согласува со понудената атеолошка анализа.[130]

Спектарот на прикажаната политичка надеж и инвестиција завршува со текст посветен на чувството на изолација и политичката осаменост создадена по изборите и претворена во жестока критика кон ЛГБТ-лицата, која авторот точно ја вербализира, изјавувајќи дека тие немаат политичка зрелост да застанат за сопствените права. Ова е уште една критика од поинаков агол, целосно спротивна на онаа на Илковски и неговите истомисленици. Гледано од оваа перспектива, постои сексуално граѓанство[131] и дисидентство, но ЛГБТ-лицата го немаат побарано она што им припаѓа, односно еднакви права, туку се залагаат за сопствена делегитимизација. Во овој случај, гледаме зошто тезата на авторите како што се Илковски може да стекне легитимитет, делегитимирајќи ги ненормативните сексуални ориентации. Блогерот објаснува дека токму таквата граѓанска пасивност го овозможува делегитимирањето и систематското обраќање како на граѓани од втор ред:

„Затоа, драги мои, подгответе се да се соочите со последиците: уште четири години да бидете „болните“ во државата, да послужите како кондом за еднократна употреба кога некој десничарски политичар ќе сака со вас да си ги лечи комплексите.“[132]

Дилемата за де/легитимација: компаративен заклучок

Очигледно е дека истакнатата споредба меѓу различните типови на дискурс, оној на Илковски, на Ѓеоргиев и на блогерот, водат кон разграничување на различни стратегии на информирање за де/легитимацијата на сексуалната ориентација. Она што е заедничко за нив е постоењето на политички сплет на околности и нивните сопствени *ставови* во него. Она што ги разграничува е нивната *опозиција* во рамките на тој сплет на околности. Така, додека Илковски и „Вечер“, на различни начини, му се спротиставуваат на дискурсот на еманципација, вториот анализиран дискурс не само што и' се спротиставува на структуралната хомологија предложена од Илковски, која и онака е многу популарна во Македонија, туку и на легитимирањето на хомофобијата, со која, пак, креаторите на јавното мислење, како што е Илковски, негираат дека имаат нешто заедничко. Се чини дека дури и на врвот на делигитимирачкиот социјален активизам, хомофобијата е потенцијално сфатена како нецивилизиран и непристоен начин на размислување (односно, иако, наводно, предмет на напад не се ЛГБТ-лицата, туку поборниците за нивните права, што е еднакво на корумпиран политички метеж). Но, јаболкото на раздорот, каде што овие дискурси не можат да се согласат во испробувањето на нивните стратегии, е прашањето на асимилација што го истакнав како дилема во поглед на разгледуваната де/легитимација:

Според Илковски, дури ни асимилационизмот не е потребен бидејќи социјалната нееднаквост на ЛГБТ-лицата е измислена активистичка стратегија за профитирање. Во однос на останатите дискурси на авторот, секое непризнавање на хомофобијата може да доведе до асимилационизам што води кон социјално исклучување. Односно, интеграцијата е возможна единствено доколку и' претходи признавањето на хомофобијата и на исклучувањето.

Инаку, промените ќе бидат ментално невозможни. Единствено преку признавање еднаквоста ќе биде возможна.

Истовремено, медиумскиот удел во видливоста на ЛГБТ-лицата останува донекаде неутрален (можеби нерешителен). Активистите и нивната работа не се совпаѓаат со промените кон кои оди претставувањето во медиумите.[133] Од друга страна, интеграциското сфаќање на афирмативна сексуална политика во Македонија е, изгледа, предизвикано од она што се забележува овде, а тоа е свесно и прикриено демонизирање на ЕУ(-интеграцијата) и ЛГБТ-лицата (политиката на „ботом-ап“ и на активизмот во интерес на интеграција), во контекст на искусувањето на себеси како толерантен. Меѓутоа, ова треба да се толкува единствено како реакција на тоа, од страна на македонското општество, да се биде карактеризиран како варварин и како неевропеец. Активистите се сведени на локални омаловажувачи и нарушувачи на некаква традиционална, постојна македонска отвореност кон другиот, небаре се трудат да докажат признавање на обесправувањето со барање на сексуална рамноправност. Ова демонизирање ја отвора потребата за повторно оживување на веќе хаотичниот социјален поредок на онеспособеното социјално тело, преку протерување на точно таа легитимност (ЕУ-интеграцијата), која ја пренесува политичката нормализација на македонска популација, патологизирана (како хомофобична) и гледана како друга. Цената што треба да се плати за проевропска политичка легитимност, која македонските медиуми сè уште имаат за цел да ја поддржат, не е да се сруши нормализирањето, туку толеранцијата - тоа е вистинскиот оспорен терен на „интеграција“. Ова може да се докаже токму со разоткривање на медиумската непропустливост на социјално значајни теми и теми поврзани со ЛГБТ-лицата, особено во смисла на нивната аналитичка им/потентност.
Она што останува да се види е дали оној што треба да се појави и да ја адресира оваа дилема, а тоа е државата, може да влијае врз процесот на разгледување на интеграцијата. Но, додека ова да се случи, работата на македонските медиуми, во правец на давање простор на (крипто) хомофобични гледишта, дотолку повеќе ќе ги дефинира социјалните ставови за сексуалните разлики и видот на имплицираната асимилација, чија крајна цел е да се сруши целиот проект за еманципација и за кревање на свеста на (ЛГБТ-) популацијата во Македонија.

ЗАБЕЛЕШКИ

[93] Главно, анализата обезбедува докази дека доменот на медиумите (медиумскиот простор) не може да се регулира со процедурите на медиумската етика, со саморегулирање итн., туку со интерсубјективна врска и со (партиско-)политичка одредба, претставена во вид на дискурси на вистината на авторитетот.
[94] Задолжително треба да се спомене апсурдната анализа на невладината организација „Хоризонт“ од 2010 година, од едноставна причина што се здоби со значителна медиумска покриеност и докажа дека македонските медиуми имаат прилично широк филтер за информации. Како демант на оваа „анализа“, која тврди дека направила демографски приказ на ЛГБТ-популацијата во Република Македонија, в. http://outboy.blog.mk/2011/04/19/anketi-i-cirkuzanti. Овој демант, кој, исто така, има антивладин призвук (правејќи споредба со употребата на „статистиката“ од страна на државата), ја исмејува научно-базираната манипулација што ја продава „Хоризонт“.
[95] Треба да водиме сметка за тоа дека стереотипот (во согласност со Липман (*Lippman*) секогаш опфаќа не само претходна карактеризација, туку и евалуација на даден субјект, т.е., со други зборови, секогаш е веќе критички настроен кон она на што се однесува, а оттаму и „пристрасен“; в. Kuhar 2003: 48.
[96] В., на пример, *Вечер*, 20.5. http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=61AF015A7A20BC48B1E62C276984076C.
[97] Вообичаено, парадите на гордоста во светот и во регионот; случајот против активистката и колумнистка Ирена Цветковиќ; мониторинг-публикацијата на Коалицијата за 2010 година; настанот по повод Меѓународниот ден против хомофобија и трансфобија, 17 мај; критиката на Европската заедница и Мајкл Кешман (*Michael Cashman*) и Улрике Луначек (Ulrike Lunacek) против изгласаниот Закон за анти-дискриминација од страна на македонската влада (в. http://www.vlada.mk/?q=node/4919). Според моето познавање, единствениот медиум што ја објави оваа официјална критика беше блогот *Gay&TheCity*, каде што се цитира Луначек: „Политиката на сеење страв преку дискриминација, којашто ја води Македонија е погрешна и оди во непосакувана насока“ (в. http://outboy.blog.mk/2011/04/16/evropa-ja-povika-vladata-na-vmro-dpmne-da-go-promeni-zakonot-za-antidiskriminacija).
[98] Треба да се напомене дека постојат опширни коментари за дел од настаните, но тие не спаѓаат во периодот на набљудување, туку, на пр., некаде кон крајот на 2010 година и почетокот на 2011 година; на пример в. Алекс Ламбевски, во „Окно“, http://okno.mk/node/8487, 29.11.2010; и

Катерина Колозова во „Дневник“, http://www.dnevnik.com.mk/default.asp?ItemID=A7E8A48BC657B843938193B2F196970F, 5.11.2010.

[99] Овој потенцијал е уште повеќе поткопан во изминатиот период: од големо значење е тоа што три дневни весници беа исфрлени од сферата на вестите, со што македонскиот публицитет беше сведен на помалку извори на релевантни информации, вклучително и известувањето за ЛГБТ-лицата.
[100] В., на пр., позитивен коментар од Милка Ололиска, „Кога ирационално мразите некого“, „Вест“, 3.6.2011.
[101] Забележаната доминантност на неутрални материјали, од кои повеќето се кратки, може да се доведе во врска со предизборниот период, иако ова е само претпоставка. Како што забележа Гојко Бервар, „надредената улога на слободниот печат исто така обезбедува поголема или помала рамнотежа во изборите” (Bervar 2002: 16), сексуалната ориентација навистина не беше испуштена, но ниту беше воздигната до ниво на политичка тема за време на предизборниот период, што ја доведува во прашање слободата на афирмативното мислење во однос на прашањата поврзани со ЛГБТ-лицата во рамките на медиумите. За жал, овде само можеме да шпекулираме за тоа дали се работи за мал аналитички потенцијал, за одреден политички притисок, или, пак, само за недостаток на интерес? Тоа резултира со доминација на неутрално претставување на темите за сексуална ориентација во споменатиот период на набљудување на медиумите.
[102] Но, се појави веднаш по периодот на набљудување и по изборите, во напис што може да се протолкува како несвесна хомофобија од страна на опозиционата партија, в. Петар Арсковски, „Аце, бејби“, во „Утрински весник“, http://www.utrinski.com.mk/?ItemID=1EE62FDE341CA54C88DFDBB26F8665AE, 8.7.2011.
[103] Оваа асоцијација не е од скоро време и е доста популарна. На пример, земете ја во предвид изјавата: „Пријатели од СДСМ, во ЕУ ве прифаќаат како педери, но не и како Македонци“, која се однесува на претпоставената готовност од страна на СДСМ да го компромитираат уставното име на Македонија за членство во ЕУ, која налага донесување на законодавни промени за рамноправи права на ЛГБТ лицата (види: http://kzz.blog.mk/2011/01/18/prijateli-od-UDFM-vo-eu-ve-prifakaat-kako-pederi-no-ne-i-kako-makedonci).
[104] Како што забележуваат Даунинг (*Downing*) и Гије (*Gillett*), “многу често националистите имаат тенденција да бидат конзервативни и во сојуз со хомофобични институции како што е црквата. Од очигледни причини, нацијата има инвестирано во семејството, а семејството, како локус пар екселанс на репродуктивната хетеропатриархија, е непријателски настроено кон хомосексуалците“ (*Downing & Gillet 2011: 7*), се додека семејството се дефинира како заедница составена од претставници од спротивен пол. Последново е политичка кауза и пропаганда на денешната влада и, разбирливо, не поставува никакви услови за повторно дефинирање на заедницата, иако реториката во политичките говори на премиерот Груевски е секогаш инклузивна. Заради недостиг на манифестирана политичка волја досега, реториката од типот „за сите граѓани“, очигледно, ја исклучува сексуалната разлика од својот капацитет.
[105] Види *Вечер*, 08.04.2011, http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=979BBD8B1AF75143BD211E18550FE2FE.
[106] Сличен начин на уценување може да се забележи во покомплексни, но лесно исполитизирани случаи. Неодамна, во рамките на периодот на набљудување, од македонската верзија на „Викиликс“ протекоа вести со аудиоматеријал за поранешното мислење на креатор на јавно мислење, близок до премиерот, и тоа како тој за него тврди „за мене тој е педер“ (в. http://www.makleaks.com/2011/06/gruevski-za-latas-e-p). Во друг случај (во 2010 година), Љубчо Георгиевски, поранешен лидер и член на ВМРО-ДПМНЕ, како реакција на постојаните уценувачки кампањи против него пред изборите рече: „Уште да речат дека сум педер“(в. „Журнал“, http://www.zurnal.mk/content.asp?id=17610161922, 17.6.2010). Конотацијата во двата случаи, иако различни, повлекува негативни карактеристики: хомосексуалноста се претставува како најлоша особина на еден политичар и како најголема навреда. Таквото недоволно познавање може да доведе до заклучокот дека негативното означување е контекстуално и зависи од политичкиот сплет на околности, дури и само да нè потсети дека политичката ореинтација е секогаш посилна од сексуалната ориентација, или барем така се чини во контекст на Македонија.
[107] Ваквите тврдења се чести во различни коментари што грубо го поврзуваат активизмот со „ЕУ“, а оттаму и со ЕУ-фондовите и неразбирливите процедури, на пр: „понекогаш сè е во проектите, па за да се оправдаат парите треба да се работи нешто: протести, парада, семинар, работилница, што и да е“, в. http://outboy.blog.mk/2011/05/07/vmro-dpmne-i-homoseksualcite.
[108] Во текот на периодот на набљудување постои само еден напис кој се потпира на претпоставката дека еманципацијата на ЛГБТ-лицата зависи од порастот на визибилноста, и не е поврзана со Македонија, но со Црна Гора и пропаднатата годинешна геј-парада. Авторот Нела Лазаревиќ изјави дека визибилноста е значајна за да се докаже постоењето на социјален притисок и „малиот број на регистрирани хомофобични инциденти во Црна Гора не треба да биде протолкуван како знак на толеранција“ ,начин на размислување што ретко би се нашол меѓу

медиумите види: „Вест“, http://www.vest.com.mk/?ItemID=7E464E45F59AAF4BA908410D00852289&arc=1. Сепак, овој текст е продукт на новинарска програма која стимулира свесност, потпомогната однадвор, и не е продукт на македонското новинарство. Повторно, и овој, еден од ретките афирмативни написи што ја имаат вредноста на коментар, претставува репродуктивно знаење, а не продукт на рефлексивноста на македонските медиуми.

[109] Види *Вечер*, 20.5.2011, http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=8C07AA184069C94486E2D38A1DDBB0B5.

[110] Односно, владата и институционалната структура промовирана од ова статус кво, а сето ова треба да биде толкувано во согласност со дискриминативното антидискриминациско законодавство; в. коментар од „Дојче Веле“ на: http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5217541,00.html – почеток на 2010 г.

[111] Како што истакнав погоре, она што недостига во диксурсот ја дефинира моќта на предложениот „здрав разум“. Во овој случај, ако импликацијата е дека македонското општество е, само по себе, природно/на разумен начин толерантно, она што недостига е практикувањето на толерантноста. Но, ако го следиме ова мислење поттикнато од хомофобија, парадоксот е дека самата пракса на толерантност е доказ за нетолерантност. Односно, активната (промоција на) толеранција е неприфатлива, затоа што проектира инфериорност меѓу луѓето, како и негирање. Битката на овој парадокс се случува на тлото на хетеросексуалноста маскирана како асимилиција: под овој режим, сексуалните разлики можат да послужат како столб за присилна хетеросексуалност.

[112] Во написот за Црна Гора, Лазаревиќ изјавува: „Бидејќи алтернативните сексуални ориентации на луѓето остануваат строго чувана тајна, хомосексуалноста често се користи како уцена“. Овде, прикажувајќи го ова на погенерално ниво, може да се рече дека уцената што ја користи Илковски за да докаже дека заради генерализираната невидливост, треба да се откажеме од толеранција и рамноправност пред и воопшто тие да се разгледаат. Ова е така заради парадоксот што го истакнав во претходната фуснота. Види „Вест“, http://www.vest.com.mk/?ItemID=7E464E45F59AAF4BA908410D00852289&arc=1.

[113] „Велите биле физички напаѓани? Тоа е толку смешно, а и самите (ЛГБТ-лица) знаат дека вие ништо не правите освен манипулација и лигавење по НВО-секторот за да грабате средства.“

[114] Ресексуализацијата едноставно значи дека хомосексуалноста се гледа како негатив на хетеросексуалноста; на пр., в. Kuhar 2003: 72.

[115] Значајно е тоа што крајниот ефект на ваквата реторика е успешното избегнување *активно* да ги жртвува и стигматизира ЛГБТ-лицата, и остава впечаток дека активистите се тие што треба да го почувствуваат ударот на саможртвувањето. Стигмата на исклученост (за стигматизација, в. Jugovic, Pikic& Bokan 2008: 348-350) и ваквиот начин на размислување се предизвикани од корумпираната мотивација на геј-елитата, водена од невладините организации што претпочитаат политика на разлики, наместо политика на сличност/асимилација. Секако, претпочитањето на второто значи дека општествените поими за нормалност нема да се променат, со што политиката на асимилација според хетеросексуалната социјалност нема да продолжи со исклучување.

[116] в. ја претходната објава на Илковски: http://jadiburek.blog.mk/2009/08/20/shishanje-kurvi.

[117] В. http://www.macedonians.tv/showthread.php?t=3628.

[118] Значајни бројки во врска со ова беа претставени во студијата од 2009 година извршена од агенцијата МЦМС: „Според граѓаните, граѓанските организации се злоупотребувани од страна на политичките партии или зад нив стојат политички партии. Сепак, тие, во малку случаи, можат тоа да го илустрираат со пример, в. „Вечер“, http://www.vecer.com.mk/?ItemID=0AD2D22A261DC8488D2FC264264FBF0F, 12.10.2007.

[119] Види: „Фокус“, Април, 2011.

[120] Во овој случај како болест: на пр., изјави слични на онаа на д-р Јован Гинев: „Хомосексуалноста е болест предизвикана од психофизички аберации од детството, а изворот на болеста лежи во хромозомите.“ Детална листа со цитати од периодот кога Гинев го изнесе своето мислење можат да се најдат на: http://outboy.blog.mk/2011/05/22/vmro-vska-homofobija-vo-sobranie-to.

[121] Во врска со ова, в. го грозничавото бладање на раперот Стиховен Калибар против психоаналитичките аргументи (http://stihovenkalibar.blog.mk/2009/05/26/ja-sum-pedofilofob), каде тој директно го поврзува психоаналитичкиот аргумент со „прозападните перверзни идеологии“.

[122] Зошто македонските медиуми не ги споредуваат постојните медицински стандарди со предложеното медикализирано размислување на претставниците, е посебно прашање што овде не може соодветно да се процени. Можен одговор е дека медиумите можат консензуално, односно, со некаков премолчан контакт меѓу нив, на „неутрален“ начин да активираат дискурс со „едноставно“ повторно претставување на информацијата што им го дава „правото на неодговорност“, овозможено со посредство на стереотипи. „Правото на информација“ на читателите да знаат што мислат претставниците во медиумите коинцидира со неискажаните уреднички и новинарски ставови. Односно, медиумите се способни тајно да го поддржат она што е неутрално пренесено на општеството. Земајќи предвид дека „по правило, ниеден медиум не сака да присвои, по сопствена волја, систем за медиумска одговорност, надворешен или внатрешен“

Библиографија

Дичев, Ивајло, 2009. “Медиите в края на 2008 г. Възходът на фигуралността,“во: *Media DemocracyFoundation*, 20.1.2009, http://www.fmd.bg/?p=201, последен пристап 25.11.2010.
Коалиција за заштита на маргинализираните заедници, 2011. Годишен извештај 2010. Скопје: Коалиција за заштита на маргинализираните заедници.
Нејкова, Нија, 2009. “Блоговете: новото дясно или поредният на липсата на доверие в политическото?,” во: *Media DemocracyFoundation,* 19.01.2009, http://www.fmd.bg/?p=139, последен пристап 25.11.2010.
Bell, David and John Binnie, 2000. *The Sexual Citizen, London: Polity Press.*
Bervar, Gojko, 2002. Freedom of Non-Accountability. Self-Regulation in the Media in Slovenia, Ljubljana: Peace Institute
Downing, Lisa and Robert Gillet, 2011. “Introduction,” in: Queer in Europe, Surrey: Ashgate.
Fairclough, Norman and Ruth Wodak, 1997. “Critical discourse analysis,” in: Teun A. vanDijk(Ed.), Discourse as Social Interaction (Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction, Volume 2), London: Sage.

Gross, Larry, 2002. Up From Invisibility.Lesbians, Gay Men, and the Media in America. New York: Columbia University Press.
Jugovic, Ivana, Aleksandra Pikic and Natasha Bokan, 2007. “Lesbians, Gays, and Bisexuals in Croatia: How the Stigma Shapes Lives,” in: Roman Kuhar and JuditTakacs (Eds.), Beyond the Pink Curtain. Everyday Life of LGBT People in Eastern Europe, Ljubljana: Peace Institute.
Kuhar, Roman, 2003. Media Representations of Homosexuality, Ljubljana: Peace Institute.
Lovink, Geert, 2007. Zero Comments: Blogging and Critical Internet Culture, London & New York: Routledge.

Appendix 1
Прашања за фокус групи за новинари

1. Можете ли да кажете што се подразбира под маргинализирани групи/заедници?
2. Според вас, за кои групи/заедници може да се каже дека се маргинализирани, дискриминирани, ранливи на социјално исклучување?
3. Дали во вашиот медиум честопати се пишува за човековите права на припадниците на маргинализираните групи/заедници?
4. На кој начин се претставуваат припадниците на маргинализираните групи/заедници?
5. Кои изрази се користат во вашиот медиум кога се пишува за лица кои се апсат или гонат за оддавање на проституција?
6. Кои изрази се користат во вашиот медиум кога се пишува за лица кои се осомничени за оддавање на уживање дрога или за поседување дрога?
7. Кои изрази се користат во вашиот медиум кога се пишува за лица кои се лекуваат од зависност од дрога?
8. Кои изрази се користат во вашиот медиум кога се пишува за лица кои имаат поинаква сексуална ориентација од хетеросексуалците?
9. Кои теми се најактуелни за вашиот медиум кога станува збор за сексуалните работнички/ЛГБТ лицата/корисниците на дрога?
10. Кој почесто одредува на која тема ќе се пишува – новинарите или уредниците? Каков е односот на уредниците кога новинарите ќе иницираат тема за сексуалните работнички/ЛГБТ лицата/корисниците на дрога?
11. Во кои рубрики/емисии најчесто се објавуваат релевантни прилози?
12. Кој најчесто говори кога се пишува за човековите права на припадниците на маргинализираните групи/заедници?
13. Дали претставува проблем да се добие изјава од засегнатите сексуални работници, ЛГБТ-лицата и корисниците и зависниците од дрога, кога се пишува за нив?
14. Во кој контекст се зборува за припадниците на маргинализираните групи/заедници - во позитивен или во негативен контекст?

15. Кои теми за човековите права на припадниците на маргинализираните групи/заедници, според вас, се најчесто игнорирани од страна на медиумите?
16. Кои позитивни или негативни стереотипи и предрасуди можат да се идентификуваат кога се пишува за лица кои пружаат комерцијални сексуални услуги?
17. Кои позитивни или негативни стереотипи и предрасуди можат да се идентификуваат кога се пишува за корисници или зависници од дрога?
18. Кои позитивни или негативни стереотипи и предрасуди можат да се идентификуваат кога се пишува за ЛГБТ лицата?
19. Можеме ли да зборуваме за нетолерантен и дискриминирачки говор кога се пишува за човековите права на припадниците на маргинализираните групи/заедници?
20. Што мислите, дали е често присутен сензационализам кога се пишува за сексуалноста и правата на припадниците на маргинализираните групи/заедници?
21. Кои традиционални морални вредности или практики поттикнуваат маргинализација, дискриминација и социјално исклучување на сексуалните работници, ЛГБТ-лицата и корисниците и зависниците од дрога?
22. Дали е доволно застапена тема во медиумите – насилството врз сексуалните работници, ЛГБТ-лицата и корисниците и зависниците од дрога?
23. Што мислите, дали е доволно ефикасна постоечката законска регулатива за заштита од дискриминација на сексуалните работници, ЛГБТ-лицата и корисниците и зависниците од дрога?
24. Дали државните институции се транспарентни кога ви се потребни информации за сексуалните работници, ЛГБТ-лицата и корисниците и зависниците од дрога?
25. Дали здруженијата на граѓани се транспарентни кога ви се потребни информации за сексуалните работници, ЛГБТ-лицата и корисниците и зависниците од дрога?
26. Дали во вашиот медиум се објавуваат фотографии, видео или аудио снимки, без дадена согласност од сексуалните работници, ЛГБТ-лицата и корисниците и зависниците од дрога?
27. Дали кодексот на новинари на ЗНМ содржи ефикасни одредби за забрана на говорот на омраза и поттикнување на насилство и на дискриминација по која било основа?[123]
28. Дали во вашиот медиум се пишувало на тема двојна дискриминација?

29. Дали досега сте посетувале некаков курс за човекови права?

30. Дали чувствувате потреба за дополнителна обука за човековите права на ЛГБТ лицата, сексуалните работници, и корисниците на дрога, и улогата на медиумите во борбата против дискриминацијата?

Media and Marginalized Communities

Media discourses and discrimination against members of marginalized groups (drug users, sex workers, LGBT, people living with HIV)

Chief Researcher: **Zarko Trajanoski**
Collaborators: **Irena Cvetkovic and Stanimir Panayotov**

FOUNDATION OPEN SOCIETY MACEDONIA
ФОНДАЦИЈА ОТВОРЕНО ОПШТЕСТВО МАКЕДОНИЈА

Coalition "Sexual and Health Rights of Marginalized Communities"
Skopje
2011

Table of Contents:

1. Methodology......92

1.1. Research Goals......92
1.2. Research questions......93
1.3. Research Methods......94
1.4. Quantitative analysis......94

2. Linguistic Identification of Members of Marginalized Groups......100

2.1. Linguistic Identification of Drug Users and Drug Addicts......100
2.2. Linguist Identification of LGBT Persons......104
2.3. Linguistic Identification of Sex Workers and Sex Work......108
2.4 Linguistic Identification of People Living with HIV......111

3. Inclusion/Exclusion, Positive and Negative Stereotyping /de(legitimization)......113

3.1. Inclusive/exclusive strategies......114
3.1.1. Sensationalistic representation and threatening......114
3.1.2. Ignoring by the media and harassment......117
3.1.3. Media Inclusion......120
3.2. Predicative Strategies......120
3. 2.1 Criminalization of drug users and sex workers......120
3.2.2. Pathologization/De-pathologization of homosexuality......122
3.2.3. Stereotyping and (de)legitimizing HIV/AIDS......123
3. 2.4. Moralizing......123
3.3. Argumentative and (de)legitimizing strategies......125
3.3.1. Sensationalistic argumentation for “legalization of prostitution”......125
3. 3.2. Sensationalistic generalizations of individual cases......126
3. 3.3. In search of responsibility for not opening day centers for treating addicts......126
3. 3.4. Media accent on discrimination against homosexuals......127
3. 3.5. Media minimization of violence and delegitimizing the victims of violence in the “gay parade” in Split......127
3. 3.6. Legitimization of the fight against violence over homosexuals......128
3. 3.7. Delegitimization of methadone therapy......128
3. 3.8. Attempt for media legitimization of homophobia......129
3. 3.9. Media focus on discrimination and violence against transsexuals......129
3. 3.10.Deligitimizing homophobia......130
3. 3.11. “Acknowledgement“ from Janko Ilkovski......130

* De/legitimization of Activism and the Dilemma of Integration or Assimilation – -Stanimir Panayotov......140
Appendix 1: Questions for focus groups with journalists......166

1. Methodology

1.1. Research Goals

The media reproduces part of the daily discriminatory practices against members of marginalized communities, whether in derogatory, offensive and abusive texts or speeches, or by way of other strategies employed for marginalization and exclusion from media discourses. On the other hand, the media also produce discourses that strive to identify the problems regarding discrimination and social exclusion of members of marginalized communities. Namely, some media discourses reproduce the existing discriminatory practices, while others can be regarded as part of the social practices attempting to eliminate discrimination against marginalized groups, i.e. part of the fight for equal human rights.

"Media and Marginalized Communities" is a research of media discourses with a purpose to examine their role regarding (the fight against) discrimination against members of marginalized groups: drug users and drug addicts, sex workers, LGBT persons, people living with HIV. The term media discourses does not merely imply the manner in which reality is represented in the electronic and printed media, rather the manner in which reality is shaped by the media. One of the principal presumptions of this research is that media discourses have the power to not only present, but rather shape social practices pursuant to specific interests in a given context, in other words, media discourses legitimize and delegitimize specific social practices. For instance, some media discourses tend to legitimatize non-heterosexual activities, while other tend to delegitimize it: some media present as positive the treatment from drug addiction or HIV, sex change, sex services for a profit, wearing clothes traditionally considered to be worn by the opposite sex etc, while others as negative.

"Media and Marginalized Communities" is a research striving to pervade through the ways in which media discourses construct "Macedonian reality" regarding the abovementioned social practices.

Hereupon, the research also takes into consideration the role of the media and media workers (mostly journalists): in constructing and sustaining inequality; in giving privileges and marginalizing certain citizen groups; in identifying the needs and problems of members of marginalized communities; in the fight against discrimination etc.

1.2. Research questions

The researchers strived to encompass the following three groups of research questions:

1. How are members of marginalized groups called and indicated? Is the dignity and right to privacy of members of marginalized groups while reporting about them considered?

2. How do the media represent marginalized groups such as sex workers, LGBT people and drug users in the Macedonian Media context? What are the features, characteristics, qualities and distinctions ascribed to them? How do media discourses de-legitimize sex work, drug use, homosexuality etc? Do media discourses strengthen or re-examine the existing stereotypes and prejudices against marginalized groups?

3. How do media, journalists and editors treat problems of discrimination, stigma and social exclusion, hate speech and violence against members of marginalized groups? From which perspective and by way of which arguments is exclusion, discrimination, violence, hate speech and non-tolerance de-legitimized, including the fight for sex and health rights of marginalized communities?

1.3. Research Methods

1. Monitoring of selected media according to previously determined key words;
2. Quantitative analysis of media contents reached at as a result of monitoring;
3. Focus groups with journalists, working on previously prepared questionnaire (see Appendix 1), which further elaborates the research questions;
4. Qualitative (discourse) analysis of selected articles and editorials relevant to the discrimination against members of marginalized groups;
5. Case studies, with application of methods for critical analysis of discourses on current subjects;

1.4. Quantitative analysis

In the period from April 1st to June 1st 2011, the larger part of the electronic media were monitored in the Republic of Macedonia.[136] Monitoring of news and articles was carried out according to the following key subjects/terms:

- Sex work/prostitution – events mentioning sex workers, rights of sex workers, violence against sex workers, discrimination etc.

- Drug addiction, the Centre for Prevention and Treatment of Drug Abuse in Kisela Voda, the Centre for Prevention and Treatment of Drug Abuse at the Clinical Centre or specific events that mention drug users or drug addicts.

- Homosexuality, bisexuality, transgender persons, sex change, or specific events that mention homosexuals, lesbians, transsexuals, intersexuals, queer persons etc.

- People living with HIV/AIDS or events related to these people and this subject.

- Discrimination of marginalized groups, as well as all variants of the indicated discriminatory terms: “fagots”, “hookers”, “prostitutes”, “junkies” etc.

We selected 154 articles and editorials in the abovementioned period in total. Out of this number, 70 refer to subjects related to LGBT people or homosexuality, 46 refer to drug addicts and people using or addicted to drugs, 18 to sex work or sex workers, 15 to people living with HIV or subjects related to this problematic, while 5 of them encompass broader range of the indicated groups and subjects.

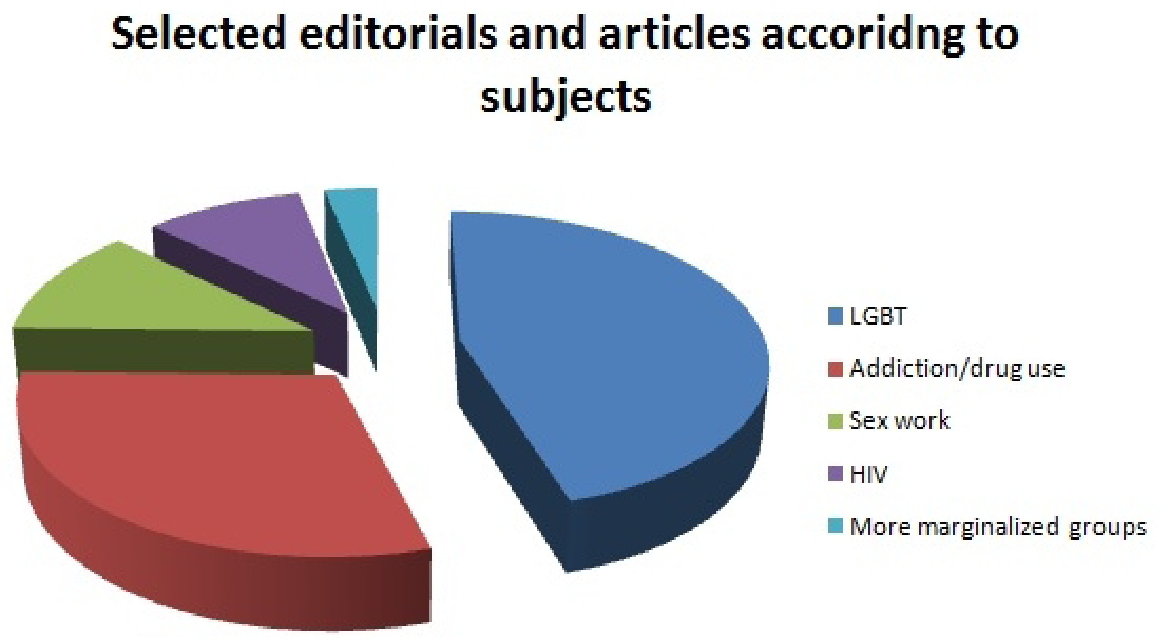

The chart indicates that the most common subjects related to the marginalized groups that were the focus of this research were subjects related to homosexuals, bisexuals, lesbians and transgender persons. When electronic or print media addresses a subject involving LGBT people it is mostly in the section *Svet* (World) or *Balkan* (and variations such as the *World is news, Crazy Planet* etc.). Further on is the section *Entertainment* (and variations such as *Interesting, Style, Life* etc.), and the sections and other sections.

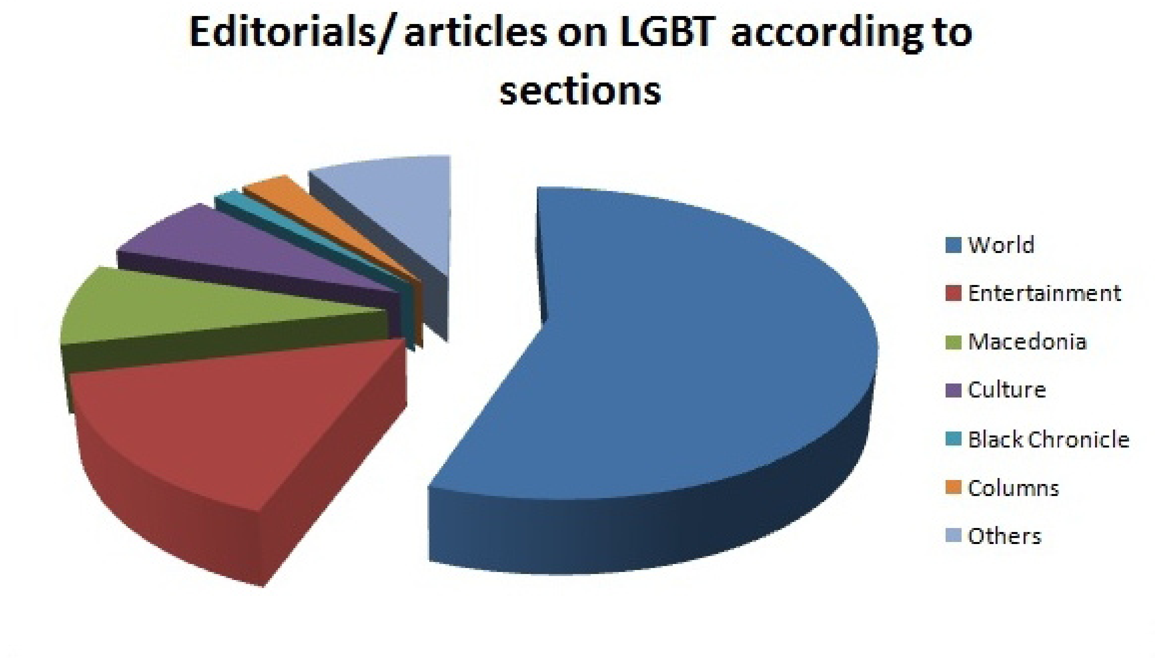

Most of these editorials were about homosexuals, gays, homophobia or gay parades. Bisexuals and intersexuals were mentioned in one article, i.e. in the text where the pride parade in Croatia is referred to as the pride parade of lesbians, homosexuals, bisexuals and intersexual people.

Lesbians, apart from the abovementioned article, are mentioned in only three other articles, two of which refer to the first lesbian wedding ceremony held in Napoli, while the third is the reported statement of Hollywood actress Liv Tyler, “I love lesbians”! The most sensationalistic coverage is dedicated to transgender person. We have detected five articles that refer to transgender people or sex change, two of which refer to the transgender singer Dana who participated in Eurovision, two refer to Macedonian showmen Boki 13, while one article was a column in which sex change was elaborated as a subject to further problematize other issues.

The following group in terms of being covered by the media are drug addicts and drug users. When electronic and print media treat a subject related to drug addiction or drug use most often these articles or editorials can be found in the section *Chronicle* (or variations such as *Black Chronicle*). The sections *Skopje*, *Macedonia* or *Current, World* and other sections follow.

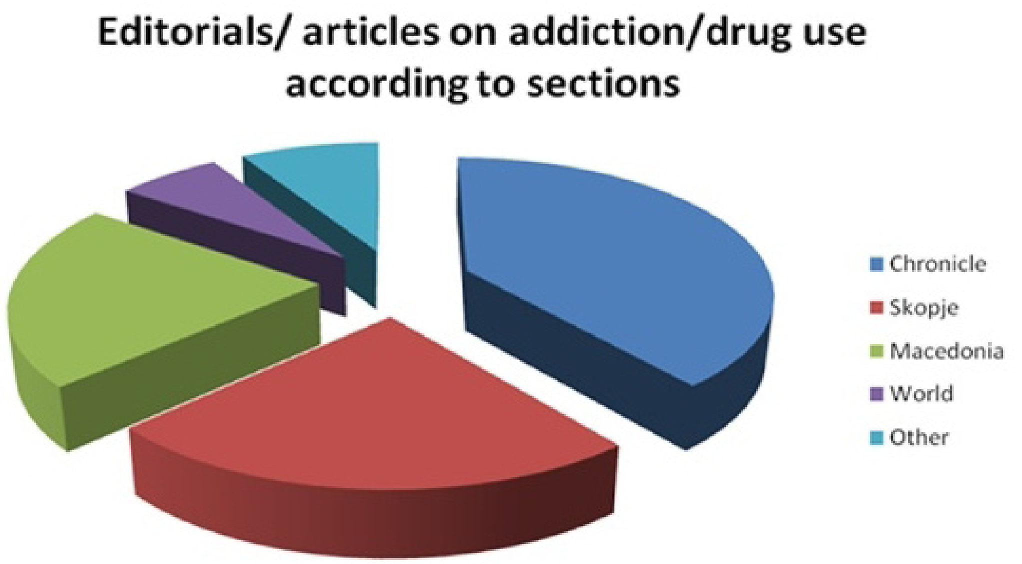

Sex work is a subject less covered by the media. Most often, it is present in the print media, and rarely in the electronic. Articles that treat subjects related to sex work in electronic and print media are found in sections like *Chronicle* (or the variation *Black Chronicle*), next are sections like *Entertainment* (or its variations *Crazy Planet, Fun* etc.), *Macedonia* or *Current* and other sections.

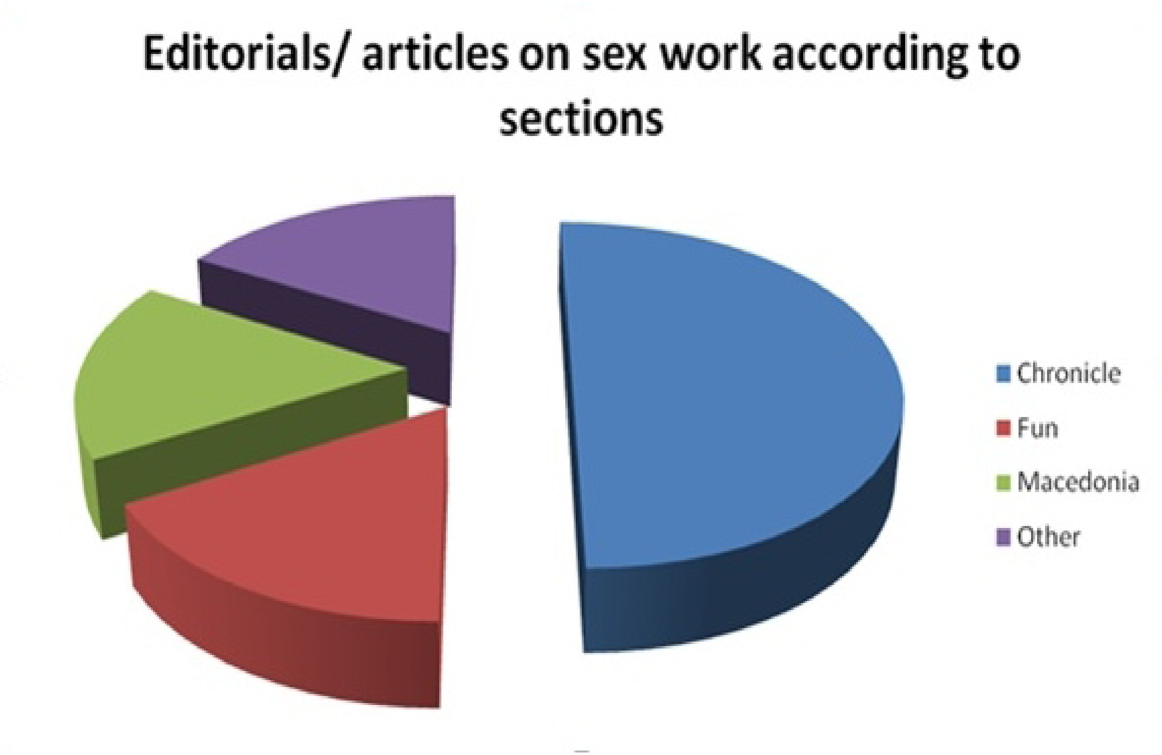

People living with HIV or subjects related to HIV/AIDS are the least covered by the media in comparison to subjects related to the other marginalized groups which where the focus of this research. Articles or editorials of electronic or print media related to a subject such as HIV are mostly found in sections like *Macedonia*. Then follow sections such as *Entertainment* (and variations such as *Glamour, Kaleidoscope*), *Health, Confession* and other.

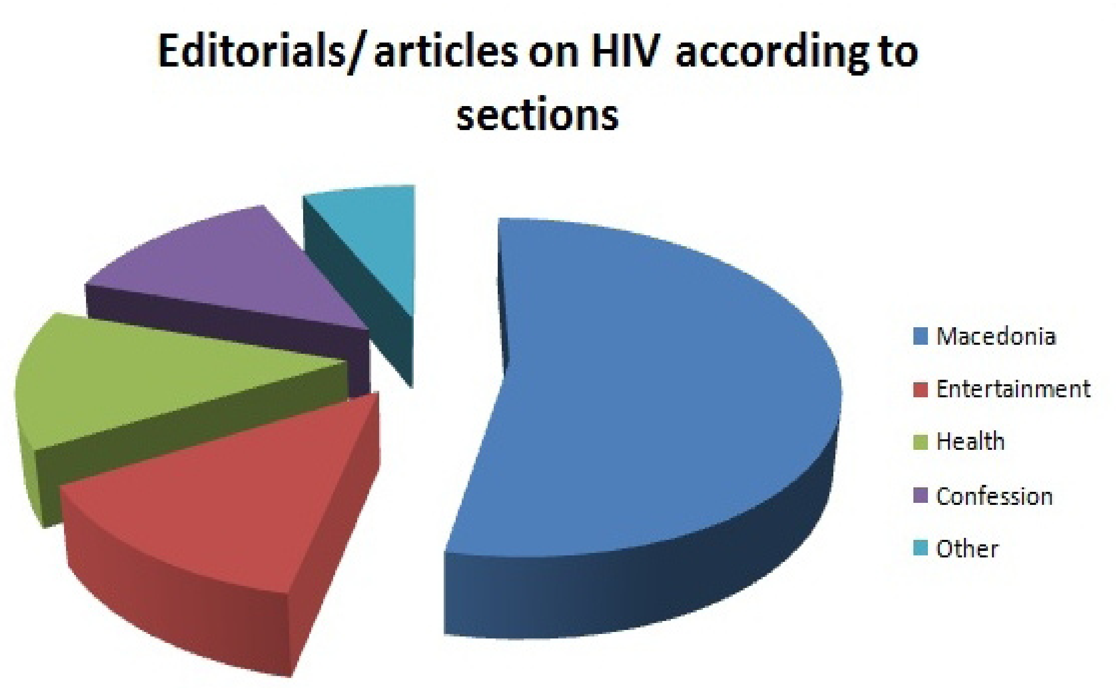

2. Linguistic Identification of Members of Marginalized Groups

Linguistic identification most often refers to evaluation and assessment, hence, the very use of certain terms implies a linguistic inclusion or linguistic exclusion of the identified persons. The most simple and common form of linguistic and rhetorical discrimination is to linguistically identify persons or groups with humiliating, offensive and derogative names. Linguistic exclusion is most often employed to conceal the persons responsible for certain discriminatory activities and bears obvious discriminatory consequences.[136]

During the media monitoring, the researchers concentrated on the following questions: How are members of marginalized groups called? How are they linguistically referred to? Which referential strategies are used by journalists and editors? Is the dignity and right to privacy of members of marginalized groups while reporting about them observed?

Members of marginalized groups are called and described in different manners depending on the context of the article/editorial. Regarding the linguistic identification of members of marginalized groups encompassed with our research, there is an obvious decline in the number of titles that explicitly employ humiliating, offensive and derogative names in comparison to previous years. However, although some journalists are of the opinion that there exists politically correct naming and description,[137] this optimistic attitude cannot be confirmed by the larger part of the analysis results.

2.1. Linguistic Identification of Drug Users and Drug Addicts

According to the journalists, drug users and drug addicts are mostly named in the media as “narco/drug-addicts” and this term is considered to be politically correct instead of the term “junkie” (’наркоман’), which has been revoked from use by most editorial stuff/desks. Journalists are aware that some media still use the term “junkie”, while they consider pejorative terms such as “druggie”, “dope-head“ and other similar terms to be present only in columns.

The research results indicate that most journalists and media still use the discriminatory terms “junkie” and “narcomania“, as well as the term “narco-addicts”, instead of the terms drug users and drug addicts. Most of the journalists are still not able to distinguish between drug addicts and drug users (even less so between users of soft and hard drugs), distinctions most often disregarded even in statistical reports of the Ministry of Interior.

Example 1: “Junkies drink methadone in a bus”

On June 27th, 2011 the daily newspaper “Vest” published an article titled “Junkies drink methadone in a bus”, in which the use of the discriminatory term “junky” dominates through out the text, even in the context of “Day centres for junkies”. Although the anonymous source at the Ministry of Health states that “the Ministry of Health has an idea to establish Centres for Prevention and Treatment of Drug Abuse in every municipality”, the journalist uses the discriminatory term “centre for junkies”. The text discloses the statement of a medical officer who quite explicitly refers to a patient; however the journalist doesn’t use the term “patient” for persons on methadone therapy anywhere in his text, but rather prefers the terms “junkies” and “narco-addicts”.[138] Such linguistic exclusion virtually conceals the persons responsible for discrimination (in terms of the failure to establish centres for methadone therapy in every municipality, which are not even mentioned in the text), but it presents the discriminated persons in a negative light, violates their dignity and their right to privacy (as patients). Drug users are further excluded by not having the opportunity to speak up in the media when subjects that concern the patients themselves are covered.

Example 2: "The number of children junkies grows…"

On June 26th 2011 the television "Alfa" on the news broadcasted an editorial entitled "The number of children junkies is growing, as is access to drugs". On April 4th 2011 "Vest" (in the section Black Chronicle) published an article with the title "The number of children junkies grows" and a subtitle "58 new narco-addicts in one year in Kumanovo".

In the first editorial the journalist uses the discriminatory terms "junkies" and "narcomania"[139] disregarding the fact that none of the sources (not the interviewed "heroin addict", nor the psychologist, nor the interviewed person from the Centre for Prevention and Treatment for Drug Abuse). The journalist also fails to distinguish between the terms "drug addicts" and "drug users".

Regarding the article entitled "The number of children junkies grows" the editor decided upon the sensationalistic and stigmatizing term "junkies", although the journalist in the text prefers the less discriminatory term "narco-addicts", borrowing it from the statement of her only source.[140] The article concludes with the shocking information that "approximately one hundred registered narco-addicts have passed away in the last ten years in Kumanovo". The use of the terms "junkies" and "narco-addicts" is an example of linguistic exclusion, which virtually conceals the responsibility of the health and state institutions on the death of hundreds drug addicts.

Example 3: "Nine thousands registered junkies…"

The daily newspaper "Vecer" published a text entitled "Nine thousands registered junkies take heroin", with a subtitle "Macedonia continues the fight against drugs" in the section Black Chronicle (March 30th 2011). The text relies mostly on police sources, the larger part of it referring to drug production (legal and illegal), drug trafficking, the fight against drug trafficking, also to criminal charges and confiscated amount of drugs etc.

A small portion of the text entitled "There are 9,000 narco-addicts in the country" suggests the Ministry of Health as a source stating that "9,000 drug users have been registered in the country". The information that from "9,000 drug users" (including marihuana users, the "most often abused drug") magically transformed into "9,000 narco-addicts", while the main title states "9,000 registered junkies" who "take heroin".

The sensationalistic title, the use of the discriminatory terms "junkies" and "narco-addicts", ignoring and confusing the expression "drug users" (from the information given by the Ministry of Health) with "narco-addicts" intentionally, as well as suggesting the "number of registered junkies" in the context of police statistics on drug production, drug trafficking and fight against drug trafficking are examples of linguistic identification and framing, which strengthen negative stereotypes and prejudices that instigate discrimination towards drug users.

Example 4: "NGO warns on the increase of narco-addicts"

On April 4th 2011the daily newspaper "Nova Makedonija" published an article entitled "NGO warns on the increase of narco-addicts". The titular message in the article is based on sources from "non-governmental institutions for fight against narcomania",[141] an expression allegedly borrowed from the representative of one such organization.[142]

The article informs the citizens on the state with drug addicts and illegal drug trafficking in the city of Skopje, without making a clear and essential distinction between these two completely different subjects. The article of this medium establishes a stigmatizing, insubstantial and based on prejudices correlation between drug addiction and crime.[143] At the same time, the article fails to make a clear distinction between drug dealers and drug addicts.[144]

The use of the stigmatizing term "narco-addicts" and naming the Association for promoting prevention, treatment and social inclusion of people using drugs as "non-governmental organization fighting against narcomania" indicates on a deliberate sustenance of discrimination and social exclusion of people addicted to drugs and people using drugs. Failing to make a distinction between the criminal act - unauthorized production and trade of narcotic drugs - and drug addiction is an attempt to stigmatize and exclude the members of this already marginalized group by way of insubstantial criminalization of the drug addiction. Criminalization of the drug addiction in the media sustains the birth of fear from persons addicted to drugs among the general public and supports stereotypes and prejudices that present these people as criminals and bullies.

2.2. Linguist Identification of LGBT Persons

According to journalists, most often the media uses the term "homosexuals", although as of lately they consider the term "gays" to be popular. The term "fagot" is rarely used, but the term "gay" is used to describe negative aspects of different maters. One of the journalists stressed that sometimes when writing about these groups in a negative context the offensive term "warm brothers/sisters" is intentionally used. Journalists consider that transsexuals and transgender persons are rarely covered.

The results of this research indicate to numerous examples of the offensive use of the term "fagot", as well as other referential strategies that violate the dignity of LGBT persons.

Examples 1: "The first fagot discovered"

The web portal "Taratur" on April 7th 2011 reported sensationally: "The first fagot has been discovered", referring to archaeological discoveries in the Czech Republic, where "the remains of the first man from the stone age believed to be homosexual" were excavated."[145] In the article, the archaeologists are quoted as experts for determination of sexual orientation of skeletons from the cooper age: "It is very likely that this man had different sexual orientation, i.e. that he was either homosexual or transvestite"[146] (statement of the Head of excavations Kamila Remisova Vesinova).

In the article, the "skeleton" is stigmatized as being "a fagot" because he was allegedly buried "in a manner characteristic for the burial of women at that time" and because it was obvious that "the remains belonged to a man, considered to be a woman by the natives". Such linguistic identification indicates that the journalist does not differentiate between sex and gender, or between sexual orientation and gender orientation (nor between the terms "transvestite" and "transsexual"), which as a consequence leads to discriminatory naming that strengthens the existing negative prejudices towards homosexuals and transgender people.

Example 2: "Fuckology"

In the column "Fuckology", published on May 30th, 2011 in "Vecer",[147] the author Dragan P. Latas explicitly employs the discriminatory term "fagots" in humiliating context: "This time even the fagots won't vote for him". The homophobic discourse of Latas is "crowned" with the heterosexist explanation of the key term in the column title: "Fuckology" teaches us that it's much better to sleep once with Snow White, than seven times with the dwarfs". Such referential strategies by the editor of "Vecer" are an open attack to the dignity of homosexuals.

Examples 3: "Gays and "batons"

The web portal "Plusinfo" published two sensationalistic titles: "400 batons for 200 gays!" (later retitled as "400 police officers will secure the gay parade in Split"), and "Chaos in Split: The gays took out their batons! (later re-named as "Chaos in Split: Homosexuals attacked by an organized group - 11.06.2011). The sensationalistic titles and photographs, as well as the "humoristic" association of "gays" with "police batons", defocuses the intention from the danger of violence (in the first title) and the real violence (in the second defocusing title), which misinforms that "gays" used violence ("batons"). The use of the term "parade" (in the context of "gay parade" or "pride parade") conceals the fact that the participants in the parade of pride wish to practice freely, without discrimination their right to peaceful protest just as other people.

Example 4: "Lepa Brena changes her sex"

The author of the column published in "Vecer" (07.04.2011) in one paragraph mixes up completely "sex or sexual orientation", sex change and "transvestites":

"So I will support the state in the decision to participate financially in sex change surgeries. Following this logic, I think we should reach the option that Macedonia, which beyond question is feminine, bears the masculine Macedon, so that everyone could call this country Macedonia or Macedon according to his/her sex or sexual orientation. Thus, the problems with Greece, EU and NATO will be solved in a visionary manner and finally the country will go forward into the anus (I mean the annals…) of Europe on the crotches of the new transvestites…"

The author of the column conceals his discriminatory relation towards members of sexual minorities behind mockery, humiliation and failure to discern between sex and gender identity and sexual orientation, between transsexuals and transvestites. In other of his columns, in the context of similar derogative "humoristic" style he uses the derogative terms "warm brothers" and "homos".[148]

Example 5: Dana- transvestite?

In few editorials on the "Eurovision" the participant Dana International was labelled as a transvestite: "The journalist, intending to confuse him, asked Vlatko this question, thinking that he won't chose Dana because she is a transvestite."[149] Although in another article she was linguistically identified as an "attractive female transsexual", in the title the female transsexual was renamed into "male transsexual" ("The male transsexual is back on Eurovision", Utrinski Vesnik, March 11th, 2011)". Not one of the articles mentioned that Dana's current name is Sharon, while most of the articles linguistically identified her with her name before the sex change. Thus, the title "Jaron Koen has been a woman for 20 years" (Vest, May 9th, 2011), not only linguistically misidentifies Sharon (Dana), but rather confuses the readers by naming her Jaron Koen, misinforming them that "he changed his sex 20 years ago, he became a woman and since then uses only the artistic name Dana International".

Failing to distinguish between a transsexual and transvestite and the sensationalistic identification of persons who have changed their sex solely with the name they had before the sex change strengthens the stereotypes and prejudices towards transsexuals and violates their dignity.

Example 6: "Eva Longoria is a lesbian", and "There are no 'gay moments' in "Romeo and Juliette"

In the sensationalistic title "Eva Longoria is a lesbian!?",[150] the actress was identified as a potential "lesbian" only because "she decided to act in a lesbian film". The play "Romeo and Juliette", in which the female roles are played by men, triggered controversial and sensationalistic titles: "There are no gay moments in Romeo and Juliet" (with the subtitle: the actor Oliver Mitkovski claims that the new premiere is straight")[151] and "We wear dresses but we are still men" (with the subtitle "Premiere of a completely male "Romeo and Juliette").[152] Although the two media events aren't related, the contrast and double standards are obvious. On one hand, the foreign actress is labelled as a "lesbian" only because she decided to act in a "lesbian film" (the comedy "No men"). On the other hand, the domestic play is identified as "straight" (in which "there are no gay moments"), although it is "advertised" with a sensationalistic conclusion: "Romeo will kiss a man instead of a woman!" By stressing and reinforcing the director's statement "there is no relation between homosexuality and travesty in the play" and the statement of one of the actors "there was nothing vulgar, no signs of travesty or gay moments" the article reinforces negative stereotypes and prejudices that a play with "gay moments" and "travesty" would be considered "vulgar" and socially inacceptable.

2.3. Linguistic Identification of Sex Workers and Sex Work

According to the journalists, the expression "sex work" is rarely used in the media since it is not treated as a work, i.e. as an individual choice of work. The most often used terms are "prostitute", "sluts", and the term "hooker" is present in some columns.[153]

The results of this research indicate on few examples of linguistic identification that violate the dignity of sex workers.

Example 1: "A lair of prostitution discovered…"

"Utrinski vesnik" on June 22nd, 2011 published the article "A lair of prostitution discovered in Karposh", relying on "information from the police investigation", according to which "the apartment rented by a woman from Gostivar on Branislav Nushic Street has been a lair of prostitution for more than a year, where all kinds of clients dropped by". The police expression "lair of prostitution", intensified in the title, favours the police version of the event and neglects the key moment that the police was called to protect the victims of violence who were beaten up by persons wearing masks. Most of the titles in the media completely neglected the violence against the women, favouring the police version of the event: "A `brothel` discovered in the centre of Skopje", "The `madam` of a Skopje public house arrested", "A woman-pimp in Skopje `services` around 150 clients", "The woman from Gostivar taken into custody for soliciting prostitution", "Custody for the woman-pimp"…

The newspaper "Vest", on June 22nd, 2011 published an article with a title "The police arrested bloody prostitutes" and a subtitle "A brothel discovered in an apartment in Karposh in Skopje". Although in the first sentence, the victims of violence who sought help from the police are called "sex workers", in the main title they are renamed as "bloody prostitutes". The text fails to focus on the violence against the sex workers, it doesn't question why the victims of violence were arrested after seeking police protection, but instead concludes paradoxically that "A brothel was discovered in an apartment in Karposh in Skopje".[154]

The linguistic identification of "bloody prostitutes" in the context of a "brothel discovered", conceals the police discrimination against the sex workers, who instead of being protected after reporting violence, were treated as criminals by the police officers.

The article "A woman from Gostivar owned a brothel in Skopje" (with the subtitle "Beaten prostitutes sought help from the state")[155] opens with the information that "The police discovered a brothel after two men wearing masks beat up the owner and few prostitutes who `worked` in a rented apartment…" The use of the term `worked` in quotation marks defocuses the attention of the problem of violence against sex workers, who further in the text are not treated as victims of violence, but as "cunning girls" and accomplices in crime. In the separate section "cunning girls" are statements of eyewitnesses who heard the conversation between the "police officers and the girls" that derogate the statements of the victims, thus concealing the discriminatory relation towards the women-victims of violence from the police.

Example 2: "A prostitute attacked and robbed…"

On May 3rd, 2011, "Utrinski Vesnik" in the section *Chronicle* published a short information "A prostitute attacked and robbed in Skopje": "A prostitute was attacked and robbed by clients in Skopje. The clients not only refused to pay for the service, but punched and kicked her because she asked them for money…" The short description of the case is based on information issued by the police, "which announced measures to discover the attacker". The "Utrinski Vesnik" editorial policy provides the readers with a space to leave comments, most of which were sexists and humiliating towards "prostitutes" and "prostitution", and defocus the attention from the problem of violence against the sex workers.[156] The comments questioning the linguistic identification of "prostitutes" were rare, i.e. comments that turn the attention towards the problem of violence and attackers most of whom remain unpunished.[157] Just as rare are titles in the section *Chronicle* that use the linguistic identification sex workers ("A sex worker beaten and robbed", "Dnevnik", 03.05.2011). In the title, "Prostitute robbed" ("Vreme", 03.05.2011), the focus is on the act of robbery, which diminishes the act of violence (being beaten up after the sex worker refused a service): "he tried to violate her, but after she refused, he took 25 Euros from her

by force, after which he punched and kicked her body and head, and at end chased her out of his vehicle."

Example 3: "The Parliament is a syphilitic divorcee…"

The column "The Parliament is a syphilitic divorcee wearing a democratic make up", criticizes the work of the Macedonian Parliament with the following expressions: "The national syphilis that spread that whore…", "The divorcee was an instrument for an institutional pogrom of the Macedonian existence…" (Globus, 19.04.2011, p. 82). Although by employing expressions such as "syphilitic divorcee" and "whore" the author linguistically identifies the Parliament, these labels violate the dignity of sex workers and contribute to stigma and discrimination against them.

Example 4: "Whores with dignity"

On April 6th, 2011 "Vecer", in the section *Photo-finish* published few photographs from Routers under the title "Whores with dignity". The photographs covered the event "Slutwalk Toronto", showing participants in the women's feminist movement that stood in defence of the rights of all women, in particular victims of violence, misogyny and homophobia. The linguistic identification of the protestants as "Whores with dignities", without explaining the reasons why the protestants adopted the term "whores", conceals the reason for their protest, which is presenting women victims of violence from man violators as "whores".

On June 20th, 2011 "Nova Makedonija" published the article "'The cheap' protested from Montreal to London", with a photograph of protestants holding banners "No means no", followed by the following sentence bellow "A victim can never be guilty, the protestants said". The article begins with the sentence "Thousands of women dressed cheap, like whores protested yesterday in many cities through out the world… because of a statement of a Canadian police officer, according to whom young women wouldn't be victims of sex assaults if they didn't dress like whores".[158] The incorrectly paraphrased statement and the assessment "the negligent statement of the police officer", diminishes the reported

statements of the protest participants that "the victim can never be guilty". Despite the strengthened linguistic identification "The cheap" and "The prostitutes" and the sensationalistic representation of the protestants, both texts do not address one of the key demands of the protestants- resignation from he British Justice Secretary Kenneth Clark, because of his dubious distinction between "real rape" and "date rape".

Example 5: "Dancers arrested", "prostitutes taken into custody"

The title "Dancers arrested" ("Vecer" - 03.07.2011) suggests that the police arrested "two Bulgarian and one Macedonian citizen" for being dancers, although the content of the article clarifies that "they were arrested by the police for working illegally".

The title "Gamblers and prostitutes taken into custody" (with the subtitle "The special police forces Alfa of the Ministry for Interior checked the identification papers of 6,000 citizens over a period of six months")[159] refers to the statistics of the Ministry, which "reveals that 178 persons were taken into custody by the Alfa officers on the grounds of breaking the pubic order and peace". Why the title places emphasize on gamblers and prostitutes is unclear, considering that from the 178 persons taken into custody, only "seven persons were detained for gambling, hazard games, prostitution and for use of a gun and pyrotechnics".

This manner of linguistic identification and representation, which completely fails to pose the question why were persons taken into custody for breaking the public order and peace, strengthens negative stereotypes against sex workers as criminals.

2.4 Linguistic Identification of People Living with HIV

Media constructions of concepts and the notion of HIV and AIDS depend a great deal on the manner of naming and the terminological distinction. Some of the journalists do not have a highly developed

sense as to the meaning of the processes of naming and terminological distinction for people living with HIV. The journalists rarely clarify the meaning of the acronyms HIV[160] and AIDS,[161] while often the word "aids" is used in small letters, as if it wasn't an acronym. In order to describe people living with HIV the following words are used most often: "people with HIV/AIDS", "persons with HIV/AIDS", persons infected with HIV",[162] "diseased with HIV and aids", "the ill from HIV and AIDS", "patients diseased with HIV/AIDS",[163] "carriers of the HIV virus" etc.

Bio-medical terminology often creates confusion among journalists, which is being reproduced via the power of the medium.

Example 1: The text "Refused treatment because of HIV positive status" (Vest, 6.04.2011), reports that our Coalition indicated to "the case of a 32-year old heavily ill drug addict, who wasn't admitted in any hospital because of being HIV positive." However, the Coalition's report contained no information on the HIV status. We indicated on a case when a medical care was not offered, and was conditioned with the demand for a medical confirmation of HIV status.

The gravest confusion is caused by media discourses that make no distinction between HIV and AIDS, or between a person with an HIV positive status and a person living with AIDS. Some texts may leave the impression to the reader that there is a disease called "HIV Aids" and that this disease is contagious like malaria or tuberculosis.

Example 2: The article "UN warns against the danger of non-contagious diseases" (section "Health") says: "Although the attention of the world public is turned towards contagious diseases such as HIV Aids, malaria and tuberculosis, new information indicate that non-contagious diseases in 2008 took 36 million human lives." Articles that allow professionals to clear the distinction between HIV and AIDS are rare.

Example 3: The article "Let's free ourselves from prejudices: "We aren't a plague"" ("24 Casa Zdravje", 23.05.2011, p. 9) contains a special frame "From HIV to AIDS in 7 to 10 years" disclosing the statement of Dr. Milena Stefanovic: "According to world statistics, it takes 7 to 9 years for the infection of an HIV-virus to develop into the stadium called AIDS".

3. Inclusion/Exclusion, Positive and Negative Stereotyping /de(legitimization)

Journalists and editors use various strategies for media representation of members of marginalized groups. During the monitoring of media contents, the researchers were focused on the following groups of questions, according to three types of media strategies:

- **Inclusive/exclusive strategies:** Are members of marginalized groups given adequate space in the media and are the reports on them sensationalistic? Are members of marginalized groups included or excluded when journalists write about them or about subjects closely related to them? What kind of strategies of media exclusion or marginalization can we identify?
- **Predicative strategies:** What kind of features, characteristics, qualities and distinctions are prescribed to members of marginalized groups (drug users, sex workers, LGBT-people, people living with AIDS)? During their presentation, are positive or negative features, characteristics, qualities and distinctions dominant? What is the perspective when expressing such attributes and are they intensified or weakened?
- **Argumentative strategies and (de)legitimating strategies:** When reporting about members of marginalized groups, which are the prevalent arguments (or schemes of argumentation): those that legitimize the fight against discrimination, or those that justify or legitimize exclusion, discrimination and suppression of drug users, sex workers, LGBT people, people living with HIV? From which perspective are these arguments and (de)legitimating strategies expressed and are they intensified or weakened?

3.1. Inclusive/exclusive strategies

Although the media in 2011 broadcasted a considerable number of contents, directly concerning human rights and the needs of members of marginalized groups, the voice of LGBT people, drug users, sex workers and people living with HIV wasn't adequately represented in the media. The journalists pointed that when writing for members of marginalized groups most often they take statements from the spokespersons of the Ministry of Interior, sociologists, psychologists, human rights experts and

activists or representatives from the NGO sector, while it is very difficult to receive statements from members of marginalized groups . Journalists think that subjects related to marginalized communities are represented in the media only on special occasions (when presenting results from a research or press-conference of some NGOS's), if writing in a negative context, or if an incident has happened or the story is sensationalistic.[164]

3.1.1. Sensationalistic representation and threatening

Although, in principle, the manner of reporting on members of vulnerable groups should be free from sensationalism, according to the journalists, the sensationalistic approach is customary and inevitable whenever writing about members from marginalized groups. Some journalists claim that sensationalism is not necessarily a reason for negative representation of these communities.[165] On certain occasions, the sensationalistic approach is noticeable whenever writing about diseases or court proceedings, despite Article 8 from the "Codex of the Journalists of Macedonia" which entails that "the manner of informing in cases of (...) diseases, court proceedings has to be freed from sensationalism".

Sensationalism towards LGBT people

Example 1: pre-election sensationalism
At the official start of the election campaign, on May 15th 2011, the newspaper "Vecer" sensationally published the cover story on the front page: "Shekerinska won't open factories, but will protect the

homosexuals"![166] The sensationalist media attacks at politicians who defend the rights of homosexuals encourage discrimination and social exclusion.

Example 2: Pre-Eurovision sensationalism
On the front page of "Vest" (09.05.2011), the cover title under the photography of the singer "Dana International" is the statement of the Macedonian representative at the Eurovision Vlatko Ilievski: "I won't forgive even Dana".[167] The sensationalistic representation of Dana's sexuality, followed by a sensationalistic focus on her birth name (before the sex change), and the ignorance of her personal name

(Sheron Koen), strengthens the negative stereotypes towards transsexuals and encourages disrespect towards their sexual privacy and the right to change of the personal name, as a human right.

Example 3: "Boki 13 changes his sex "
After the sensationalistic title "Lepa Brena changes her sex" (column in "Vecer"- 07.04.2011), on May 09th 2011, many media sensationally announced the news "Boki 13 changes his sex", published in "Netpres", distributed by the Serbian newspaper "Blic". The same day, the portal "Kurir" published the news "Boki 13 changes his sex, only not in female". The sensationalistic identification of transsexuals with transvestites encourages transphobia towards transgender people, as obvious by the published non-tolerant comments on the electronic edition of "Vecer".[168]

Sensationalism towards sex workers
The sensationalistic titles ""A lair of prostitution discovered in Karposh" (Utrinski vesnik, 22.06.2011) and "A brothel discovered in the centre of Skopje" (Nova Makedonija, 22.06.2011), prefer the police version of the event, ignoring the violence on the sex workers that asked for protection from the police after the incursion of two bullies wearing masks in their apartment. On the other hand, similar sensationalistic approach occurs in the article "A brothel discovered in the center of Ohrid, "A Madame from Bulgaria detained ("Vest", 8.03.2011), and in the editorial "A Bulgarian woman had a brothel in the centre of Ohrid" (Sitel, 07.03.2011). In these media contents, the sensationalistic approach neglects the crucial differences (between prostitution, intermediating in prostitution, forced prostitution and man

hutrafficking) and encourages stigmatization of sex workers.

Sensationalism towards drug addicts
Using discourses of fear and shock while thematizing the drug problem influences the construction and formation of public perception of addicts. The media production of discourses on the evil, danger and mortality, as well as ignoring the successful personal stories and experiences from cure and treatment of former addicts strengthens the stereotypic image of the drug addicts and users as “lost souls” and supports the famous myth on the impossibility to cure addiction. Examples for such sensationalism can be find in the article “The number of children junkies grows”[169] as well as the article with sensationalistic title “The youngest drug addict is just 11 years old“.[170]

Sensationalism regarding HIV/AIDS
The manners in which AIDS is constructed by the media as a disease, often followed by sensationalistic representation and threatening.[171] Although the sensationalistic representation and threatening wasn’t noticeable as in the previous years, few examples can be numbered. The sensational title “The risk of heart diseases grows with HIV”,[172] refers to scientific study which demonstrated “the relation between HIV and heart failure...”. Although the short informative text resembles other texts written in a “scientific-educational” style, the conclusion is threatening: “During the seven years of research, 186 respondents had heart failure”.[173]
The sensationalistic article “A new cure against aids” begins with an exclamation sentence “Aids can be cured too!”, a news which “of course will bring joy to million people around the world”. After the dogmatic encouraging claims at the beginning of the article,[174] follow discouraging information: the medical procedure is “a difficult surgery, demands for a corresponding donor and carries a certain death risk”, and “... experts aren’t quite sure that Braun is 100 percents cured...” In the conclusion of the short text, HIV is described sensationally as the “cholera of the modern times”, while the confusing identification of HIV with AIDS culminates in the final “consoling” point: “not every person carrier has to necessarily to be diseased with this disease”.

3.1.2. Ignoring by the media and harassment

Very often the problems and needs of members of marginalized groups remain in the zone of media invisibility because of intentional ignoring by the journalists or the media. Although journalists and media should not ignore the problems and needs of members of marginalized groups, particularly in cases when there are serious incidents of violation of their human rights, media ignoring is a common occurrence.

Example 1: Media ignoring and marginalizing of the calls for fight against homophobia and transphobia
The statement by the Macedonian Helsinki Committee “Homophobia became a state politics in the Republic of Macedonia”, published on May 17th, was ignored by the larger part of the media.[175] Inconsiderable part of the media reported about the Coalition’s press conference at the Macedonia Square, on the occasion of the International Day for Fight against Homophobia and Transphobia, followed by an outdoors exhibition, “Images against Homophobia”.
Although the message, “Homophobia is the state politics in Macedonia” was reported during promotion of the report of the Council of Europe on June 2011 (“Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe“), only one medium reported the message,[176] while the disturbing information on the condition in Macedonia were ignored by the media.

Example 2: Patients treated from addiction ignored by the media
Most of the media reported on the pre-electoral intentions of the Mayor of Kisela Voda Municipality on the dislocation of the Centre for Addicts in Kisela Voda and the construction of a new community centre that would treat only patients from Kisela Voda.[177] All published articles reported the mayor’s statement, the citizen’s opinions, or opinions of experts, however not one article reported the opinion of the persons treated in Kisela Voda. The patients’ voice from the Centre of addictions in Kisela Voda didn’t reach the media even after an inconsiderable part of the media reported on the citizens’ petition against the idea of the day centre in Kisela Voda near a school and kindergarten.[178] Not one of the patients concerned with the project “dislocation”, nor the NGO’s that deal with harm reduction, were consulted by

the journalist, one of the rare who dared to do research on why the projected addiction centres aren't opened in the Skopje municipalities.[179]

Example 3: Marginalization of death cases of prisoners treated from addiction
Within the research period, part of the media reported the news of two death cases of addicts in the Skopje prison "Idrizovo". The first death case was reported by the daily newspapers Shpic[180] and Utrinski Vesnik,[181] while Shpic[182] published an interview with the father of the deceased prisoner afterwards. The second death case was reported by the daily newspapers Vreme,[183] Vecer,[184] Utrinski Vesnik,[185] Dnevnik,[186] Nova Makedonija,[187] Lajme,[188] Coha.[189]

The media coverage of both cases in the greatest part was simply a short coverage of the news, without any interest in the problematic circumstances of the death, as well as the responsibility of the competent institutions and subjects. The bigger part of the media articles and journalists did not pose the question how is it possible to overdose in a prison, with a therapy that should be administered in strictly controlled conditions and quantity, and how is it possible that there is an illegal drug market in a penitentiary.[190]
Unfortunately, the journalists rarely problematize official reports and statements in which very often death circumstances are marginalized, while information on the criminal and medical files of the convicts-patients are pointed out. Even less often do journalists dare to ask the key questions and ask for responsibility in the cases of suspicious death of prisoners-patients on methadone therapy.[191]

Example 4: Ignoring the sex workers regarding subjects that highly concern them
Sex workers are ignored by the media even in articles on subjects that mostly concern their rights, such as "legalization of prostitution". The statement of sex workers, or their registered associations "Star", are absent even in the cover title "Buy a studio apartment in one month with prostitution" (Globus, 17.05.2011), even though there was the remark "Legalization of this activity is mostly talked about in the circles of prostitutes". Even in the cover title "Third attempt to legalize prostitution" (Vest, 25.08.2011) on the subject of the draft-law proposed by a member of parliament, statements from a sex worker and the citizens' association are missing.

Example 5: Ignoring the problems of people living with HIV
People living with HIV in the Republic of Macedonia with great pleasure welcomed the written address of the President of the Republic of Macedonia, Mr. Gjorgje Ivanov to the Macedonian public in the column "Macedonia is prepared to contribute to the global intentions for dealing with aids".[192] In the column, the President supported "the efforts for strengthening the national response to HIV and aids", promising to give his most "honest efforts and contribution to the fight against stigma and discrimination towards persons living with HIV and aids". He called all the citizens to "have understanding and give hand to the carriers of HIV or have aids and help them in leading a normal and productive life".

Unfortunately, the journalists didn't dip their quails in the challenges, disappointments and numerous problems[193] indicated by the persons living with HIV in the open letter, although it is a perfect start for a investigative and engaging journalism.

3.1.3. Media Inclusion

Although the media more and more consider (themselves) to be agents of social inclusion, in our country media contents that strive to present in non-sensational manner the problems of members of marginalized groups are very rare.

Example 1: Confession in: "In someone else's skin"
Although the subject of "sex change" has become favourite target of the media sensationalists, the article "In someone else's skin" (Forum, 12.08.2011) attempts to present the problems of Macedonian transsexuals from their view point, while respecting the ethical code (which enforces that the manner of informing about medical cases be void of sensationalism). The problems with violence and discrimina tion that the Macedonian citizens are facing upon a decision for sex change are emphasized with the personal stories, while the photographs include two key points: "Surgical sex change is not performed in Macedonia", and "Society has rejected sex change".

Example 2: "Confession; living with AIDS"
The journalist of the publication "24 Casa Zdravje" in two sequences successfully privileges the view-point of people living with HIV, disclosing their problems by a combination of confession, experts' statements and experiences of activists of "Zaedno posilni" (the first working group for support and self-help of people living with HIV, within the frames of the NGO HERA).

3.2. Predicative Strategies

3.2.1. Criminalization of drug users and sex workers

According to the journalists, the interest in arrests manifested by editors and the general public is the main reason that sex workers and drug users are discussed in a negative context, after every raid carried out by the police. In this way, the media distinguish themselves, and also maintain the negative stereo-types, because drug users and sex workers are portrayed as criminals or persons breaking the law.[194]
Sex work is not treated as work by the media (i.e. an individual choice of work), rather most often as a form of crime. Although prostitution (as well as leasing apartments for prostitution) is not a criminal act, but a violation against the public order and peace,[195] the journalists most often reveal the police reports in which sex workers are presented as criminals. Although "taking narcotic drugs and psycho-tropic substances" is also only a violation against the public peace and order, when informing the police reports, journalists very often portray drug users, even patients-drug addicts as criminals.
A concerning factor is that the journalists rarely attempt to question the police reports in which drug users and sex workers are presented as criminals, even when seeking protection precisely by the police in cases when their rights are violated.

Example 1: Criminalization of addicts
The daily newspaper Vreme, on 20. 04. 2011, in the section Chronicle published an article entitled, "The youngest narco-addict is only 11". The subject of the article is the increasing trend of "narco-addicts" and the decrease in their age, while the possibilities for addiction treatment aren't a subject at all. The following passage is very concerning: "Narco-addicts, according to the experts, when in a stadium of

crisis are very often the perpetrators, motivated by the need for money. According to the police last year there were 590 criminal acts carried out by addicts".
The criminalization of the addiction by way of such discriminatory discourses has serious consequenc-es on health and social politics, above all to the public perception of the drug related problem, which is alarming problem that should be dealt with by the police, not the health or social system. This media article introduces a correlation between drug addiction and crime, which is stigmatizing,insubstantial and prejudiced based. Drug addiction is not a criminal act, but an addiction disease, classified as a disease according to the World Health Organization, therefore, drug addiction should be dealt with by health and social workers, not police officers.[196]
Identifying addicts with criminals is a discriminatory strategy and speech that stigmatized and excludes the members of this marginalized group. Drug addicts are persons in need of health protection, and under no circumstances should they be stigmatized negatively as criminals.

Example 2: Criminalization of sex workers
The article "The police arrested bloody prostitutes" ("Vest", 22.06.2011) portrays sex workers as crimi-nals that should be arrested, even though: 1) they are victims of violence who sought protection from the police; 2) it isn't a case of arrest on the ground of "prostitution" (which is a violation, not a crimi-nal act), but for suspicion of "intermediating in prostitution". Some media completely ignore violence against sex workers and their appeals to the police, reporting only the police version according to which "A team of the Skopje police forces, after having undertaken prior operative measures and docu-mented information, arrested a 37- years old woman from Gostivar on the ground of a crime related to intermediating in prostitution" ("A brothel discovered in the centre of Skopje", Nova Makedonija, 22.06.2011). The media portrayal of victims of violence as criminals, and the media-police ignoring the problem with violence against sex workers is reflected in a reader's comment regarding the article "Beaten prostitutes sought help from the state: A woman from Gostivar owned a brothel in Skopje": "It isn't important that they were beaten up- what's important is that they were prostitutes."

3.2.2. Pathologization/De-pathologization of homosexuality

Last year there was an aggressive trend of pathologizing homosexuality, instigated by the media highlighting the statements of members of parliament, the medical "experts" of VMRO-DPMNE ("homosexuality is a disease" –Ginev, MD.) and the lawsuit of the "experts" in "Pedagogy" against Irena Cvetkovic (prompted by the public criticizing of their textbook where homosexuals and lesbians are portrayed as participants in a "degenerated, not natural and …abnormal sex life…persons with psychical difficulties and impediments").[197]

We can say that the trend of de-pathologization of homosexuality began in 2011, prompted by the media reactions after the court decision, which dismissed the lawsuit by the authors of "Pedagogy",[198] particularly after the decision of the Commission for Protection against Discrimination, which recommended that the disputed excerptions of the textbook be changed.[199] Although most media focused on the decision to revise the textbook,[200] some attempted to distort the information: "The CPD demanded an immediate revision of the textbook for third year-students: from the entire "Pedagogy" they are frustrated only by the sex" ("Vecer").
For change in the discourse- from aggressive homophobic discourse attacking the attacked,[201] to discourse that analyzes the attitude of aggressive homophobes- contributed not only the court decision and the decision of the Commission for Protection against Discrimination, but also certain articles of specialized medical persons. For instance the author of the article "When you hate someone irrationally"[202] gives advice to homophobes (persons that irrationally hate homosexuals) to seek expert's psychological help in order not to allow irrational hatred, which is an "unhealthy emotion" to "pass into aggression and manifest itself towards people that did nothing to cause this aggression". The author of the analysis "The establishment convinced that homosexuality is a disease" ("Focus", April), considers homosexuality as normal, attempting to make homophobia pathological.[203]

3.2.3. Stereotyping and (de)legitimizing HIV/AIDS

Media presentation of AIDS as the "cholera of the modern times" resembles the early reports from few decades ago, which misled the readers to believe that AIDS is very contagious disease and it is transmitted like the flu.[204] Associating AIDS with deathly diseases ("cholera", "plague"), is related to the public prejudice addressed in the title: "Let's free ourselves from prejudices: We aren't a plague".[205]
Still, not only uninformed journalists contribute to negative stereotyping and mythologizing, rather some experts who are granted space in the health sections of the newspapers. For example, in the section "Dermatology" there is inadequate and incomplete information on the preventive measures for protection from "Diseases transmitted by sexual intercourse", among which are "viral infections such as those caused by the human immunodeficiency virus HIV": "Preventive measures of protection is the best way to deal with STD- infections, i.e. to avoid sexual intercourse with infected person".[206]

Regarding such incompetent advises for prevention of STD, the media articles that recommend use of condom as means for prevention are welcomed. For example, in the article "To health with a condom"[207] a popular singer stresses that: "For four years now I've been spreading the word of using condoms" and that "it is stupid to propagate sexually reproductive health and not take care of yourself, right?" In this context, particularly important are the de-mythologizing articles, which state that the responsibility for using measures for prevention is on the part of everyone practicing sex, independently from the HIV-status.[208]

3.2.4. Moralizing

According to journalists, traditional moral values originating from religion, but also traditional practices (such as marriage and reproduction), encourage marginalization, discrimination and social exclusion of members of some marginalized groups. According to them, the right conservative ideology influences the establishment, strengthening and maintaining negative stereotypes and prejudices.
Example 1: Discriminatory moralizing over Christmas and Easter
The surge of Christian moralizing discourse had a strong response in the media after the Christmas

"evolutionary" messages of the archbishop of the Macedonian Orthodox Church[209] and the "news" that "MOC has a cure for homosexuals" (Nova Makedonija, 03.02.2011).[210] however, the media ignored the explicit discriminatory messages from the Easter Gospel of the metropolitan Petar, published in the websites of MOC.[211]

Example 2: Addiction treatment in a monastery for nuns
The Christian moralizing discourse is predominant in the article "St. George the Conqueror cures a narco-addict",[212] while the monastery is promoted as a successful healing place for drug addiction, which is portrayed as the "Flood".[214] The monastery is presented as a "clinic" that offers "salvation from drug addiction" and "resurrection" for the cured girls.[215] Taking drugs is presented as a "sin", and the sister explains the successful therapy by "repenting". [216]
The article does not question the practices of "treatment" in the monastery, and the question of whether the monastery is a competent institution to cure addictions or a place where the criminal act quackery is practices does not arise at all.

Example 3: "Fight against the vices"
The conservative moralizing discourse warning against the danger of "vices" is increasingly present in the media. For example, in the article "How it feels to be young in 2011" (Nova Makedonija, 12.08.2011), reaching for drugs, alcohol and prostitution is described as "deviant occurrences" and "yielding to vices". In the article "Ohrid gradually becomes Amsterdam" (Nova Makedonija, 29. 04. 2011) "the contact with drugs in Ohrid" is described as a vice "lurking over pupils from elementary schools". In the article "Replace the syringe with a shovel" (Utrinski vesnik, 11.04.2011) drug addiction is described as the entrance to the claws of evil, taking a detour from the right road- a vice that must be left behind. The moralizing media discourses against "vices" are related to the political discourse of eliminating the vices of the ruling conservative party.[217]
Such moralizing discourses strengthen the negative stereotypes towards members of marginalized communities and encourage stigmatization and social exclusion.

3.3. Argumentative and (de)legitimizing strategies

The relation between stereotyping and argumentation is not always clearly distinguished. On one hand, stereotypes and prejudices can be detected as cases of false generalization, and on the other hand, often we can identify prejudices as premises used in the process of deduction. Consequently, most of the cases we analyzed in the second chapter can be examined also as examples for argumentative or (de) legitimizing strategies.

3.3.1. Sensationalistic argumentation for "legalization of prostitution"

The front cover article "Buy a studio apartment in one month with prostitution" (Globus, 17.05.2011) lists number of arguments for legalization of prostitution, as well as gains from the legalization. The key argument is financial ("the topos of finances")[218] from the viewpoint of the state interests, which are endangered with the fact that the state is forced to go into debt, instead of acquiring the money in a form of taxes from prostitution. According to the author, those against prostitution manifest "false moral, because legalization of prostitution does not mean it being approved or stimulated", rather it is "the only way that this social occurrence can be placed under control and the state can fight with the crime in this subculture".
The author cites number of alerts from experts (without citing their names) "that legalization of prostitution can have a great benefit": it will become possible to establish health control of persons working as prostitutes, the number of illegal persons will decrease…the population will be protected from sexually transmitted diseases, most of all aids, the children will be protected from sexual exploitation, the budget expenses for fight against prostitution will decrease because the activity will be legally regulated."
The front cover article "The parliament member Samka Ibraimovski with a draft-law: Third attempt to legalize prostitution" (Vest, 25.08.2011), also exposes the arguments of the proposer, who introduces the fact that "it is better to control and monitor prostitution than simply be silent about it and pretend it does not exist": "According to Ibraimovski, the benefit of legalizing prostitution will be multiple, because the state will control it, collect tax, and the workers will have regular medical examinations."

The author of the text elucidates the contra-arguments of the representatives of the ruling party, stating why “such thing will never pass in the Parliament”: “according to them, legalizing prostitution will lead to increase in the white slavery trading and other criminal acts.”
Both texts were published on the front cover, without an attempt to reach deeper in the subject, without explaining what sort of legalization is discussed, and what would the consequences be from such legalization.[219]

3.3.2. Sensationalistic generalizations of individual cases

The sensationalistic article “Junkies drink methadone in a bus” (Vest, 27.06.2011) draws a conclusion that refers to junkies, although a patient was seen and photographed taking therapy in a city bus in Skopje in only one case.
Contrary to the sensationalistic conclusion of the title, the conveyed analogy on the NGO’s representative is not intensified, although it is the voice of criticism towards the tendency of taking therapy in public place to be stigmatized: “The fact that the addict drank methadone in a bus is nothing to worry about. It is similar to diabetic taking insulin in a public place”.

3.3.3. In search of responsibility for not opening day centers for treating addicts

The article “Local authorities avoid to determine locations for day centres: They run from the addicts like from a plague” (Vreme, 05.05.2011) is one of the rare research articles to follow the scheme of argumentation “topos of responsibility”.[220] Following the case “dislocation”, the article is a serious attempt to forcibly open the abovementioned question on treating addicts, bearing in mind the greater picture, not only in Kisela Voda. The beginning opens with information of the Ministry of Health to all the municipalities to find an object on their territory “in which a day centre for treating narco-addicts will be established”, a call to which none of the Skopje municipalities have answered. Furthermore, the journalist had contacted relevant persons from seven municipalities within the city of Skopje and reported their statements, which clearly express the tendency to avoid responsibility and the invalid arguments for not implementing the decision. The most common arguments are that the municipalities

do not have appropriate spaces, but not one of the municipality did not argument on the impossibility to find an appropriate space for establishing a day centre for treatment. Some of the mayors attempted to transfer responsibility to central level or to the city of Skopje. Some suggested other ways for realizing the treatment. The reported statements undoubtedly portray the lack of concern of the local authorities for part of their population which is in need of medical care.[221]

3.3.4. Media accent on discrimination against homosexuals

The key conclusion in the title “90% of the citizens against homosexuals” (Vest, 23/24.05.2011) of the article derives from the survey of the Macedonian Centre for International Cooperation (MCIC) that “Homosexuality in Macedonia is not justified by 90% of the citizens “.
The conclusion “90% of the citizens against homosexuals” stands no ground in the survey,[222] an the sensationalistic title-conclusion can be interpreted as a form of argumentum ad populum. Hereupon, it

is quite unclear why the percentage relevant to the homosexuals is accentuated in the title , when the content clearly conveys that the percentage of disapproving other occurrences is larger in the survey: “According to the survey the biggest disapproval is towards suicide (98,5%),taking light drugs (96,7%) and prostitution (94,8%).“
Taking out of context and accentuating statistic information from surveys and research, without any critical review of them, often contributes to strengthening the negative stereotypes and discriminatory attitudes of the hetero-patriarchal majority towards sexual and other minorities.

3.3.5. Media minimization of violence and delegitimizing the victims of violence in the “gay parade” in Split

The article “First, and maybe last parade in Split: Violence with fascist salutes!” (Vecer, 12.06.2011) begins with reporting the following police statistics: “In the first gay parade, and maybe the last in Split, ten people were hurt, two of them police officers and two journalists, while 137 persons, 25 of whom

are under-aged, stated the local police, which managed to prevent true violence and bloodshed."
With such media presentation, "two police officers and two journalists" are presented as victims of violence, while ignoring the fact that the main victims of violence were the persons with different sexual orientation and those who supported their right to peaceful gathering and protest. The journalists legitimize "the local police, which managed to prevent true violence and blushed", suggesting that what happened was not "true violence and bloodshed". Such strategies minimize discrimination and violence over persons that practiced their human right to peaceful gathering, while they themselves are not presented as victims, rather as instigators of violence.

3.3.6. Legitimization of the fight against violence over homosexuals

The article "Stop violence over homosexuals" (Vest, 18.05.2011) begins with the conclusion that "Macedonia is on the very bottom on the list of European countries regarding respect of equality of homosexuals". The text refers to "the street exhibition on the International Day against Homophobia", publishing photo with the caption: "With photos in the hands demonstrating the violence over this

population, the citizens were asked to accept them as equal".
Apart from the web portal "Okno", which covered the entire exhibition ("International Day for Fight against Homophobia and Transphobia, 17.05.2011), a few other media focused on the ironic presentation of the plaques for gratitude.[223]

3.3.7. Delegitimization of methadone therapy

The article "They replaced strong brandy with light drugs" ("Nova Makedonija", 28. 04. 2011) reports the following information from the police: "Heroin is less sold on the black market in Tikvesh. According to information issued by the police, the decreased demand is due to the established methadone centre, where the narco-addicts receive daily free therapy".
Placing the word therapy in quotation marks delegitimizes the methadone addiction treatment, promotes methadone therapy as a replacement for one drug with another and thus delegitimize drug addicts

as patients. Such arguments strengthen the negative stereotypes towards drug addicts as "criminals", encourages discrimination towards patients on methadone therapy and undermine the medical efforts for successful treatment.

3.3.8. Attempt for media legitimization of homophobia

The article "Seventh issue of the "moto-festival" in Skopje: Kale is going to resound with motors and music" (Vreme, 10.06.2011), in its sub-title "We don't discriminate, these are only messages and jokes", the journalist gives space to the festival organizer to "explain" the signs on the poster that "prohibits gay-sex, cattle, dogs". According to the journalist, the organizer explained how "the signs are used on the poster not with the goal to discriminate, rather they should convey a message and jokes": "The sign that certain people interpret as homophobic should in fact clarify that people have to act seemly on this event. We don't intend to interfere in someone's private life."
Framing "We don't discriminate, these are only messages and jokes", privileges and legitimizes the viewpoint of the festival organizer, who has already stated before discriminatory and homophobic contents on a poster.[224] In other words, discrimination is legitimized by transforming the act of discrimina tion into a "joke", and ignoring the official reaction from the City of Skopje, who "after the publication of the promotion posters for the motor-festival reacted immediately to the organizer of the manifestation, demanding that the quoted examples of discrimination be removed".

3.3.9. Media focus on discrimination and violence against transsexuals

After the cover story "A man from Tetovo is the first Macedonian to change his sex: I will kill myself if I don't become a woman" (Vest, 22.08.2011), there was a sequel "Violence over the first Macedonian transsexual who spoke publically that from a man wants to become a woman: Ivana beaten up in a Tetovo park" ("Vest", 31.08.2011). In the first article the journalist focuses on the problem of discrimination, and in the second on the problem of violence that had occurred after the cover story was published: "The transsexual from Tetovo, who told his life story for "Vest" under the pseudonym Ivana, was

beaten up", and that "the attacker confessed the incident". Still the article legitimizes the police explanation that "the suspected for violence" had a "motive for the fight".
The Coalition salutes the journalist's efforts for police protection of members of marginalized groups in cases of violence.

3.3.10. Deligitimizing homophobia

In the article "The establishment is convinced that homosexuality is a disease" (Focus, April), the author attempts to give arguments for the thesis that homosexuality is not dangerous for personality, rather that society is dangerous for the health of LGBT citizens. The author uses argumentation strategy with scientific arguments to pathologize the aggressive political will that insists on pathologizing homosexuality, also with the use of scientific arguments.[225]

3.3.11. "Acknowledgement" from Janko Ilkovski

The motive behind the column "Spasiba" is the ironic gratitude that the Coalition paid to its author Janko Ilkovski for best column in which he defended "the cause that the state pays participation in sex change surgeries", for the column "Lepa Brena changes her sex." The column, intended to be an ironic reaction, attempts to underestimate the process of making a political issue from sexual orientation with the help of argumentation schemes:

1. The fact that on the action that took place on Square Macedonia on May 17th appeared less gay people than the number of those he himself knows personally, the author of the column uses as a proof for the insufficient problems of the LGBT population in Macedonia.[226]

2. Sexual orientation is not a public, but a private question: "I ask my gay friend who joined me at a table with his boyfriend why he didn't go to the protest. And he says to me, are you out of your mind? It's embarrassing and rude to tell someone what I do in the bedroom, it is my private matter."

3. Homosexuals (the author's friends) do not need activists and visibility because: a) the Law is equal for everyone ("the right to court access, and whoever errs will be judged. The law is equal for everyone, right?") b) they do not want to be politically abused and manipulated ("…we are no fools to be in someone else's agenda, we are not to stupid").

For more exhausting discursive analysis of Ilkovski's argumentation strategies (the attempt to de-legitimize LGBT activism, and legitimate his personal homophobia) see in the analysis "De-legitimization of Activism and the Dilemma of Integration or Assimilation".

NOTES

[135]The following television stations: A1, Sitel, chanel 5, Alfa, Telma, Alsat, MTV 1 and MTV 2, as well as the websites that publish news related to our subject of interest. The following print media were monitored: the daily newspapers Dnevnik, Utrinski Vesnik, Vest, Nova Makedonija, Vecer, Shpic and Vreme and the weekly magazines Forum, Fokus and Globus.

[136]See in referential and predicative strategies: Reisigl & Wodak, 2001, p. 45.

[137]Some of the journalists-participants in the first focus group emphasized the hypocrisy of their editors, but also of the journalists regarding "political correctness". Namely, according to them, some journalists and editors professionally abide by the standards when writing on these subjects, still their private attitude is completely different, mostly non-tolerant and discriminatory. It is precisely because of this that subjects related to marginalized groups are rarely researched or thoroughly investigated in the media.

[138]"Skopje has no day centers for treatment of narco-addicts".

[139]"Narcomania in the Tetovo region is increasing, while the age range is decreasing".

[140]"The largest increase of narco-addicts is at the age of eighteen, which is something to be concerned about. One child is not even 15 years old, while 9 persons were minors, in the age range from 15 to 17 years. From 912 in total, 564 are Macedonians, 222 Albanians and 130 belong to the other nationalities. The most common use is that of heroin", stated Violeta Bogdanovska, Chief of the Department for Prevention at the Sector of Interior in Kumanovo ".

[141]"The quantity of seized narcotics in Skopje is a signal that the police fail to discover and prevent drug trafficking, the NGO's for fight against narcomania stated".

[142]"What is lacking is an organized systematic approach of the problem and coordination and communication between the institutions and NGO's for fight against narcomany". (Keti Todorova, "Doverba").

[143]Drug addiction is not a criminal act, but disease of addiction classified as a disease by the World Health Organization.

[144] Drug addicts are persons in need of health care and cannot be mistaken for persons who perform criminal act- unauthorized production and circulation of drugs.

[145] http://www.taratur.com/node/22342

[146] In another article instead of the term "transvestite", the term "transsexual is used" ("In Neolithic grave remains of homosexual or transsexual were discovered)", http://www.mia.com.mk/default.aspx?vId=82673000&lId=1&pmId=.)

[147] The column was published in the height of the pre-election campaign, with the intention to besmear the leader of the opposition and his hetero-sexist bursts during the campaign

[148] "Well, I was almost a victim of warm brothers once…" "I was warned by a domiciled Belgrade citizen, a par excellence dude, the most informed mother fucker I have ever met. He explained to me that Gadafi's boys are homos, almost all of them". (Janko ILKOVSKI, "A Libian story from the army". http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=190E51568DC286418CC8C262BE029C6D).

[149] "I won't forgave even Dana", Vest, May 9th, 2011. The label transvestite is found in the editorial "Dana International- will she do it again?", A1, March 10th, 2011: "Any way, no one is going to be shocked again by the appearance of a transvestite on Eurosong".

[150] Kurir, July16th, 2011, http://www.kurir.mk/magazin/scena/36517-Video-Eva-Longorija-e-lezbejka

[151] Vecer, June 8th, 2011.

[152] Nova Makedonija, June 8th, 2011.

[153] A journalist indicated that the term "hooker" refers only to sex workers from the outdoors, those from the streets, while terms like VIP prostitution, prostitutes etc. are used when referring to sex workers who work indoors and whose services are considerably more expensive.

[154] The article opens with "Two persons wearing masks broke in an apartment in Karposh in Skopje two days ago and beat up few young girls, who run from the apartment in panic and all bloody asking help from the police, which arrived in front of the building immediately and established that the attacked were in fact sex workers offering sex services to clients found by madam Elizabeta E. (37) from Gostivar".

[155] "Dnevnik", June 22nd, 2011, p. 10 (Chronicle).

[156] For instance: "Anyway, this young woman is much cheaper than my wife who takes my entire salary, and sometimes a month passes without sex with her".; "If you don't pay a prostitute, is it a robbery or rape"?; "Just as a man is afraid of the authorities, he should be afraid from a prostitute, for you never know what she might do to you".

[157] For instance: "Is there a punishment for these criminals?! The girl chose her own profession so refrain from vulgar comments if you please. The right to choose a profession does not allow you to judge anyone. It's your own business, maybe your wives at home satisfy your neighbors for no money! Sex Work is Work!"
[158] The following statement was in question: "...women should avoid dressing like sluts in order not to be victimized." (http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-13320785) In the article "'Prostitutes' protest" (Shpic, 21.06.2011), the statement was paraphrased: 'according to him women would be victims of violence in smaller degree- if they "don't dress like prostitutes".
[159] Vecer, July 4th, 2011, p. 12 – *Black Chronicle.*
[160] Doctors are exceptions: "viral infections like those caused by the Human Immunodeficiency Virus (HIV)…" ("Diseases transmitted through sexual intercourse", Nova Makedonija, 07.06.2011, p. 30 (Dermatology, Dr. Gordana Dubrovic Stojanovic, specialist dermatovenerologist)).
[161] The meaning of the acronym AIDS is explained only in one context: "Because of lack of proper treatment and therapy for HIV up until 2005 most of these people died from diseases typical for the Acquired Immunodeficiency Syndrome (AIDS)". ("The desire for life is greater than fear of death", 24 Casa Zdravje, 16.05.2011, p. 8.)
[162] "The risk of heart diseases grows with HIV", A1, 27.04.2011
[163] "The sick from HIV and aids are discriminated", Nova Makedonija, 17.05.2011, p. 7
[164] Journalists stressed that there is always interest in writing on these subjects, provided that a member of the target groups whose human rights have been violated speaks. However, they are not motivated to publish positive or successful life stories of these persons. "Only bad news sells"- stated one of the journalists. In this way, the journalists consciously support negative stereotypes on members of marginalized groups.
[165] According to them, sensationalistic approach is most used for titles with the purpose to sell the story, while in the text, the sensationalistic approach is avoided: "the title has to be sensationalistic in order to sell the story to the audience" (focus group with journalists).
[166] The sensationalistic title does not correspond to the content of the text in which different answers to the questions by the candidate for Prime Minister of SDSM on her facebook page are analyzed. Only one sentence mentions that "Shekerinska promises an independent judiciary system, encompassing the homosexuals in the Law on Anti-Discrimination, but she fails to promise opening of factories, rather help those doing this".
[167] The sensationalistic presentation of Dana as if she was still a man ("...actually, her name is Jaron Koen") continues in the text as well, "The Israel representative at Eurovision went crazy over the Macedonians: Dana likes Vlatko, but sends kisses to the dancers as well", (Vest, 11.05.2011).
[168] http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=3988D1F0287C294FA707EC8527734725 (You consider the guy in this section to be a star? I would place him in a section called "Disturbed Fagot", I apologize but this guy doesn't look like a man, he now looks like a transvestite or at least fagot, a real man doesn't wear anything tight on him and doesn't have a fagot smile like this guy...)
[169] Vest, 04.04.2011, section Black Chronicle. The article covers the Kumanovo platform "Youth against Drugs" and ends with the sentence "during the last 10 years in Kumanovo around 100 registered narko-addicts have passed away".
[170] Vreme, 20. 04. 2011, in the section Chronicle. In this title dominates the discourse of fear and shock, which additionally is intensified emotionally by relating the problem precisely with the young population. The possibilities for drug treatment aren't a subject of this article at all.
[171] According to Mei Li Lean, „the representation of AIDS instilled a lot of fear among the readers for two main reasons: to educate the public using fear tactics, and to encourage people to change their sexual lifestyle." (p. 23).
[172] "Danger of heart diseases grows with HIV", A1, 27.04.2011
[173] The text previously contains the information that the research was carried out over 8,500 adults, while there is no information how many percents are 186 from 8.500 (around 2.2%).
[174] That the patient Timothy Ray Braun "was treated" successfully after the transplanted bone marrow (which "can be taken only from a person immune to this virus (HIV) and is transplanted in the patient diseased from aids").
[175] Notwithstanding few rare examples (like the agency Maksfaks and "Voice of America"), the media ignored the message from the Helsinki Committee that "Our aspirations for full membership in the European Union are incompatible with the coefficient 2 from the Map &Index of ILGA Europe, coefficient that is not in the same category with states from the Far and Middle East".
[176] "The report on discrimination against LGBT population presented: Strasbourg against sex stigmatizing", Dnevnik, 23.06.2011.
[177] *The Addiction center is moving to Bardovci,* Vest, 19.04.2011, section Skopje, *Addicts from Kisela Voda are moving to Bardovcki*, Shpic, 19.04.2011, section Skopje, *The addiction hospital to be dislocated*, Utrinski Vesnik, 19.04.2011, section Skopje, *The elections stirred the municipalities*, Vreme, 19.04.2011, section Skopje, *The hospital for addicts to be dislocated from Kisela Voda,* Nova Makedonija, 19.04.2011, section Skopje, *They run from addicts like from plague,* Vreme, 05.05.2011, section Skopje, *Kisela Voda gave up the Centre for Addicts in "October 11th"*, Dnevnik, 05.05.2011, section Metropola...

[178] "The citizens from Kisela Voda submitted a petition against the day centre: Addicts stay away from the kindergarten", Vreme, 04.05.2011
[179] *They run from addicts like from plague,* Vreme, 05.05.2011, section Skopje
[180] *Another prisoner passed away in Idrizovo,* Shpic, April 22nd-25th 2011, section Chronicle
[181] *A convict passed away in Idrizovo,* Utrinski Vesnik, April 21st- 22nd 2011, section Chronicle
[182] *Who gave drugs to my son in prison, who killed him?* Shpic, May 17th 2011, section Chronicle
[183] *A prisoner died,* Vreme, June 8th 2011, section Chronicle
[184] *A prisoner died,* Vreme, June 8th 2011, section Black Chronicle
[185] *A prisoner died in Idrizovo",* Utrninski Vesnik, June 8th 2011, section Chronicle
[186] *A prisoner died in Idrizovo,* Dnevnik, June 8th 2011, section Chronicle
[187] *A prisoner died in Idrizovo*, Nova Makedonija, June 8th, section Chronicle
[188] *A 29 year-old prisoner died,* Lajme, June 8th 2011, section Macedonia
[189] *A prisoner passed away in prison,* Coha, June 8th 2011, section Current and *Death from overdose*, Coha, June 9th 2011, section Current.
[190] In both cases the explanations for the death are identical, i.e. official reports speak that both prisoners got sick at a certain time and were transferred to Emergency in Skopje where death was confirmed. Only the newspaper "Shpic" published an interview with the father of one of the deceased prisoners, and he demanded an answer: "Who gave drugs to my son, who killed him"? (Shpic, May 17th 2011, section Chronicle).
[191] Only the article in Shpic ("Another prisoner died in Idrizovo"), apart from the official report of the Directorate of Execution of Sanctions quotes prisoners, according to who the convict died because of untimely medical care. In the article in "Coha" ("A prisoner died in prison") the journalist quotes "unofficial sources from the prison" according to which there is doubt that the convict "overdosed from subscribed pills and passed away".
[192] "Concern for HIV for the first time from highest level", ("Nova Makedonija", 7.7.2011), motivated by the column "Macedonia is prepared to contribute to the global efforts for dealing with aids" ("Nova Makedonija", 27.06.2011).
[193]"… the number of available therapy possibilities is limited, often there are no tests for monitoring the infection… a big number of cases of discrimination, even not offering medical care by private and state health institutions and cases of discrimination by other state institution…'
[194] A journalist stressed that precisely the MOI's reports sometimes accentuate the negative stereotypes related to this category, i.e. often the statements of the Ministry's spokesperson warn that these persons are dangerous, that they are violators, but also that they come from dysfunctional families.
[195] The table "Types of violations against the public order and peace for which there has been a request for initiating a misdemeanour procedure in the period of 2001-2010", for 2010 there is only one case in the column "Prostituting, leading or intermediating in prostitution Article19".
[196] Unfortunately most of the journalists never asked the question on the ground of what authority do the employees in the MOI give medical information on the registered addicts, and why isn't such information given by the Ministry of Health (results from focus groups).
[197] An occasion for the editors to pathologize homosexuality in Macedonia were the results from a research in Croatia: "Survey among highschool students: Homosexuality is a disease, the majority against membership in EU", ("Vecer", November 22nd 2010).
[198] For example: "The professors lost the case with the column writer Irena Cvetkovic: There is no slander in the case of homophobic citations in a textbook" (Vest, 10.03.2011).
[199] "The Commission for Protection against Discrimination demands urgent changes in the Pedagogy textbook for third year students. The textbook claims that homosexuality is a disease, and labels people with this particular sexual orientation." (Telma, According to a Pedagogy textbook homosexuality is a disease, 18.07.2011)
[200] For example: "CPD: Urgent revision of the Pedagogy textbook (for third year students)" (Maksfaks, A1), "The Pedagogy textbook for third year is to be changed on the ground of discrimination against homosexuals" (Kanal 5), he Pedagogy textbook to be changed because it perverts homosexuals. (PLUS-INFO).
[201] Unfortunately, electronic media provide proclamation of aggressive homophobic comments, which pathologize homosexuals.
[202] Vest, 03.06.2011, sub-section "Life", section "Health", http://www.vest.com.mk/default.asp?ItemID=6C53A4A8037A924D834A348CC2CEBAFC
[203] For more on this article see the study of Stanimir Panajotov „Delegitimization of Activism and the Dilemma of Integration or Assimilation".
[204] Early reports on AIDS have made many readers believe that AIDS is highly contagious and is airborne like the flu.
[205] "24 Casa Zdravje", 23.05.2011, p. 9
[206] "Sexually transmitted disease", Nova Makedonija, 07.06.2011, p. 30 (Dermathology, Gordana Dubrovic Stojanovic, MD, specialist dermatovenerologist)
[207] "Health with a condom" (Rock singer Dani Dimitrovska with a personal example in the campaign against AIDS), "Vest", July 5th, 2011, p. 21 (section "Sex corner")

[208] For example, the statement in the article "Let's free ourselves from prejudices: "We are not plague"", (24 Casa Health, 23.05.201): "In a relation between an HIV-positive and HIV-negative person, the responsibility for using a condom belongs to both parties." In the same article, the journalist gives an opportunity for the opinion of people living with HIV, and publically share their concern in cases of unprotected intercourse: "It might sound strange, but HIV-positive are the ones in graver risk because of the possibility of co-infection with another sub-type of HIV, which can seriously disorder the health and disrupt the treatment, says Aleksandar, the coordinator of the support group and self-help of persons living with HIV "Stronger Together", within the NGO HERA".
[209] "Marriages between people of same sex are unnatural, and society, the state should care for homosexuals, says Father Stefan". "Society to take care of homosexuals- suggests the Archbishop", http://www.kanal5.com.mk/default.aspx?mId=37&eventId=69628
[210] The title of the text stresses that MOC-POA pathologizes homosexuality, explaining that "Homosexuality, an illness of the passion, can be surpassed with prayers and dedication to God" and "There are many examples of people who do not turn to same sex anymore, thanks to their faith in God." On the other hand, the statement of Koco Andonovski from the Helsinki Committee is in the sub-title: "If MOC-OA offers to cure someone from something, then they act in the capacity of pseudo-doctors, which is a criminal act in our legal system".
[211] In his gospel, Metropolitan Petar warns that "We live in dangerous and difficult times of globalization, when fundamental human rights are treaded upon…", while, "the law allows to terminate life-pregnancy; to kill children in mother's wombs; to conclude unnatural- homosexual marriages; homosexuals adopt children; addicts are allowed to use drugs in small quantities; addicts are not responsible for their violations; pedophilia and family violence is tolerates…" Easter gospel – Metropolitan Petar, http://www.mpceanz.org.au/veligdenska-poslanica-2011/
[212] *Saint George the Conqueror treats narco-addicts,* Nova Makedonija, June 24th, 2011, section Chronicle
[213] "This ancient sanctuary that opens its doors like a second ship to save the youth from the "Flood"…"
[214] "When I heard from a friend about the monastery I thought it was a clinic and I was skeptical. They opened my eyes here. I was resurrected…"
[215] "They acknowledge what sin is here and the great mercy of God. We help them find themselves and the dark side of their personality and repent, feel sorry for what they have done. We prepare them to understand this by revealing the essence of the sin and getting closer to God."
[216] According to Article 209 of the Criminal Code, "Whoever deals with healing or giving medical assistance without prior professional training, shall be punished with a one-year prison sentence and a penalty fine."
[217] Member of Parliament Gjrochev in Kochani- the New Sport Pavilion in the elementary school "Nikola Karev" will be finished by September, http://radiokocani.com/: "While some people stand for legalization of drugs, we offer alternative solutions for elimination of this vice. We guide the youth towards the real values by building sport objects."
[218] „The topos of finances can be characterized by the following conclusion rule: if a specific situation or action costs too much money or causes a loss of revenue, one should perform actions that diminish the costs or help to avoid the loss." (p. 78)
[219] Above all, on human rights of sex workers, whose arguments are ignored, although it is a question that directly concerns them.
[220] This scheme can be summed with the following formula: "because the state or a group of people is responsible for the appearance of certain problems, it or they should act to find solutions for these problems".
[221] At the end, the journalist asked all the mayors an important question: "How many of their citizens are registered as narco-addicts"? Not one of the mayors knew the answer, which stressed the neglect even further, but it also emphasized the ignorant attitude of the local authorities towards persons treated from addiction. The article ends impartially, pointing that there are 5,035 registered drug addicts in the capital, and only two institutions where addicts receive therapy.
[222] Because in this context, the question does not concern homosexuals, but homosexuality, and citizens are not asked whether they are for or against, but whether they justify it or not.
[223] "Awarded the "gay friendly" plaques of gratitude" (A1 - 17.05.2011); "A Plaque of Gratitude" for Janko Ilkoski's column- Lepa Brena changes her sex" (Plus Info - 17.05.2011), "Lambe received "a gay friendly" Plaque of Gratitude (Press24 - 17.05.2011)".
[224] Last year, the poster contained a discriminatory message, "Forbidden for fagots", which was withdrawn after the poster was torn in public, in front of the journalists, after the Coalition's reactions.
[225] For more see the analysis "De-legitimization of Activism and the Dilemma of Integration or Assimilation".
[22 6]"...why is it that the false and declarative concerned parties for the rights of gay population cannot gather more gay population even during a meeting, not to mention such events, than the number of those I know personally and my friends from the gay scene? Where are the tough musicians, stylists, artists, which I personally know, and which are gay, and their support?"

De/legitimization of Activism and the Dilemma of Integration or Assimilation

Representation of LGBT in Macedonian Media (April-June 2011): General Conditions and Case Studies

Stanimir Panayotov

General tendencies for the monitored period

In this article I am making a mutual reading of both traditional (print) and new (electronic) media for the outlined period and how both types of media tend to represent and comment issues of sexual difference and non-normative sexualities. Through the method of discourse analysis (Fairclough), in order to analyze the level of progress or decline in reporting homosexuality and non-heterosexual sexualities, I try to discern the collective pattern and preoccupation in the way the media reflect sexual difference. The specific thread of analysis I work on is the ways sexual orientation is de/legitimized and how that relates to visibility of LGBTs in Macedonian society. I include analytical case-studies of several articles that utilize strategies for political delegitimization and a blog that, in contrast, reveals opposite political sentiment in order to politically legitimate the very cause of equal sexual citizenship.[227]

While in most of the countries in the region and more generally in Europe the cause of LGBT activism is implemented either by way of staying "within the discourse and fight for rights" or by "rejecting the premises of the discourse altogether" (Downing and Gillett 2011: 2), and sometimes both, Macedonian media seemed in this period to subscribe to neither of these. Generally, they behaved in a third and somewhat expected way – providing floor for virtually the entire spectrum of homophobic attitudes, although with lower intensity, masking this with the sign of "media pluralism" which has the effect of total relativization of the said social problem – homophobia and effective politics of excluding sexual citizenship form present-day political agenda in Macedonia. What is more, some of the articles I analyze reveal that the cosy posture of relativizing and obscuring the LGBT issues is more or less essential

ized within the media domain.

Ever since there is an expert eye on the Macedonian media and the way they reflect, report, and represent LGBT people there is sustained evidence that the quality of the contents produced highly varies. So far, the analyses produced (see Coalition 2011)[228] prove that the media (by and large the so-called "traditional" ones) succumb to popular notions and stereotypes[229] for LGBTs and are prone to uncritically reproduce these as truth claims rather than asses, object and deconstruct the agreed representations (regardless whether there is a de facto imbrication between their own language and the reality they claim to represent). The overall tendency outlined so far has been one that gives space to the representation of personal opinion as public perception (or moral); endorses negative, hyper-sexualized images of LGBTs on subjective grounds; and uncritically allies LGBTs (and more precisely their public advocates) with the political opposition in the country. If only in sensational titles that have very little in common with sexual difference per se, this motif reappears on different occasions (be it in the areas of entertainment or politics[230]) and is therefore sustained in the monitored period.

As opposed to all this, in considering the monitored period (April-June 2011), there is one more facet that is generalized and needs to be mentioned: the Macedonian media show a sustained interest in reporting on LGBT issues both domestically and internationally (albeit in a selective way). They seem to be aware that sexual difference/homosexuality is one of the cries of the day and being so aware utilize the subject-matter in order to, allegedly, be recognized as professional and up-to-date. What defines them as professional, of course, is not the very fact that they convey these issues on a continual basis; but very few, if any, examples could be provided on the basis of sustained editorial policy on the subject. In this regard, there seems to be no difference as compared with the monitoring in 2010 as to *how* media represent LGBTs. For example a media that traditionally proffers a progressive and supportive/inclusive attitude towards LGBTs is *Forum*, while on the opposite side stands the daily *Vecer*. Based on all of the considered publications in the period, there is no sustained evidence that the editorial policies and tendencies in reporting LGBT issues to earlier periods are substantially changed.

Here we cannot overburden implicitly the media with questioning their own subjective eye on "significant" LGBT-related events. However, it should be noted that what is missing from a certain discourse (on discourse and discourse analysis, see Kuhar 2003: 17) is still able to define it, which is very much the case with Macedonian media. There is an ideological momentum in what is missing, for "discursive practices may have major ideological effects" (Fairclough and Wodak 1997: 258) and what is missing is precisely such an effect. In our case the reporting of some events and the unreporting of others can "produce and reproduce unequal power relations between (for instance) social classes, women and men" (ibid.), including sexual minorities. Since the media discourse is always selective, what is missing gives it the freedom to be judgemental and commonsensical or at best "neurtral" just as when a representation is in effect, "discourse may, for example, be racist, or sexist, and try to pass off assumptions (often falsifying ones) about any aspect of social life as mere common sense" .

In their being selective (something to which we need not be critical in advance), the majority of the media prefer to merely convey and re-publish information from the international info exchange in translation. (In the monitored period, therefore, it is more important to think in what ways are media selective of events, instead of asking if they are.) The events of relevance that dominate the period both domestically and internationally[231] are reported and mentioned in the majority of the media. Quantitatively, most of the (daily) media provide information on these events; however, qualitatively, they circulate one and the same information which they seem to copy from one another with little and of-no-significance changes. Comments by journalists, public leaders, opinion-makers, and op-eds on these events are rarely noticed, and when they are, they have no positive endorsement (on the contrary, commentaries in the period are made by proponents of anti-gay sentiments, e.g., in Vecer). In fact we can say that when it comes to *events of defining social relevance*, the public awareness brought about in media is the result of reproducing info from the international info exchange.[232] Outside the scope of the media remained significant events or public endorsements (such as the Court's ruling on the Cvetkovic case in her favor and its significance, or the MEPs' criticisms against the Macedonian anti-discrimination legislation which excluded sexual orientation as a discrimination ground) which suggests that either the media and their editorial policies are not able to recognize "an event," or that they lack the journalistic potential to analyze certain developments. There is a third possibility which should not be excluded:

namely, that the interpretative potential of the media could be defined and limited by the political conjuncture of the powers that be and their neoconservative policies, even though there might be enough critical journalistic resource and editorial will in Macedonian media.[233] In fact, if we consider as analytical indicator commentaries in the media, we will see that much more is done when a given media or journalists comment issues and ongoing events that have either sensational or generalized value.[234] Thus, it seems that the media behave as if they do have the capacity and will to provide comments (analyses) mostly when homosexuality could boost their circulation, or else they provide information in order to remain on the surface of relevance (on market condition as factor for development of media's social responsibility, see Bervar 2002: 21).

Different media: different preoccupations?

I have divided this analysis in two parts – de/legitimization in new/old media, although I try to track the way similar issues are being commented in different ways. Although they can both be characterized as propounding similar views (based on the online content, which includes both articles and comments), the crucial difference that produces different kinds of contents (and analytical output) is that while for the old media user comments do not characterize the media's attitudes (except for the way these are being moderated, if they are), new media's essence is based on users' comments and attitudes. The second and defining difference, hence, is that while in old media the contents is bound to (at least editorial) authority, in new media it is still debatable whether contents is authoritative, for very often the discourse and freedom of opinion is explicitly tied to independence from authorities (i.e., online users have at least dubious, flexible attitude towards "authority"). Seen from that angle, within the monitored period both kinds of media produced very different perspectives. While traditional media could be characterized with neutral-to-hostile stances[235] (save for the comments, many of which grossly judge the media and society at large as conservative), new ones include the entire spectrum from affirmative to negationist behaviors. It is for these reasons that both should be treated relationally at best, because they produce two different kinds of typology of expressing attitudes.

3. Politics and delegitimation of activism and equality

It is hard to describe the period as dominated by specific LGBT-related events or issues. The bulk of the materials refer to events such as the celebration of IDAHO day in Skopje, Euro Pride in Rome, Split Pride, and others. Part of media's journalistic behavior in that respect should be read in line with the parliamentary elections immediately following the monitored period. Sexual orientation is a dividing line in Macedonian society and its politics, but this was not entirely visible in the period within the media.[236] Defending equal rights for LGBTs is normally associated with the political opposition party UDFM,[237] although this is not because of sustained policy, but is rather based on occasional mentioning of the subject in parliamentary discussions and individual position-making. As a left-oriented opposition, it normally expresses itself in terms of a wider social equality, which includes LGBTs *in principle*. However, it is because of the lack of such sustained position-making that it seems suspicious that the opposition is so easily tied to the LGBT agenda by all of the media that provide floor for rhetoric against equality. UDFM's support for LGBTs, because it is not a continual policy, is too easily aligned with the stakes of the still nascent movement, since there has not been any political cooperation between both. The implication I see is that the paralleling of the political opposition and the movement/the activism is a form of delegitimization of both, based on the recent government's conjuncture of family values neoconservatism and nationalism.[238]

The best example of such associative obsession is the writing of journalist and opinion-maker Janko Ilkovski in his columns in *Vecer*. It provides an insightful revelation about how Macedonian journalism and opinion-making is in concert with Europe which "seeks to limit the most baleful of its consequences while endorsing the thinking that produces them" (Downing and Gillet 2011: 2), that is, the conflict between mentality changes and the necessary transposition of EU legislation. In this article (and elsewhere) the author seeks to create a link of political dependency between activists and the opposition. The occasion for which the article[239] appeared – the publication of the Coalition's 2010 annual report and the press-conference in relation to it – has nothing to do with any of the existing party ideologies at present. In this article it is obvious how one can submit anything to the idea of blackmailing political opponents: as this is the case, the discourse present has little to do with the Coalition itself, but at the end the author's thinking has to do with delegitimating its activities as insincere and tied to party agenda.[240] This is done by suggesting the stereotype of homosexuality as gender transgression, albeit in a presumably subtler way via metonymic chains of associations. The publication is ripe of allusions circling around the report's presentation, trying to extrapolate details as significant facts. This material is symptomatic for the para-militaristic rhetoric of "defending society from the defenders." (The author in no way means to be the defender of anyone but LGBTs; rather, he is trying to make the case that the present defenders/activists have no bearing and legitimacy.) Ilkovski makes a parallel between the party ideology of UDFM and homosexuality as transgression and masquerade. This is followed by implication of lack of substantiality and true grit implying that heterosexuality is the standard-bearer of human reason. More significantly, the article aims at unmasking the only organized group for protection of sexual minority rights as inferior and not high enough to meet the cry of the day in its own right - indicative language such as the attributes "covetous" and "malicious" are to downgrade LGBTs to manipulative puppeteered agents. Because of this "quality", the Coalition is rendered politically dependent by today's opposition: it is said that it only pretends to defend the interest of sexual minorities only to extract profit from them. A final suggestion is that the social problems reflected and analyzed by the Coalition are imaginary by-products of a commerce sub-class of self-employed activists. In addition to that, the final argument is that the activists are a sort of external (parasitic) body in society whose purpose is not to serve those discriminated against but merely the nomenclature's interests (the technocratic elite in politics, which thus appears as a model for the civic activist's corruptedness). The conclusion is that the organization itself serves as toll for political mobilization of sexual minorities. At the end, the author suggests that efforts to bring in issues of LGBT community in publicity is so strong that it might not be anything else but financial interest that drives such an organization forwards.[241] With this a second "foreign body" is introduced: the figure of the funders, which is seen as the other moving force (besides the political opposition) behind the activist agenda.

The argument against organized sexual dissidence by way of financial support from extra-national bodies is a strong and definitely not new one. It is another reactionary and peculiar local form of explaining one's homophobia. Due to the low social support which reflects fear of not being seen as homosexual or supportive (and in Macedonia's case as politically colored), it is very easy to impose that social indif

ference and/or invisibility is a natural state of affairs.[242] This already builds upon the fact that the state has never arbitrated the social tensions surrounding sexual orientation and its "contraversiality". Such argument is also not new in Macedonia either and is continually used to detach issues of homosexuality as non/anti-state, illegitimate matters for the social agenda and policies at large, subscribing it to the political enemy and devoiding the public advocates of the weight of their own social engagement, thus widening the abyss between acceptance and agressivity in society.

In another column[243] the same author targets the activists. Provoked by being given a "honor" mention in the Coalition's annual gay "prizes", Ilkovski gives vent to similar arguments with a cunning twist to further delegitimate social activism. It is difficult to say that the author actually talks about existing equality, or homosexuality, or even the activists. Everything is subjected to the idea that activists are depending upon the same obsession mentioned above: the political opposition, which in the author's mind is equal to everything from traitors to communists to anti-family values proponents. Ascribing characteristics such as opacity and moral/financial corruption to both opposition and activism makes a case for the author to claim that these are the ways to force the essentially conservative society to accept sexual difference. In line with this, there are three defining arguments that make a case against the very existence of political activism centered round issues of sexuality.

According to the first argument the lack of social support (e.g., lack of civic presence upon public occasions such as the IDAHO day, that is, visible support) is not the result of fear (such as being seen as gay) or the result of internalized homophobia. On the author's thinking, the lack of support reflects the fact that LGBTs in Macedonia have no pressing issues with intolerance and discrimination. What is more, secondly, the proof for lack of LGBT issues in Macedonian society is the alleged fact that "the author's gay friends" deem homosexual visibility unacceptable. That Ilkovski himself admits of having gay friends, whether true or not, is a symptomatic argument itself: the author comes to show that *even* the homosexual males and regular citizens denounce visibility activities/activism and that *even he* has gay friends. This itself does not prove the lack of such issues, but re-introduces in a purely populist way the notion of internalized homophobia by a homophobic discourse which pretends to be homophilic (if only not to be seen as proponent of hate-speech, a strategy that will further delegitimate opponents)

just because he happens to have self-oppressive/assimilationist gay friends. Accordingly, the sexualisation-through-privatization of sexual difference is logical: "[i]t is shameful and uncultured to publicly say to someone what do I do in my bedroom – this is my own business". Not only is assimilationism hailed, but homosexuality is re-reduced to sexualization; with this in this very discourse no other consequences seem to arise for LGBT people and particularly activists. Their only trouble, apparently, is that they want to share to society what do they do in bed. The third argument, related to this, introduces a worry that there might be in fact some problems for the LGBTs, but there is a blind and just judicial system out there which does not need specific attunement to such issues – there is and there always have been court and laws where the LGBT citizens could always seek legal protection. Activism is thus the opposite of such existing justice, and allegedly the gay people are not "simpletons to be included in someone's agenda, well, we are not that stupid".

In these two exemplary materials the whole argumentation not only reaches to delegitimate activists, but seems protective to the recent political status quo[244] trying to mask itself as universally unbiased because blind. What is concerning is that even the delegitimization of activism is not as important as providing some "common sense" to prove that we live in a just and normal, tolerant society.[245] Since activists are targeted as parasitical structure, it seems that they appear as an element between structural lacks in the legislation and the citizenry's lack of awareness. Both these lacks are denied. This denial, which could be tracked in the public mindset in Macedonia, has potential devastating effects.[246] It appears that the "lesser evil" in delegitimating activists is to correlate them with political corruption implied for the opposition; even being a "tool" of this opposition does not seem so potentially dangerous as the argument that the author denies the existence of sexuality-based violence.[247] He does so through the argument of corruption, that any such violence is but a product of the activists' imagination which has to produce an imaginary state of conflict in order to protect social entities which does not exist, all in order for the activists to exist as a closed and malicious circle of profiteers.

In reality, the whole strategy of delegitimization could be reduced to externally ascribed party-political over-determination of the issues of LGBT citizens in Macedonia. But the higher end is to delegitimate the political opposition (and this is why the kind of "homophobia" which the author professes could

seem even sympathetic from assimilationist perspective). Yet, ultimately we cannot separate political and sexual orientation: clearly "having gay friends" does not mean that you mean well to those, mostly because for the author the mutual representation of homosexuality and opposition is complementary and in itself discrediting. (Thus it remains to be seen whether on that argument the author would be ready to discredit his "gay friends" if they do not share his own politics).

I have used dramatic words (such as "obsession" and "cunning") so far because the influence of such argument is dramatic as well: it means that by equalizing political activism and political opposition, political and sexual orientation as purely derivative it is possible to represent and delegitimate civic activism as inauthentic and to *turn upside-down its own social-political praxis with a reverse sign*. ("They [the LGBTs] do not pay attention to you because they are wise and because you want to use them for political and individual material ends"). Thinking pace Marcuse, we can say that under such arguments the liberatory potential of minorities is transformed into repressive control of the equal basic freedoms – even before some of them are introduced as such. The cunning, the perverted here lies in the fact that the silences, the invisibility of LGBTs and their issues are not seen as the result of (internalized) homophobia but are reintroduced in order to further sustain it while jettisoning activists off the board of the social arena. It is in this way that such an argumentation could render a willing homophobe more "gay-friendly" than LGBT activists in the public eye: ultimately, LGBT activism is obsolete and inane if society permits such interpretation. But what is even more striking is that the whole analysis I have attempted at here does not explain itself the "normalized homophobia" such as the one of Ilkovski and his likes: in fact the strategy of delegitimization is not a mere denouncing of activism as a third, bothering element in the perfect world of political representation between the powers that be and the people. It serves the function not merely to delegitimate activists and political opposition, but to *depoliticize* them. The example of Ilkovski shows how easy is to do this by resexualisation, but the case as I have tried to show is much more complex. Also, it is complex because the power of such resexualisation implies that there is or have been a counter process of de-sexualisation, that is, one of the most important aspects of LGBT activists' work.[248]

To conclude, **first**, the case is exemplary in that it is implied that there could be no politics outside (formalized representative) politics; **second**, and related to the first, there could not be independent agents of public policy and emancipatory politics because what is defining for this kind of thinking is that everything is consumed and defined by the representative political framework. It is for these two reasons that the necessary effect of delegitimization of activism equals its depoliticization, much before a politicization/politics of sexuality has successfully taken place. The counter-force of delegitimization via unsound arguments of corruption and co-dependency (which in Macedonia's case is not self-implied only because of the fact the opposition is left) only proves that there is much to be done in the domain of politicizing gender and sexuality.[249]

The background behind this is the hidden layer of a folk notion of equality. As in other countries in the region, Macedonia regularly advertises itself as naturally tolerant. However, this notion of tolerance is historically determined in that it refers to ethnicity, and not sexuality, but it is nonetheless used in the wider discourse of tolerance. (Also by the general rhetoric of the now re-elected neoconservative government, and is uncritically used by the NGOs. Thus equality is also delegitimized through an arrested state of essentialized, sedimented form of tolerance).

The delegitmizaton of equality through tolerance in media is realized through an inclination to marry homosexuality with Europeanization. The figure of the sexual deviant advertises a supra-political illegitimacy of the EU by comparison with a national apostate that is abetted and funded by some imagined irredentists of an internationalist pan-EU gay motley. The real subject of mockery, from the neocon perspective, is of course "the EU", its funds, its gay-lesbian MEPs, and the classy NGO experts as the epitome of imported western fornication scheme.[250] Articulated in public, this conspiracy scenario serves as symbolic alleviation for the general public and society whose depoliticized state is further sustained by the knowledge that some – at least moral – corruption is possible in the ivory towers of EU politics. By providing such alleviating conduit of re-routed social anger, the media (here *Vecer*) looks somewhat heroic for some purported resistance against western debauchery just because it gives release to "minoritarian dictatorship", whose result could be summed up with the following comment (from 2009):

"Everyone cares about homosexuals and their rights and no one cares about my or your right (us and them – those with straight sexual orientation). I, as millions like me, feel unenfranchized in that through pressure we are forced to live with such idiosyncrasies."[251]

While some lament the loss of heterosexual certainty, after all the real LGBT citizens remain under the ruined representation of the delegitimator. It is as if the whole reactionary discourse is prompted as a counter-reaction to some assault of normalcy which is (a) *illegitimately* scrutinized under Western eyes and (b) *consciously* penalized for being what it (thinks it) is – tolerant, but is being accused of bigotry and double standards constructed by homosexual activists and "the EU". Hence the very low level of interest in civic activist and the lack of trust in the third sector.[252] As if tolerance, largely considered a natural, not just *ethnic* quality of the citizen, of Macedonianness, is stuck between its roots, derived from the Ottoman Empire period, and the prospect of heterogeneous, EU model of tolerance in the national body, whose notion of tolerance runs counter the "natural tolerance" of Macedonians. (There is clearly the sense of a troubling widening of the notion of tolerance, not to mention equality.) A third way – integration and mentality and legislative changes – is negated. This discomforting ethnicized tolerance resists its civic remodeling and the arguments about activism as financial corruption and corporativism prove this.

De/legitimization with a "positive" sign?

In her article "The power persuades that homosexuality is a disease"[253] Adrijana Georgiev has compiled a set of arguments properly opposed to delegitimization of homosexuality.[254] The author emphasizes from the very outset that a successful strategy to fight for equal rights is to *delegitimate* homophobia, as a converted form of (fear of) homosexuality and hence (institutionalized) hatred.

There is, however, a problem in explaining homophobia and pathologization of homosexuality in psychoanalytical terms: sometimes this could look as a reactionary response[255] which provides a discourse very similar to pathologization of sexual difference. It merely mirrors the same strategy to delegitimate the opponent through established medical norms and truths (that is, monopoly of knowledge).

Of course, the key difference that we need to account for is that "the truth" lies square with the existing standards which exclude homosexuality as mental illness – accepting socialized scientific certainties[256]. Being aware of this, Georgiev does not reduce her argumentation as a delegitimation strategy only to this point. This is why we have to note that the very article is quite self-reflective of its authorial discourse in that it provides a distinction between the hosting media (*Fokus*) and the remainder of Macedonian media. This self-reflexivity is crucial because it makes clear that there already is counter-discourse in Macedonian publicity against the hegemonic force of homophobic delegitimization. In line with such an emancipatory discourse what is made clear is that the only reason which hinders Macedonian political will to go through a reasonable debate about sexual orientation matters is the representation of personal misconceptions as normalized ones.[257] The author reveals that within the discourse of anti-discrimination sexual orientation (male homosexuality by and large) is discussed in a way that is to reflect the folk psychology regardless whether the equalization of political representation and popular belief discriminates against (and in fact maybe precisely because of this homology).[258]

Also, in this material there is again, although in a different way, equalization between political representation and equality/the struggles for activism. The author fears that, by discussing the stated personal characteristics and backgrounds of the anti-discrimination commission' members, this body will be a political tool, manipulated one, which itself might lead to discrimination. Even "anti-stereotypic" representation, however, such as this one, refers back to the original stereotypes through a "manner that draws our attention to the absence of the 'expected' attributes" (Gross 2002: 14), that is, through a negative anticipation from the reader's point of view.

Although for different reasons, the suspicion of merging between politics and activism (in the second case, activism is implicitly involved in as much as reporting of cases on the excluded ground of sexual orientation could be regarded by the body) is indicative of a similar fear with different consequences. It is clear that both authors use the strategy of delegitimization. What is interesting is that while the first one condemns activism and the second the ruling political class, they both reach out to a rhetoric of homologized manipulation: in the first case it is based on providing the mark of similarity between activists, political opponent, and corruption, in the second case between state protection

(the Commission), MPs, and psychoanalytic pathologization. The crucial difference is that Georgiev assumes the (pre-)existence of the social problems of LGBTs and seeks to prove the hindrances in front of these as stipulations for integration (at least of non-stereotypic, de-medicalized perception), while Ilkovski submits everything to denying such problems with the wider politic aim to lay obsolete politicization of sexual difference in order to favor (heterosexual) assimilation. But the other and more important difference is that while in the first case the entire argumentation is set against the activism (and the negation of the social relevance of LGBT issues is a mere byproduct of the specific argumentation), in the second case the resistance against the ruling party's attitudes is to legitimate the notion of homophobia while delegitimating members of that class all in order to make a case for equal LGBT rights.

4. Attempting affirmative discourses in the info pool

In this part of the analysis I would try to analyse the contents of a gay-themed blog that is politically engaged and passionate as rarely happens in Macedonian publicity. I then try to read together the way the authors considered so far try to legitimate their own views and delegitimize the other's.

A clarification on the blogosphere and other new media as the alternative of traditional media is needed here. As mentioned above, a key difference that predetermines our understanding of the contents in new media is that their discourses rely explicitly on subjective knowledge. (This itself is not an obstacle of legitimacy of knowledge; rather, what appears important is that there is the recognition of subjectivity. However, often there is the double bind that while much users in blogs and forums recognize this, they could also stand for the universality and thorough validity of their arguments.)

Although bloggers and commenters bring about significant pluralization in media distribution of knowledge (practices such as hyperlinking, translations, etc.), multimedia journalist culture and opposition to stereotyping in both old and new media (the latter having the minute power of literally aggregating hypertextual sensationalism), we have to regard the demographic isolation in readership which does not allow us to conclude that for example pluralism or visibility are on the go and are effective. While

bloggers tend to monitor and comment themselves old media[259] as medium that more often reproduce stereotypes, and the lack of social justice awareness, there is no reverse process of readership: old media readers do not so much rely on blogs' information (when they do, they do it in comparative and reflexive mode). This also only increases visibility to the extent to which it is questioned but the quality of its establishing remains open. If new media bring about pluralization, it is effective for an isolated readership which is already supportive of the said stances; in this way it could be said it is ineffective both towards raising visibility and countering *stereotypes in demographic terms*. The profile of the blogger itself is an isolated one: upper middle class, middle-to-large size urban denizens, with higher education (see for example the arguments of Nejkova 2009; also, Lovink 2007). Bloggers tend to cite and criticize the negative anti-gay rhetoric by employing the anti-power discourse (which is often the trade mark of traditional media), but from a civic and often apolitical first-person perspective. (Even if bloggers are being monitored by old media and cited – that is, instances when they could become authoritative - this is mostly in the context of representing what "the people" think, and normally in other forms of new media). The level of expertise which makes part of the blogosphere's legitimacy is easily washed away; and all the more so if the discourse is "first person citizen". This has positive consequence for relatively non-biased readers, but the point is that it involves neither authority, nor any social weight considering the fact that no reverse readership is observed in general so long as the vectors are relatively classy, stratified, and demographically non-transgressible. Perhaps the only positive effect is that bloggers produced a mere, albeit a marginal one, "discursive alternative in content" (see Ditchev 2009). In short, LGBT visibility in the new media is considerably non-productive phenomenon for Macedonia. LGBT issues are tossed among the blogging community and forum users by provoking argumentative climaxes and debates and it is only in that respect that it is a fruitful conduit of mentality changes.

The crucial aid of the new media is the kind of symbolic capital of visibility. The blog I have considered has a rather activist mindset to it, and is thus able to question itself as a media and its own conditionality, which should be effectively questioned every time a communication is taking place, because "[o]ur appearances are almost invariably in the context of some controversy centering on our right to pursue our lives in ways that heterosexuals take for granted" (Gross 2002: 252). With the gradual media

permeability caused by new media, and also partially caused in traditional ones through regulations or professional standards inevitable in terms of EU-integration and the setting of legislative conditions for minorities protection, the interest to LGBTs and visibility of advocates and activities has not increased, though the result in the monitored period is a more neutral approach. This is why we have to draw distinctions between media types and vectors of information. One such flexible vector of pluralization is blogging.

In the monitored period there were only two active LGBT-oriented blogs. One of them (*Mystery,* http://mystery.blog.mk) is a new one and is a personal diary which does not engage with LGBT issues from explicit social perspective and discusses intra-communal problems and frustrations; it has several entries which do not provide material for analysis. The other active blog (*Gay & The City*, http://outboy.blog.mk), however, is styled as a community and commentary media which both serves as news hub and platform for the author's opinions on ongoing debates of sexual orientation in Macedonia, the region, and world-wide.

Within the blog all of the mentioned LGBT-related events defining the period are covered plus numerous others that are not present in mainstream media. In the pre-election context, the blog undertakes controversial issues such as the relation between the ruling party VMRO-DPMNE and its homosexual electorate/functioneers. This is an important shift of the attention, because it introduces homosexuality on the ground of the recent re-elected and homophobic government. In one of the postings[260] the author creates the profile of the repressed homosexual party member. In essence, this profile does not so much differ from the regular profile of closeted LGBTs in society. The key difference – and perhaps the moral of this – is that because of careerism and party membership one is willing to suffuse one's own sexuality behind a heterosexual life and remain in the closet for mainly political reasons, with the second reason being social pressure. The contradiction between sexuality and party ideology is crucial here. One example that is given is this:

"And so, the members, voters and sympathizers of VMRO-DPMNE with homosexual orientation believe their political idols and successfully hide their disease. They do not grasp how the prime minister

allowed himself to be so base as to meet the minister of foreign affairs of Germany, Guido Westewelle, by the way openly declared homosexual from the Demo-Christian party of Merkel, the sister-party of VMRO-DPMNE".

The blog is particularly interesting to monitor because it provides criticisms directed at various social strata. For example, further contradictions and misapprehensions are outlined, not only related with the ruling party. As for the latter, a problem related with homosexuality is noted in the blog, such as providing double standards in legislation: the exclusion of sexual orientation as discrimination ground, as the author notes, was defended by Xhelal Bajrami as reasonable due to incoherence with Macedonian legislation, as opposed to the presence of sexual orientation in the labour law.[261] The author is then able to criticize both the ruling elite and the opposition and thus makes a case defying the claim that (LGBT) activism and the opposition are entirely synonymous. In the blog's discourse there is an implied complementarity rather than oppositionality between both parties.[262]

In line with the desire to find a political analog of the author's own sexual politics, the blog also tried to promulgate to the LGBT readership and others the program of the Liberal-Democratic Party in the pre-election period. The blogger has presented for a period of time both the program of LDP and a promisory hope for change (more akin to hope of *some* rather then prevailing adequate representation) and appeals to both the LGBT citizenry and other supporters and liberals in the wide sense of the word. Albeit disidentifying with party membership, the proviso for political representation on grounds of sexual equality is strongly emphasized. The appeal to vote for LDP is characterized by an argument about "selfishness" and again by strong anti-government sentiment.[263] However, even here we can find essentialist and irrational arguments that seem to oppose the proffered kind of political mentality. The posting from which I cited ends with the politically theological exclamation "Let God protect the state and the free Macedonian citizen in it". As opposed to this, the blogger could find himself in incoherence; in a different posting from the period he cites at length an opinion by a fellow online user on the matters of same-sex marriages where he seems to agree with the atheological analysis provided.[264]

The spectrum of political hope and investment shown ends with a posting devoted to a sense of isolation and political loneliness developed after the course of the elections and converted in a fierce

criticism, which the author correctly verbalizes, against the LGBTs stating that they have no political maturity to stand for their rights. This is another criticism from a different angle, totally opposite to the one of Ilkovski and his likes: from this perspective there is a legitimacy of sexual citizenship[265] and dissidence, but the LGBTs have not risen to what is their own – equal rights, and rather opt for their own delegitimization. In this case we can see why the thesis of authors such as Ilkovski could gain legitimacy in delegitimizing non-normative sexual orientations: the blogger makes clear that it is such civic passivity which makes it possible to be delegitimated and systematically addressed as a second-grade citizen. As the author says:

> "this is why, fellows of mine, prepare yourself to face the consequences: for four more years you will be the "sick" in the state, you will serve as a one-off condom when some right-wing politician would like to heal his own complexes with you."[266]

The dilemma of de/legitimization: a comparative conclusion

It is obvious that a comparison between the sets of discourses I have underlined – that of Ilkovski, Georgiev, and the blogger – leads to discern different strategies of information about or de/legitimzation of sexual orientation. What they do share is the existing political conjuncture and their own respective *positions* inside it. What divides them is their *opposition* within that conjuncture: while Ilkoski and *Vecer* oppose the discourse of emancipation in various ways, the other discourse analyzed oppose not the structural homology proposed by Ilkovski and so popular in Macedonia today but the legitimization of homophobia which opinion-makers such as Ilkovski denies to have common with. It seems that even in the apex of delegitimating social activism homophobia is potentially grasped as uncivilized and unbecoming way of thinking (that is, even though the alleged subject of attack is not LGBT people but their representatives, equalizable to a corrupted political blizzard). But the bone of contention where these discourses cannot meet in attempting their strategies is the question of assimilation which I outline as a dilemma in terms of the de/legitimization I considered:

On Ilkovski's view, even assimilationsim is not needed since social inequality of LGBTs is imaginary activist strategy of profiteering. On the other authors' discourses, any non-recognition of homophobia could lead to assimilationism which will continue social exclusion. That is, integration is possible only if it is preceded by recognition of homophobia and exclusion, otherwise changes in mentality are impossible. Only through recognition is equality approachable.

At the same time, the media share of the LGBT visibility remains somewhat neutral (that is, perhaps un-decisive). Activists and their work do not coincide with change of representations in media.[267] On the other hand, the integrationist view for affirmative sexual politics in Macedonia seems challenged by what we can see here as conscious and concealed demonizing of both "the EU" (integration) and LGBT people (bottom-up politics and activism attending to integration) in the context of experiencing oneself as tolerant: but this should be read only as a reaction to being seen barbaric and non-European on the side of Macedonian society. Activists are reduced to the local deprecators of some traditional, pre-existing Macedonian openness to the other which they try to shatter as if to prove nothing other than recognition of oppression by demanding sexual equality. This demonization realizes the need to relive the already socially chaotic order of the disabled social body by expelling the very same legitimacy (the EU integration) that brings forth the political normalization of the pathologized (as homophobic) and othered Macedonian populace. The price for pro-European political legitimacy which Macedonian media still have the pretension to support is to shatter not normalcy, but tolerance – it is the truly contested terrain of "integration". This can be proven precisely by unveiling the media's imperviousness of socially significant issues and LGBT issues in particular in terms of their analytical im/potency.

What remains to be seen is whether the agent that needs to appear and address this dilemma – namely, the state – could influence this process of reasoning about integration. But while this still has not happened, the work that Macedonian media do in giving space to (crypto-)homophobic views will be all the more defining for social attitudes towards sexual difference and the sort of implied assimilation whose cost is to shatter the entire project for emancipation and consciousness-raising of the (LGBT) population in Macedonia.

NOTES

[227] In general, this analysis provides evidence that the media domain cannot be regulated by procedures of media ethics, self-regulation, etc., but by inter-subjective relationship and (party-)political determination, in turn represented as authority discourses of truth.
[228] It is impossible to include and at the same time not to mention the ridiculous study of the NGO "Horizon" from 2010 for the simple reason that it gained significant media attention and proved that Macedonian media have a very wide info filter. For a refutation of this "study" which claimed to have made a demographic sample of the LGBT population in Macedonia, see http://outboy.blog.mk/2011/04/19/anketi-i-cirkuzanti, which also has an anti-government twist (providing comparison of the use of "statistics" by the state) and ultimately derides science-based manipulation sold by "Horizon".
[229] We have to keep in mind that a stereotype (as per Lippman) always includes not only the pre-characterization, but also the evaluation of a given subject; that is, it is always already judgemental to what it refers, whence the "bias"; see Kuhar 2003: 48.
[230] See for example *Vecer*, 20.05, http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=61AF015A7A20BC48B1E62C276984076C.
[231] Mostly gay prides in the world and in the region; the case against activist and writer Irena Cvetkovic; the publication of the Coalition's 2010 monitoring; the event on the occasion of the IDAHO international day – May 17th; the critique of the EC and Michael Cashman and Ulrike Lunacek against the voted bill on anti-discrimination by the Macedonian Government (see http://www.vlada.mk/?q=node/4919). To my knowledge the only media that reported this official criticism was the blog Gay & The City, where Lunacek's words are cited: "The politics of sawing fear by way of disinformation which is led in Macedonia is wrong and goes in an unwanted direction" (see http://outboy.blog.mk/2011/04/16/evropa-ja-povika-vladata-na-vmro-dpmne-da-go-promeni-zakonot-za-antidiskriminacija).
[232] It should be noted that there are in-depth comments surrounding some of the events mentioned but they fall outside the monitored period in late 2010 and early 2011; see for example Alex Lambevski, in *Okno*, http://okno.mk/node/8487, 29.11.2010; and Katerina Kolozova, In *Dnevnik*, http://www.dnevnik.com.mk/default.asp?ItemID=A7E8A48BC657B843938193B2F196970F, 5.11.2010.
[233] This potential has been further undermined in this very period: it is not irrelevant that three daily newspapers were jettisoned out of the news market, which reduces the Macedonian publicity to less resources of relevant information, including one covering LGBTs.
[234] See for example the positive output given by Milka Ololiska, "Koga iracionalno mrazite nekogo" ["When you hate someone irrationally"], *Vest*, 03.06.2011.
[235] The observed predominance of neutral materials - most of them short ones – might be read as related to the pre-elections period, although only hypothetically so. As Gojko Bervar says, "the supervisory role of a free press also ensures a greater or lesser balance in electoral competitions" (Bervar 2002: 16), sexual orientation is indeed not omitted, but it was not elevated to a political subject during the pre-election period either, which poses a question on the freedom of affirmative opinion on LGBT issues within media. Unfortunately, here we can only speculate whether it is the weak analytical potential or some editorial politically-influenced pressure – or simply lack of interest? - that led to the predominantly neutral representation of sexual orientation matters in the period.
[236] But it appeared as such immediately after the period and the elections in an article which is likely to be read as opposition party's unconscious homophobia, see Petar Arsovski, "Ace, Bejbi", in *Utrinski vesnik*, http://www.utrinski.com.mk/?ItemID=1EE62FDE341CA54C88DFDBB26F8665AE, 08.07.2011.
[237] This is not a recent association and is quite popular. Consider, for example, the statement: "Friends from UDFM, the EU accepts you as faggots, but not as Macedonians", referring to the presumed willingness of UDFM to compromise Macedonia's constitutional name in the name of EU-membership which imposes legislative changes bringing about equal rights for LGBTs (see: http://kzz.blog.mk/2011/01/18/prijateli-od-UDFM-vo-eu-ve-prifakaat-kako-pederi-no-ne-i-kako-makedonci).
[238] As noted by Downing and Gillett (2011: 7), "[v]ery often, nationalists tend to be conservative and allied to homophobic institutions such as the Church. For obvious reasons, the nation has investment in the family; and the family, as the locus par excellence of reproductive heteropatriarchy, is inimical to queer" as long as family is defined as a union between representatives of two opposites sexes. The latter is a political cause and propaganda of the recent government and understandably is not to extend any proviso for the redefinition of the union, although the rhetoric which could be tracked in political speeches by the prime-minister Gruevski is always one of all-inclusiveness. Due to the lack of any manifested political will so far, that "for-all-the-citizens" rhetoric obviously excludes in itself and its own volume sexual difference.
[239] See *Vecer*, 08.04.2011, http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=979BBD8B1AF75143BD211E18550FE2FE.
[240] A similar course of blackmailing could be traced in more complex but easily politicized cases. Recently, within the frames of the monitored period, a Macedonian version of WikiLeaks leaked news with

audio about the earlier opinion of an opinion-maker close to the prime-minister, rendering him "to me he is a faggot" (see: http://www.makleaks.com/2011/06/gruevski-za-latas-e-p). In another case (in 2010), Ljubco Georgievski, former leader and member of VMRO-DPMNE, in reaction to continuous blackmailing campaigns against him before the elections said: "It remains to only label me a faggot" (see: *Zurnal*, http://www.zurnal.mk/content.asp?id=17610161922, 17.06.2010). The connotation in both cases, although different, implies negative characteristics – homosexuality as the worst trait of a politician and the highest instance of insult. Such fragmentary knowledge serves to consider that negative labeling is contextual and depends on the political conjuncture, if only to remind us that political orientation is always stronger than sexual orientation, or so it seems in Macedonian context.

[241] Such claims could be found in various comments that grossly associate activism with the "EU" and therefore funds and opacity proceduralism, for example: "sometimes it's all about projects, so in order to account the money you should be doing something: a protest, pride parade, seminar, workshop, whatever", see http://outboy.blog.mk/2011/05/07/vmro-dpmne-i-homoseksualcite.

[242] In the monitored period there is only one article which relies on the assumption that LGBT emancipation depends upon growth in visibility, and it is not related with Macedonia, but with Montenegro and the failed pride parade this year. The author Nela Lazarevik states that visibility is important to prove that there is a social pressure stating that "[t]he little number of registered homophobic accidents in Montenegro does not has to be interpreted as a sign of tolerance", a course of thinking that will rarely be found in media: see *Vest*, http://www.vest.com.mk/?ItemID=7E464E45F59AAF4BA908410D00852289&arc=1, . However, this text is the product of an journalistic program stimulating awareness, subsidized from abroad, and is not the product of Macedonian journalism. Again, one of the few affirmative articles which have the value of commentary is a reproductive knowledge, and not the product of Macedonian media reflexivity.

[243] See *Vecer*, 20.05.2011, http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=8C07AA184069C94486E2D38A1DDBB0B5.

[244] That is, the government and the institutional structure promoted by it, and all this should be read in the light of the discriminative anti-discrimination legislation; see the comment by DW at http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5217541,00.html earlier in 2010.

[245] As I underlined earlier, what is missing from the discourse defines the power of the "common sense" proposed. In this case if the implication is that Macedonian society is by itself – by nature/common sense – tolerant, the missing is the exercise of tolerance. But if we follow this homophobically triggered thinking the paradox is that the exercise if tolerance is itself proof of intolerance. That is, active (promotion of) tolerance is unacceptable because it already projects inferiority in the people, as well as denial. The battle of this paradox happens on the ground of heterosexism masked as assimilationism: under its regime, sexual difference could serve as a pillar of compulsory heterosexuality.

[246] In the article on Montenegro Lazarevik states: "Since alternative sexual orientation remain heavily kept secrets, homosexuality is often used for extortion". Here it could be said, projecting this on a more general level, that the sort of extortion which Ilkovski uses is to prove that, because of the generalized invisibility, tolerance and equality should be given up before they are considered. This is so because of the paradox I outlined in the previous note. See *Vest*, http://www.vest.com.mk/?ItemID=7E464E45F59AAF4BA908410D00852289&arc=1.

[247] "Well you say they are physically attacked? This is so funny and they [the LGBTs] themselves know that you do nothing but manipulation and twaddle in the NGO sector in order to snatch out money".

[248] Re/sexualisation means only that homosexuality is read as negative of heterosexuality; for example, see Kuhar 2003: 72.

[249] Importantly, a final effect of such rhetoric is that it successfully avoids to *actively* victimize and stigmatize LGBTs and leads us to believe that it is the activists that should take the brunt of self-victimization. The stigma of exclusion (on stigmatization, see Jugovic, Pikic & Bokan 2008: 348-350), it is suggested in this kind of thinking, is caused by the corrupted motivation of NGO-led gay elite which prefers a politics of difference instead of one of similarity/assimilation. Of course, preference for the latter means that socialized notions of normality would not change and thus a politics of assimilation according to heterosexual sociality would perpetuate exclusion.

[250] See Ilkovski's earlier posting at http://jadiburek.blog.mk/2009/08/20/shishanje-kurvi.

[251] See http://www.macedonians.tv/showthread.php?t=3628.

[252] Significant numbers about this were presented in the 2009 study done by the MCMS agency: "For citizens, the civic organization are misused by political parties or political parties hide behind them. However, rarely they can illustrate this with a case", see *Vecer*, http://www.vecer.com.mk/?ItemID=0AD2D22A261DC8488D2FC264264FBF0F, 12.10.2007.

[253] See *Fokus*, April 2011.

[254] This time as illness; for example, pronouncements such as Dr. Jovan Ginev's: "Homosexuality is a disease caused by psychophysical aberration since childhood, and the source of the disease lies in the chromosomes". A comprehensive list of quotations from the time Ginev aired his opinion could be found at http://outboy.blog.mk/2011/05/22/vmro-vska-homofobija-vo-sobranieto

[255] See, in relation to this, the feverish rant of rapper Stihoven Kalibar against psychoanalytical arguments, http://stihovenkalibar.blog.mk/2009/05/26/ja-sum-pedofilofob, where he directly relates the psychoanalytical argument with "pro-western perverse ideologies".

[256] Why Macedonian media do not compare existing medical standards with the proposed medicalizing thinking of representatives is a separate question, which cannot be properly assessed here. One possible answer is that media could consensually – that is, in a kind of silent contract in-between them – activate a discourse in "neutral" way by "mere" representation, which lends them "the right of non-accountability", itself possible by virtue of stereotypes. The "right to information" of the readers to know what the representatives think in the media could coincide with the unexpressed editorial and journalistic attitudes. That is, media are able to secretly support what is neutrally relayed to society; since "as a rule, no medium wants to adopt of its own free will any media accountability system, either external or internal" (Bervar 2002: 44), it could reach to "neutral" reiteration of political attitudes while not engaging its analytical potential.
[257] So in this way, by psychoanalytically pathologizing and thus delegitimating political authorities of the day, the author proves in a roundabout way that the personal is in fact political: "Dr. Ginev tried to represent his own homophobic conceptions to the commission's members…".
[258] In this context we need to note that the popular reinscription of the rhetoric of natural tolerance implies by itself the ability of tolerance in folk psychology. If there is a natural ability to tolerate, than equality is self-secured by default.
[259] One such example in the period is given by the blog *Gay & The City* that I have observed, where the blog criticized a TV station that it obscured the gayness of Elton John and his partner as a couple; see http://outboy.blog.mk/2011/04/30/elton-dzhon-i-kralskata-svadba-tabu-na-mrtv.
[260] See http://outboy.blog.mk/2011/04/14/za-kogo-ke-glasaat-pederite-vo-vmro
[261] See http://outboy.blog.mk/2011/05/07/vmro-dpmne-i-homoseksualcite.
[262] As he states: "Will the Social-Democratic Union of Macedonia ever have the intention to clearly, decidedly and specifically address the problem of organized institutional and systemic legal discrimination against the LGBT population and to promise problem solution immediately upon taking up the power (if it ever comes to it, that is), or it will continue with perfidious hypocritical games of dizzing, lying and utilization of this part of the electorate?". See http://outboy.blog.mk/2011/04/25/levanka-vs-desanka-i-UDFM-gluvi-po-prashanjeto-za-homoseksualcite; also http://outboy.blog.mk/2011/05/08/UDFM-i-homoseksualcite-i; while in the former posting there is a sense of collective responsibility implied, in the second the names of politicians appear, which indicates that the author is more willing to suggest political responsibility to those that could better represent him.
[263] "I urge all of you that tomorrow you be selfish. Think about you… Be selfish and prove that your friends mean much more than their monuments, museums and churches"; see http://outboy.blog.mk/2011/05/22/ldp-im-veti-na-homoseksualcite, and respectively http://outboy.blog.mk/2011/06/04/pos-leden-apel-do-gej-populacijata-nivnite-bliski-i-prijateli.
[264] See http://outboy.blog.mk/2011/04/30/stav-na-chlen-od-mk-forum-na-tema-za-homoseksualnite-brakovi: "Gay relationships are immoral and do harm to the holy institution of marriage. – Who says so? The Bible? I think that the freedom OF religion means equally freedom FROM religion as well. The Bible cannot dare to be linked with the civic laws (something which the Macedonian Orthodox Church tries to change). No one has the right to suggest rules to the other because he or she consider this is said so in the Bible".
[265] On the notion of sexual citizenship, see Bell & Binnie 2000: 35-7.
[266] See http://outboy.blog.mk/2011/06/10/izbori-gej-populacijata-pokazha-celosna-politichka-nezrelost-2; In the other blog Mystery a similar note addressing the right to proper information and developing an own LGBT culture appears, which relates to an already defunct blog: "… kudos to the guy, one can see he works to make a difference for all of you who are gay, bi, or les although most of you cannot appreciate this!", see http://mystery.blog.mk/2010/06/19/zapoznavanje-i-voved.
[267] A reason for this is certainly the disintegrating media market, the cycles of deprofessionalization and yellowization, not to mention political pressure.

Bibliography

Bell, David and John Binnie, 2000. *The Sexual Citizen*, London: Polity Press.

Bervar, Gojko, 2002. *Freedom of Non-Accountability. Self-Regulation in the Media in Slovenia,* Ljubljana: Peace Institute

Coalition for the protection of marginalized communities, 2011. *Annual Report 2010*. Skopje: Coalition for the protection of marginalized communities.

Ditchev, Ivaylo, 2009. "Mediite v kraja na 2008. Vazhodat na figuralnostta" [The Media at the End of 2008. The Rise of Figurality"], in: *Media Democracy Foundation*, 20.01.2009, http://www.fmd.bg/?p=201, retrieved on 25.11.2010.

Downing, Lisa and Robert Gillet, 2011, "Introduction," in: *Queer in Europe,* Surrey: Ashgate.

Fairclough, Norman and Ruth Wodak, 1997. "Critical discourse analysis," in: Teun A. van Dijk (Ed.), *Discourse as Social Interaction* (*Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction,* Volume 2), London: Sage.

Gross, Larry, 2002. *Up From Invisibility. Lesbians, Gay Men, and the Media in America.* New York: Columbia University Press.

Jugovic, Ivana, Aleksandra Pikic and Natasha Bokan, 2007. "Lesbians, Gays, and Bisexuals in Croatia: How the Stigma Shapes Lives," in: Roman Kuhar and Judit Takacs (Eds.), *Beyond the Pink Curtain. Everyday Life of LGBT People in Eastern Europe,* Ljubljana: Peace Institute.

Kuhar, Roman, 2003. *Media Representations of Homosexuality,* Ljubljana: Peace Institute.

Lovink, Geert, 2007. *Zero Comments: Blogging and Critical Internet Culture,* London & New York: Routledge.

Nejkova, Niya, 2009. "Blogovete – novoto djasno ili porednijat izraz na lipsa na doverie v politichesko-to?" ["The Blogs – The New Right or the Yet Another Expression of the lack of trust in the political?"], in: *Media Democracy Foundation* (19.01.2009), http://www.fmd.bg/?p=139.

Appendix 1

Questions for focus groups with journalists

- Can you say what is implied by marginalized groups/communities?
- According to you, which groups/communities can be discerned as marginalized, discriminated against and vulnerable to social exclusion?
- Does your medium often write about human rights of members of marginalized groups/communities?
- How are members of marginalized groups/communities presented?
- Which are the terms used by your medium when writing about persons that are arrested or persecuted for prostitution?
- Which terms are used by your medium when writing about persons suspected of drug use or drug possession?
- Which terms are used by your medium when writing about persons who are treated for drug addiction?
- Which terms are used by your medium when writing about persons with sexual orientation other than heterosexual?
- Which are the most prevalent themes for your medium regarding sex workers/LGBT persons/drug users?
- Who decides on the covered subject matter mostly - the journalists or the editors? What is the editors' attitude when the journalists initiate the subject of sex workers/LGBT people/drug users?
- Which sections/shows cover most often relevant editorials?
- Most often, who is the speaker/interviewee when writing about human rights of members of marginalized groups/communities?
- Is taking a statement from the concerned sex workers, LGBT people and drug users or drug addicts a problem, when writing about them?
- In which context are members of marginalized groups/communities covered- positive or negative?
- Which of the subjects regarding human rights of members of marginalized groups/communities according to you are the most ignored by the media?

- Which positive or negative stereotypes and prejudices can be identified when writing about persons who offer commercial sex services?
- Which positive or negative stereotypes and prejudices can be identified when writing about drug users or drug addicts?
- Which positive or negative stereotypes and prejudices can be identified when writing about LGBT people?
- Can we speak of non-tolerant and discriminatory speech when writing about human rights of members of marginalized groups/communities?
- Do you think that sensationalism is often present when writing about sexuality and the rights of members of marginalized groups/communities?
- Which traditional moral values and practices instigate marginalization, discrimination and social exclusion of sex workers, LGBT people and drug users and drug addicts?
- Is the subject of violence against sex workers, LGBT people and drug users and drug addicts present sufficiently in the media?
- In your opinion, is the current legal regulation sufficient for protection against discrimination of sex workers, LGBT people and drug users and drug addicts?
- Are state institutions transparent when you require information on sex workers, LGBT people and drug users and drug addicts?
- Are citizens' associations transparent when you require information on sex workers, LGBT people and drug users and drug addicts?
- Does your medium publish photographs, video or audio recordings without prior consent from the sex workers, LGBT people, drug users and drug addicts?
- Does the Codex for Journalists of the Macedonian Association of Journalists contain efficient provisions on prohibition of hate speech and instigation of violence and of discrimination on any ground?
- Has your medium ever written about the subject of double discrimination?
- Have you ever attended a course in human rights?
- Do you feel the need for additional training on human rights of LGBT people, sex workers and drug users and on the role of the media in the fight against discrimination?

Издавач:
Коалиција ’Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници’
Дизајн:
Велимир Жерновски
Ангела Маневска
Превод од македонски и англиски:
Јулија Мицова
Печати:
2-ри Август С- Штип
Броја на копии: 300

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
“Св. Климент Охридски”, Скопје

316.776.2/.3:316.344.7-055.3(497.7)
316.776.2/.3:316.344.7-056.83(497.7)

МЕДИУМИТЕ и маргинализираните заедници : медиумски дискурси и дискриминацијата врз припадниците на маргинализираните групи (корисници на дрога, сексуални работници, ЛГБТ, лица жто живеат со ХИВ) / главен истражувач Жарко Трајаноски ... [и др.]. - Скопје : Коалиција “Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници”, 2011. - 89, 151 стр. ; 23 см

Текст на мак. и англ. јазик. - Забелешки кон главите. - Библиографија: стр. 63 ; Bibliography: стр. 142. - Содржи и: Media and marginalized communities : media discourses and discrimination against members of marginalized groups (drug users, sex workers, LGBT, people living with HIV) ; Appendix

ISBN 978-608-65359-0-2

а) Лица со различна сексуална ориентација - Медиумско претставување - Македонија б) Зависници од дрога - Медиумско претставување - Македонија в) ХИВ позитивни - Медиумско претставување - Македонија
COBISS.MK-ID 89548042